

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE

ÅRSKRIFT 2000

Sextionionde årgången

Tryck: CW Carlssons Eft. Tryckeri AB,
Vänersborg 2000
Bokbinderi: Wickströms Bokbinderi, Uddevalla

Nordfeldts Café och Konditori 100 år

av Bert Tibblin

Tack vare att Ingemar och Henny Johansson med sönerna Leif och Bo år 1964 tog över och fortsatte konditoriverksamheten, kan Nordfeldts i år fira de 100 åren. En verksamhet som följaktligen grundades år 1900, på Edsgatan 12 och i samma fastighet som idag inrymmer affär och café.

Anledningen till att det nu är jag som sammanfattar Nordfeldts historia är helt enkelt, att den så intimt hänger samman med min egen. Men låt mig ta det från början.

År 1900 är Axel Edvard Nordfeldt gift med Amanda Sofia Andersson och paret har två barn, Per och Hulda. Axel Edvard har varit polis i Trollhättan och där träffat Amanda, som då hade någon form av enklare caféerörelse.

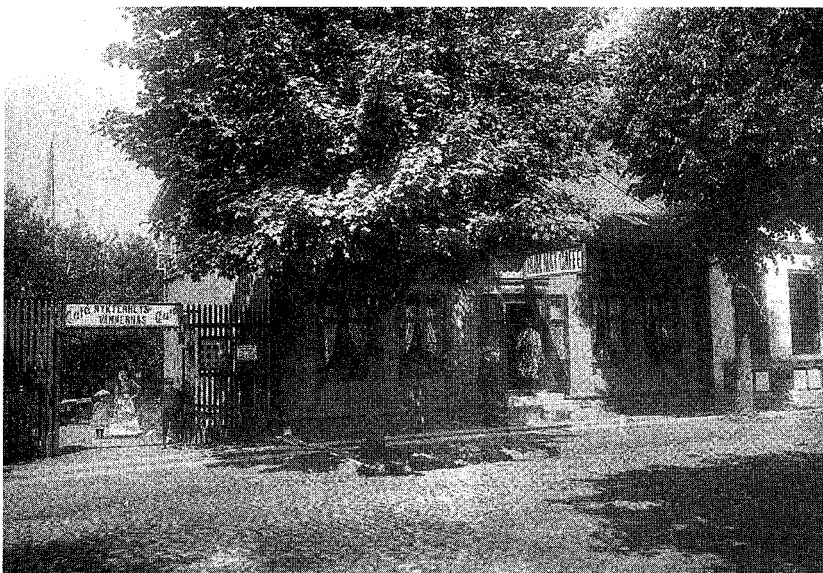
Axel och Amanda slår sig ihop och när Axel av någon anledning slutar sin tjänst, flyttar de till Amandas hemstad Vänersborg. De köper en fastighet, Sundsgatan 19, där Meny idag ligger och där Vänersborgsbazaren en gång var inhyst.

Amanda är som sagt från Vänersborg, där hennes föräldrar just på Sundsgatan lär ha haft någon form av mat-/pensionatrörelse. Detta är ingenting som jag forskat i men har någon gång hört just så av min far, vars mor, min farmor Olga Maria, var syster till Amanda. Och som matgäst eller inneboende hade familjen en man som hette Evald Tibblin. Olga och Evald blev ett par och släktskapen mellan Tibblin och Nordfeldt var etablerad.

De blev också mycket nära vänner och som det senare skulle visa sig, i hög grad beroende av varandra.

Låt oss så återvända till år 1900. Amanda, som redan tidigare varit i cafébranschen, får nu idén att etablera sig i Vänersborg. Edvard är skriiven som fastighetsägare och har knappast någon annan branscherfarenhet än som kaffegäst hos Amanda. Man köper alltså fastigheten Edsgatan 12, men varför väljer man att starta ett "Nykterhetsvännernas Café" ? Kanske var också detta Amandas idé, för visserligen var Edvard nu medlem i nykterhetsrörelsen, liksom f. ö. farfar Evald, svågern, men Edvard lär dessförinnan inte ha ratat brända och destillerade drycker.

Nå, hur det nu vara må med detta, ett "Nykterhetsvännernas Café" blir det och med mat och rum dessutom.

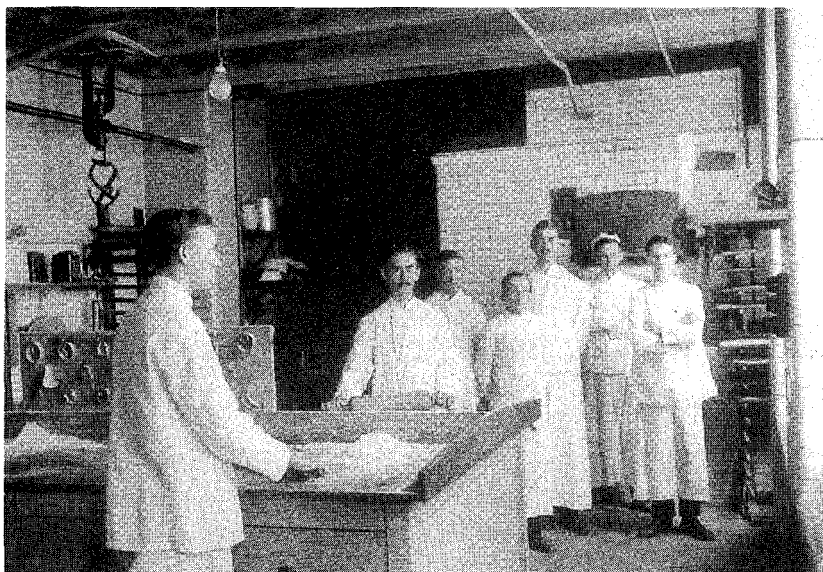

Nykterhetsvännernas Café på Edsgatan 12. Bilden från 1902.

Vad vi kan förstå, rörelsen går bra redan från början. På fotot från 1902 kan vi se hur affärsfasaden då tog sig ut och redan 1905 bygger de en bageriverkstad inne på gården. Man har från begynnelsen alltså inte haft någon egen brödtillverkning eller i varje fall av ringa omfattning.

Med den nya byggnaden får man en för tiden modern och ändamåls-enlig arbetslokal, uppdelad så att i ena ändan inryms en stor ugn och intill den utrymmen för diverse grovgöra, tvätt av grytor och kittlar, renskrapning av plåtar mm. Det är också här, bakom ugnen som man "spinner" socker - detta som såg så roligt ut, men där många gesäller i sin strävan att lära, brände blåsor på fingrarna. Resten av lokalen delas mellan bröd- och konditoriavdelningarna. Den stora ugnen kol- och vedeldades från källaren och jag tänker nu på alla dessa ynglingar som inte bara skulle skrapa plåt, städa och i största allmänhet vara till lags, utan just också elda ugnen. Ett tungt, skitigt och krävande jobb för små förväntansfulla bagarelever.

Farfar Evald, som var murare, svarade för byggnadsarbetet av denna källarförsedda tvåvåningsbyggnad. På övervåningen en bostadslägenhet där under min tid på Edsgatan 12 B, förlåt parentesen, bodde familjen, skräddaremästare Gustaf Lundborg. En sådan där riktig skräddare, som med korslagda ben satt mitt på bordet med tygstycket i knät och med den största sax jag dittills hade sett. Och så sjöng han - men så

Första bilden från den nya bageriverkstan. En ung Per Nordfeldt (med mössa) och en ännu yngre Hugo Tibblin. Foto från 1909.

blev ju också sönerna, mina lekkamrater Gunnar och Bosse, båda musikaliska och Bosse till och med operasångare - fast inte minns jag att jag nånsin hörde honom sjunga.

Här slutar parentesen och vi återvänder till Nordfeldts-historien.

Året är nu 1908 och ett ännu större gårdshus byggs där man ämnar driva hotellrörelse, vilket man också gör, men lägger ner någon gång i början av 20-talet för att istället inrätta lägenheter i huset.

Amanda och Axel har, som tidigare sagts, år 1892 fått en son, Per, och 1897 en dotter, Hulda.

Samma år får också Olga och Evald sitt första barn, en son - min far - Hugo.

Hulda och Hugo är alltså årsbarn och kom att vara inte bara kusiner utan också nära vänner under hela ungdomstiden. År 1901 får Hugo en bror, Thor, men redan 1904 dör deras mor, Olga - min farmor. Naturligtvis blir kontakten med svägerskan nu ännu närmare, Evald behöver säkert mycket hjälp med sina båda grabbar, alldenstund han långa tider jobbar på annan ort, någon tid också i Norge.

Evald bygger och murar när Nordfeldtarna nu renoverar fastigheten mot gatan. Året är 1912 och huset får ytterligare en affärslokal för uthyrning. Redan 1909 har man bestämt att Per, då 17 år, skall sättas i

konditorlära för att en dag kunna ta över och driva rörelsen vidare. Per får en gedigen utbildning i yrket både i Sverige och utomlands, bl a. vid den berömda Webers Konditoreifachschule i Dresden, Tyskland.

1914 går farfar Evald bort och pojkarna Hugo och Thor blir föräldralösa. Hugo då 17 år och Thor bara 13. Förmyndare måste alltså tillsättas och man väljer givetvis Edvard och Amanda inga andra nära släktingar finns, bara en ogift farbror i Stockholm och en faster i USA. Pojkarna får en bostad i fastigheten och båda har redan börjat hjälpa till i bageriet, Thor i brödet och Hugo med konditorivaror. Sedan går Amanda bort hon dör 1920 och Axel Edvard blir ensam. Men Hugo och Thor har ju vuxit upp och gör båda full tjänst i produktionen. Per är färdig konditor och har just gift sig med Maria, en flicka från bohuskusten som haft anställning hos Nordfeldts. Per och Maria får tvillingar, 1921 föds Åke och John.

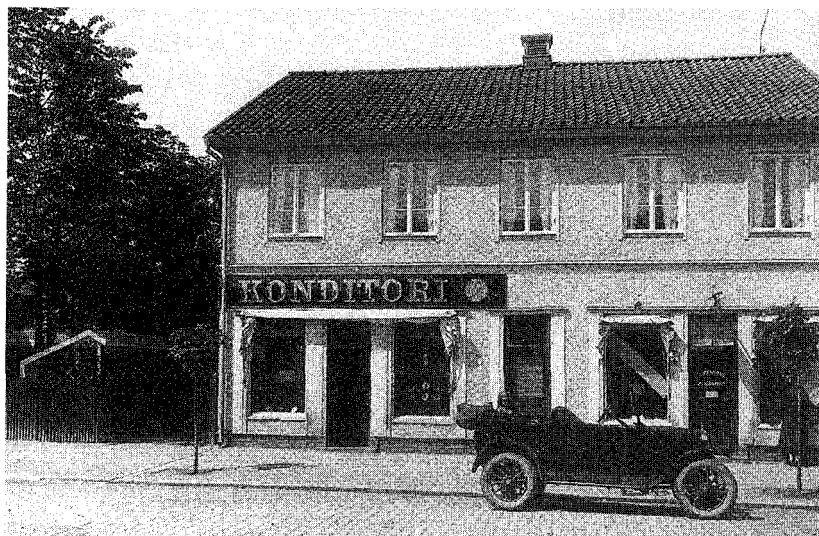

*Per lär yrket vid Webers Konditorei-Fachschule i Dresden, Tyskland år 1913.
På skylten Per håller, står följande: "Inte för skolan, utan för livet lära vi".*

Allt verkar alltså kunna gå vidare, successionen är räddad och den unga familjen kan se framtiden an. Per driver företaget och är en duktig yrkesman och kusin Hugo, som tidigt visat konstnärliga anlag, utvecklas till en verklig tillgång inom yrket.

Vi kommer nu till 1924 då huset mot Edsgatan får en övervåning. Där skapas ett elegant café med paneler och väggdekorationer, high fashion. Man inrättar också ett s k klubbrum där man håller möten,

spelar schack och bridge. Understundom har man också musikunderhållning, själv minns jag bara duon Pålsson/Nygren, musikanter av hög klass som många vänersborgare säkert ännu minns från sommarkvällarna på Skogshyddan. Sommarserveringen i Dalbobergen som byggts redan 1904 på tillskyndan av Halvor Lydell.

1924 har huset mot Edsgatan fått en övervåning.

Nordfeldts fick redan från början hand om caféverksamheten och kan man gissa hade här nog ordensbrödrskapet en viss betydelse. Så går det då vidare och Nordfeldts tycks utvecklas till det allra bästa.

1930 dör Axel Edvard och Per och Maria får ta över hela ansvaret för rörelsen, säkerligen med bistånd av Pers syster Hulda som ju är medarvinge.

Eftersom "gubben" dör två månader innan jag själv kommer mig för att födas har jag inga personliga minnen av honom. Allt är naturligtvis färgat av Hugo och Thors syn på sin giftasmorbror och förmyndare.

Men så - bara fem år härefter händer det som bara inte får ske - Per dör. Pojkarna Åke och John är små och dessutom finns ju nu Olle, bara 10 år. Maria måste själv ta ansvaret för en ganska så stor rörelse, visserligen med stor hjälp av Hulda som är delägare och dessutom jobbar på bank, med nära tillgång till både ekonomisk och juridisk sakkunskap. I produktionen finns, som tur är, Pers båda kusiner, Hugo och Thor. Specialister inom var sitt område och som under några år kommer att axla ansvaret.

*Interiörbild från cafeét på 2:a våningen.
Hugo och Thor med serveringspersonal och gäster. Året 1928.*

Interiör från affären vid samma tid.

*Edvard med dottern Hulda och sonhustrun Maria.
Med på bilden är också Marias syskonbarn Birgit. Året 1921.*

För att göra det lättare för Hugo att leda produktionen inrättar man en lägenhet i gårdshuset. Ditt flyttar Hugo med familjen och där föds vid jultid brorsan Lennart.

Alla verkar vara nöjda med den nya ordningen, men med facit kan det nog diskuteras hur klokt det var att ständigt finnas till hands. Så enkelt det nu blev att bara ropa på Hugo när något bakverk tagit slut i affären eller någon önskad tårta just då inte fanns. Bara för Hugo att ta på vitkläderna, gå de få stegen ut till "verkstan" och ta fram det som önskats. En olägenhet som inte på något sätt ersattes i reda pengar.

Nordfeldts hade, vågar jag nog påstå, ryktet att vara stadens bästa konditori. Känt för sina goda och eleganta konditorivaror, för att inte tala om den hemlagade konfekten. Många var också de hantverksutställningar där Nordfeldts utmärkte sig och erhöll diplom.

De uppmärksammade julsmyckningarna med veckor av arbete och förberedelser - hela tomtestäder kunde växa fram och jag lärde mig att göra en liggande julgris - en ovärderlig kunskap att ta med ut i livet.

Det hände inte sällan att ortspressen kommenterade dessa utställningar och skyltningar. Kan ni förresten tänka er att man idag skulle ha med en notis som den på bilden? Att i så positiva ordalag skildra den "dessertbyggnad" disponent Källman i Dals Rostock bjudit sina gäster.

Många av stadens dominerande byggnader kom att återges i kaka och marsipan, alltid lika uppskattade vid de prominenta middagar som av skilda anledningar gavs i staden- Residenset, Läroverket, Muséet för att nämna några.

Jag påstår att man här var först i landet med att prefabricera hus. Efter att på plats ha studerat byggnaden, skaffat fram några bra bilder eller kanske själv fotat av, gjorde Hugo en skalamodell

i papp och sedan mallar för de olika segmenten. Fönsterglas tillverkades av sockerkaramell och dekorer gjordes av choklad och marsipan och kanhända träd och buskar i spunnen, färgad sockervadd.

När så dagen för fina middagen var inne blev det till att packa ner allt det förtillverkade för att sen på plats, hos direktör Källman eller på Residenset sätta ihop huset, komplettera och dekorera. Färdigt att bäras in till de förväntansfulla gästerna. Trots det oerhörda arbetet som låg bakom varje sådan skapelse så var det nog just detta som gav Hugo den största yrkestillfredsställelsen. Om sen nån gång få bli inhämtad i festlokalen för att där ta emot tack och gästernas bifall, var det bestående minnen. Kanhända hade han sedan med sig hem nån spännande frukt eller godissak, som brorsan och jag lät oss väl smaka.

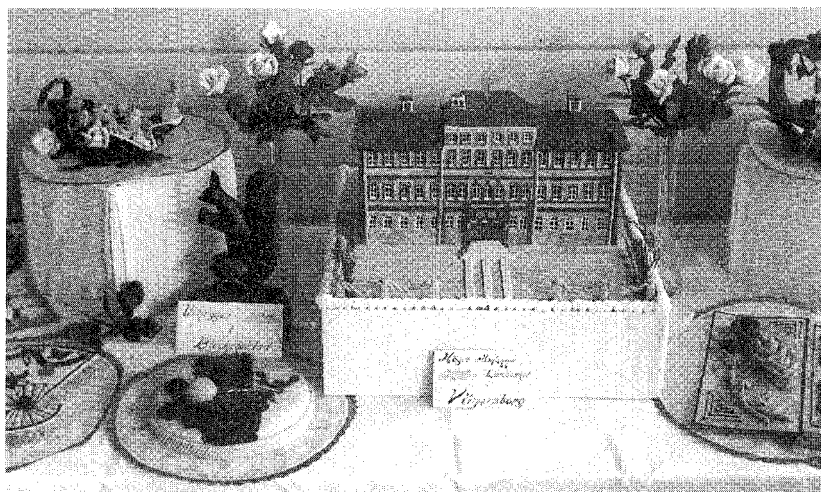
Eftersom jag kom att växa upp "mitt i smeten" har jag naturligtvis många minnen av detta och fick själv redan tidigt hjälpa till på olika sätt med sånt som barn brukar kunna göra, springa ärenden givetvis, men också hjälpa till i verkstan. Jag minns ännu mina ömma tummar efter att ha klämt loss skalén från varma mandlar (de skulle senare malas för

*

Pampig Dals-Rostocksbyggnad — i Vänersborg!

Rubriken här ovan låter kanske förbryllande. Det är inte alls frågan om något naturfenomen, som förflyttat Dals-Rostock till residensstaden. Men icke dess mindre har Vänersborg för en dag — närmare bestämt tisdagen — sett en verkligt förnämlig villa — direktören Hilmer Källmans i Dals-Rostock — inom sitt hank och stör. Det är inte frågan om någon synvilla utan en riktig en. I marsipan och annat bakverk visserligen, men ändå!

Det är med anledning av dir. Källmans 75-årsdag i dag som en replik av jubilearens vackra tusculum i Dals-Rostock trollats fram i Nordfeldts konditori. Konditor Hugo Tibblin har åstadkommit det verkligt förnämliga konststycket. Så i dag har flaggan gått i topp både ute och inne hos direktör Källman.

Nordfeldts del av hantverksföreningens utställning på Strömsborg

att bli mandelmassa och marsipan), eller att sitta och skala apelsiner, här tog man ju vara på både skal och kött. Det mesta av sylt och inläggningar tillverkades och lagrades på burk och fat i källaren. Att skrapa plåt var definitivt det minst roliga.

Cykla till Skogshyddan med bröd och tårtor kunde ibland vara trevligt och sockerdricka såg jag väl ut att behöva efter den långa turen.

Edsgatan 12 B var en hel liten värld. Konditoriet med allt som hände där, affären och caféet. Man lärde sig känna igen kunder och caféstamgäster och fick ibland rycka in som kurir när någon gäst önskade en tidning, snus eller cigaretter. Eller också hände det att "mormor", Marias mor, som nu bodde hos dottern, kastade ner en klut med pengar. Hon behövde inte tala om vad det gällde - nästan alltid en fläta tobak från Gillbergs.

Nu blir det för mycket om mig och mitt (stryk det som ej önskas) låt oss återgå till Nordfeldts och verksamheten där. Allt såg ut att fungera bra. Affärerna blomstrade och pojkarna växte till sig. Åke börjar lära sig yrket, John studerar och Olle likaså.

Eftersom Hugo redan tidigt var av Hantverksföreningen utsedd bedömningsman vid gesäll- och mästarprov hade Åke en lärare och mentor på nära håll. Han avlade också gesällprov och fick senare också mästarbrev, han var ju den som skulle komma att ta över ansvaret. Han var en Nordfeldt i rakt nedstigande led och nu färdig konditor, så inte var det något att diskutera.

Hugo som haft ansvaret i många år hade väl sin uppfattning om hur det hela skulle drivas och kan jag förstå, hade inte så lätt att släppa ansvaret till den ännu oerfarne Åke. Senare skulle det tyvärr visa sig att Åke heller inte var rätt man att ta över ansvaret och han hade kanhända inte heller önskat det, men familjetrycket måste känts svårt och kanske kunde han inte ge uttryck åt sin tveksamhet.

Så gick det som man kan befara i en sån här situation. Hugo kände samarbetssvårigheter och förstod att han inte längre behövdes och egentligen inte ens var önskvärd. Han slutade - så frivilligt det nu var. Att det var hans livs svåraste beslut kan jag intyga. Nordfeldts hade varit hans hela liv, han hade aldrig jobbat någon annan stans och dessutom egentligen uppvuxen i eller i varje fall mycket nära familjen Nordfeldt.

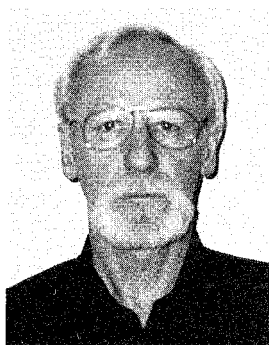
Redan 1942 gjorde en yngling vid namn Ingemar Johansson ett kort gästspel hos Nordfeldts och 1964 köper samme Ingemar och Henny med sönerna Bosse och Leif konditoriet av Åke och Rosa Nordfeldt. Åke hade då haft några svåra år med långa sjukdomsperioder och orkade inte längre driva rörelsen.

Ingemar och Henny ägde redan flera konditorier i staden men avytttrade dessa för att helt satsa på Nordfeldts.

Hela fastigheten är idag ombyggd och moderna produktionslokaler har kommit till, allt för att få en så praktisk och rationell rörelse som möjligt.

För mig, som växte upp på Edsgatan 12 B i en annan tid i en helt annan miljö, känns det idag naturligtvis främmande. Den lilla värld, som Edsgatan och konditori Nordfeldt var för mig finns inte längre, men under den tid jag skrivit detta har det åter framkallats hur tydligt som helst.

Och Nordfeldts idag är trots sina 100 år, i nya händer, en ytterst vital rörelse och kommer av allt att döma att så förbli länge än.

*Bert Tibblin född i Vänersborg 1930.
Yrkesutbildning vid Slöjdföreningens skola i Göteborg.
(Nuv. HDK)
Till 1960 egen företagare med reklambyrå i Göteborg.
Bosatt i Främnestad.*

"Vänersborgs stadsbrand 1834"

Ett återfunnet konstverk

av Peter Johansson

*Kommen att se dem, Menniskovänner och
Likar, I som kunnen det - kommen från Edra
skyddade boningar att skåda den hemska
synen af en försvunnen stad.
Wenersborgs Tidning 9 oktober 1834*

I Vänersborgs museums samlingar finns sedan ett par år tillbaka en målning som visar en av de mer omtalade händelserna i stadens historia - stadsbranden 1834. Denna artikel ämnar att ge en kort och översiktlig beskrivning av denna målning, dess konstnär samt den avbildade katastrofen.

Allt för ofta ges enstaka händelser eller enskilda personer en allt för avgörande roll i historieskrivningar. Sällan kan historien förklaras av lösryckta enstaka företeelser eller enskilda individers handlande. Den historiska utvecklingen får i stället ses i större och mer komplicerade ekonomiska, sociala, politiska och kulturella skeenden. I vissa fall kan däremot skeenden kulminera i eller låta sig illustreras av en händelse. En händelse kan även utgöra en symbolisk startpunkt, en milstolpe, en brytpunkt eller avslutning på ett skeende - detta gäller i högsta grad den nedan beskrivna brandkatastrofen.

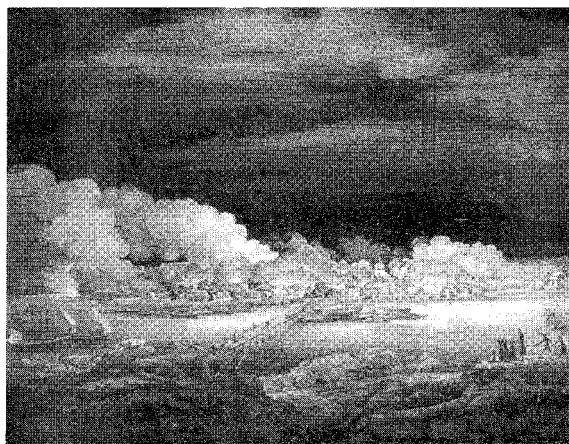
Denna historiesyn gäller naturligtvis även lokalhistoria. Till Vänersborgs 300-årsjubileum år 1944 beslöt stadsfullmäktige att hufvudsakligen detta märkesår genom att "*låta författa och av trycket utge en vetenskapligt grundad framställning av stadens historia under de flydda trehundra åren*". Uppdraget gick till fil.lic. Carl-Fredrik Corin, Stockholm, och fil.lic. Gösta Hasselberg, Uppsala. Corin utsågs till författare av framställningen över Vänersborgs äldre historia medan Hasselberg fick ansvar för den senare delen. Resultatet blev en stadshistoria i två band där brytpunkten blev 1834 års förödande stadsbrand. Att denna händelse valts som skiljelinje är ett talande exempel på den stora historiska betydelse, den roll av milstolpe, denna brand givits i stadens historia. Branden satte sådant spår i människors medvetande att händelser ofta refererats till som "*före eller efter branden*". Corins historieskriv-

ning slutar med branden och bokens sista sida visar ett dåligt reproducerat foto av en målning över "staden i brand".

Många sentida läsare av Corins arbete har förundrats över var den originalmålning som fotot visar funnits. Corin anger ingen bildkälla och det har varit förvånande att ett motiv över en för staden så betydelsefull händelse glömts bort eller gått förlorat.

Därför var det en stor överraskning då det till Vänersborgs museum, på hösten 1997, brevledes kom en förfrågan om museet var intresserat av en målning över Vänersborgs stadsbrand 1834. Med brevet fanns ett fotografi av målningen, vilken visade sig vara samma målning som avbildats i Corins arbete. I april 1998 överlämnades målningen till Vänersborgs museum av ägaren Knut Nordén i Trollhättan.

Målningen, som med åren mörknat något, är utförd som en tusch-lavyr - till karaktären närmast som en grisaille. Denna gråskala är något typisk för artister vid denna tid och något tidigare. Motivet är mycket realistiskt och naturtroget återgivet och man får intrycket att varenda byggnad i staden är återgiven i detalj. Att konstnären så i troget kunnat återge en till lågorna förlorad stad tyder på att han redan tidigare avbildat Vänersborg och således haft en förlaga att arbeta efter. Frågan man då genast ställer sig är vem konstnären bakom verket är - en konstnär som utan tvekan visar på inte obetydliga kvaliteter.

Vänersborgs stadsbrand 1834 av Axel Wilhelm Ehrengrenat. Konstnären har här framställt Vänersborg sett från Blåsutsidan. Nyfikna har samlats på Dalboborgen för att beskåda förödelsen och hjälpande skyndar till över Dalbobron. Branden, som redan spritt sig över en stor del av staden, rasar av full kraft och de väldiga lågorna lyser upp den mörka hösthimlen på ett sätt som vänersborgarna inte skulle få skåda på nära hundra år - då staden elektrifierades och elljuset, från lyktor och skyltbelysningar, skulle komma att skapa ett liknande sken i natten.

Axel Wilhelm Ehrengrenat - militär och konstnär

Donator av konstverket, Knut Nordén, kunde upplysa om att målningen var utförd av hans förfader Axel Wilhelm Ehrengrenat, en militär med konstnärliga anlag som bodde i Vänersborg under 1800-talets förra hälft.

Ehrengrenat föddes 1786 i Funbo socken i Uppland som son till överstelöjtnant Carl Adam Ehrengrenat (1742-1829) och dennes hustru Maria Aurora Uggla (1747-1826). Axel Wilhelm påbörjade sin militära karriär som kadett vid Fortifikationen, svenska arméns ingenjörskår, vid 15 års ålder, år 1801. Året därpå gjorde han tjänst som kammarspage hos änkedrottning Sofia Magdalena innan han, efter en tid som "*konduktör i läran*" (motsvarande fänrik) vid Fortifikationen, år 1806 tillträdde tjänst som fänrik vid Västgöta-Dals regemente i Vänersborg. Han avancerade därefter i en förhållandevis snabb karriär vid nämnda regemente; löjtnant 1808, kapten 1811, major 1817, överstelöjtnant 1826, överste 1836 och slutligen även regementschef år 1838. Under sin tid vid regementet hade han bl.a. bevistat de svenska fälttågen i Pommern 1813 och Norge 1814.

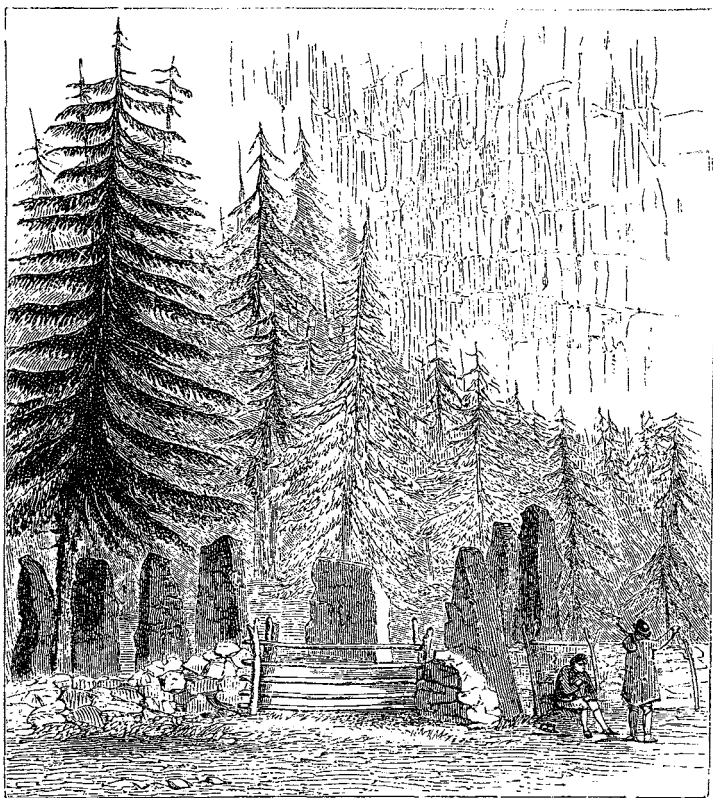
Axel Wilhelm Ehrengrenat kom att finna sin hustru bland Vänersborgs borgerskap. År 1815 gifte han sig med Charlotta Sofia Krull (1790-1856), dotter till stadens borgmästare och spelkortsfabrikör Jonas Krull (1753-1835) och dennes hustru Maria Cajsa Höök (1756-1809).

Under sin tid som major bodde Ehrengrenat med familj på gården Rangtorp i Kållands Råda i Västergötland. Senare överflyttade han till överstelöjtnantbostället Forstena i Västra Tunhem, där han också kom att bo kvar till sin pensionering 1847. Han skall därefter, enligt osäker uppgift, ha överflyttat till Karten i samma socken. De sista åren tillbringade han emellertid på Sandgärdets gård, tillika i Västra Tunhem, hos sin dotter Marie Charlotte "Majott" (1816-1898) och dennas make häradshövdingen Gustaf Adolf Montén (1800-1875). Det var också hos sin dotter på Sandgärdet som Axel Wilhelm Ehrengrenat avled i april 1861. Han är begravd vid Västra Tunhems kyrka.

Att Axel Wilhelm Ehrengrenat inte endast var militär utan också hade konstnärliga talanger är målningen över Vänersborgs stadsbrand ett tydligt exempel på. Den detaljtrogenhet och realism målningen är gjord med vittnar om att han förmodligen inspirerats av den militära skollningen. Som militär i Fortifikationen ställdes vid denna tid förmodligen förhållandevis höga krav på kunskap i teckning och ritningsframställan och Ehrengrenat är långt ifrån den enda militär som vid denna tid visar konstnärliga ambitioner. Tyvärr är inga andra originalverk av

Ehrengranats hand kända men det finns något exempel på tryck där hans arbete utgjort förlaga.

Samtidigt som Ehrengranat bodde i Vänersborg vistades här den berömda björnjägaren och naturforskaren Llewellyn Lloyd (1792 - 1876). Denne brittiske excentriker bodde i Vänersborgstrakten från 1830-talet fram till sin död och agerade här något av en upptäcktsresande för den brittiska publiken. I ett antal böcker beskrev han det exotiska Skandinavien flora, fauna och folkliv. Flera av verken var också rikt illustrerade och det var när Lloyd sökte illustrationer till sitt största verk, *Scandinavian adventures*, som han bl.a. tog hjälp av sin vän Axel Wilhelm Ehrengranat. När Lloyd önskade en bild av Hästevadets domarring föll det sig naturligt att Ehrengranat, som bodde granne till denna fornlämnning, tecknade en förlaga.

Domarringen vid Hästevadet i Västra Tunhems socken. Axel Wilhelm Ehrengranat tecknade förlagan till denna illustration i vännen Llewellyn Lloyds bokverk *Scandinavian Adventures* år 1854.

Den förödande branden

Om något år i Vänersborgs historia kan kallas ett "annus horribilis" så kan man utan tvekan framhålla 1834, ett år då den lilla residensstaden vid Vänerns sydspets genomgick en fullkomlig skärseld.

Den första prövningen kom i början av augusti då den fruktade kolerasmittan anlände till Vänersborg, troligen med någon person från Göteborg där en epidemi redan härjade. På grund av den bristfälliga hygien som rådde på många håll i dåtidens städer fick sjukdomen snart fäste. Den förste som avled var fattighjonet Sven Zetterström och inom kort hade staden drabbats av en epidemi som fram till det sista dödsfallet den 1 oktober skulle kosta drygt 130 människors livet.

Knappt hade koleraepidemin ebbat ut förrän det var dags för en andra Apokalypsens ryttare att bringa förödelse över Vänersborg. Vid 18-tiden lördagen den 4 oktober gick larm om att det utbrutit brand i skomakaren och garvaren Frans Th. Kylanders fastighet vid Södra Tullen på Edsgatan. Fastigheten var belägen ungefär på platsen för nuvarande Edsgatan 10. Medan Kylander själv lämnat staden för helgen hade han gett i uppdrag åt sina gesäller Carl Gustaf Löfgren och Ernst Gustaf Hägnander att koka sältran för att framställa lädersmörja. Efter närmare fyra timmars kokning fattade sältranet plötsligt eld och kraftiga lågor slog upp ur den stora grytan. Försök att släcka elden med blöta hudar visade sig lönlöst och lågorna fick snart fäste i de knastertorra träväggarna. På grund av den dåliga lukt som uppstod vid trankokningen hade gesällerna öppnat alla fönster och dörrar vilket medförde att elden fick ett snabbt förlopp och spred sig till angränsande byggnader och gårdar. Först efter en halvtimme anlände stadens brandvaktstyrka men kunde då endast konstatera att elden spred sig med sådan häftighet att varje försök att hindra dess framfart föreföll fruktlöst. Bättre blev det inte av att brandsprutorna till stora delar visade sig vara bristfälliga och skadade. I den panik som utbröt körde man dessutom sönder en av sprutorna under uttryckningen medan man till en annan spruta i hastigheten tagit fel munstycke. En spruta var dessutom nermonterad då man tidigare använt den för att spola rent stadens gator i ett försök att hindra spridningen av koleran under den svåra epidemin. Vissa sprutor var också av så låg prestanda att dess vattenstrålar ej ens nådde taken på envåningsbyggnader. Även om flera enskilda gjorde berömvärda insatser under släckningsarbetet karaktäriserades det ändå i sin helhet som mer eller mindre kaotiskt. En del av den dåliga organisationen skyldes bl.a. på att flera s.k. "sprutchefer" ur stadens brandvaktstyrka var på "borgarekalas" hos handlare C. W. Skarin och därför, kanske något druckna,

kom sent till sina poster. Man framhöll även att släckningsarbetet försvårades genom att man i den nyligen övergångna koleraepidemin förlorat många goda "*arbetande personer*" medan bland de överlevande ännu fanns många som var allt för försvagade för att göra en fullgod insats.

Stadens bebyggelse bestod vid tiden för branden av små, tätt lig-gande trähus. Dessutom fanns ett flertal ladugårdar och lador i centrala staden och i dessa förvarades stora mängder av torrt hö som, då det antändes, bidrog till att närmast explosionsartat sprida branden. Under natten spred en sydvästlig vind den röde hanen över hela staden och han förtärde obönhörligt, i kvarter efter kvarter, varje byggnad som kom i hans väg. När branden på söndagsmorgonen började avta kunde man konstatera att av stadens 217 bebyggda tomter så hade endast residenset, kronobageriet, kyrkan, länshäktet samt 18 mindre hus i utkanterna av stadens centrum undgått elden. Inte mindre än 2.300 personer hade bli-vit hemlösa och då flera av dessa saknade eller hade bristfälliga försäk-ringar på sin egendom fann de sig även helt ruinerade. För att erbjuda de husvillan tak över huvudet inhystes ett stort antal personer i gårdar och stugor på landsbygden samtidigt som Västgöta-Dals regemente satte upp 40 tält till de nödställdas skydd.

För många vänersborgare blev branden en ekonomisk katastrof. Re-dan dagen efter eldsvådan tillsattes en nödhjälpskommitté till vilken de människor som förlorat egendom inkom med förteckning över vad man förlorat i hopp att få del av den hjälp som strömmade in genom bidrag från såväl allmänhet som från statligt håll. En av de hjälpsökande var Axel Wilhelm Ehrengranats egen svärfar f.d. rådmannen och borgmästaren Jonas Krull. Den förteckning Krull inlämnade till "*Herrar Committerade*" ger en antydning om hur förödelsen kunde drabba ett en-skilt vänersborgshem. Förteckningen utgör naturligtvis långt från en fullständig bild av Krulls hem, delar av lösöret räddades troligen innan branden nådde fastigheten och många ting var naturligtvis omöjliga att minnas vid upptecknandet.

Det boningshus med tillhörande bodar, uthus och trädgårdsstaket Krull ägde vid Kungsgatan, på nuvarande Kulturhusets tomt - Kungsgatan 15, var brandförsäkrat till 4.000 Riksdaler men var enligt Krull själv värt minst 6.000. Det högre värdet skulle till en del motiveras av att boningshuset hade väggfasta speglar och en inmurad kopparpanna. I sitt hem noterade Jonas Krull bl.a. följande förluster bland lösöret;

Köket; bord, hyllor runt om väggarna och garn hängande i taket.

Skafferiet; 100 buteljer på hyllor "de mesta med safter och annat

tillhörande hushållet och tillagadt för vintern,” övriga matvaror samt ett kryddskåp med kryddor.

Övriga rum i boningshuset; kistor, koffert, brädspel, järnsäng, valnöt- eller masurskåp, målat skåp, kakelugnar, en divan, kläder, bord och stolar i matsalen, ljuskrona, glaslykta, gatlyktor, pallar, tapeter i 15 rum samt en ”electricitets machin”(!) tillhörande doktor Gudmund Sandmark.

Bryggghuset; kar, sår och tunnor, ett järnbeslaget badkar samt ”all bråte för bryggning”. I ett rum över bryggghuset förvarades utrustning, bl.a. press, till den spelkortfabrik som Krull drivit fram till 1819.

Drängkammaren; 2 sängar och två bord samt andra ”redskap för drängen”.

Spikboden; träkär, ”åtskilligt tillhörande fartyg” samt ”diverse jernbråte”.

Vagnboden; Åker- och körredskap, ”30 famnar torr björk och alved inlagd för vintern”, ”10 famnar köksved” samt brandredskap(!).

Koladan och stallrännnet; 60 lass hö, hästtäcken, grimmor, skrapa, borste.

Sädesmagasin; 16 3/4 tunna råg, 7 tunnor korn, 34 tunnor havre, 1 tunna vete, 16 tunnor potatis, 4 tunnor rovor samt ärtor och bönor i ospecificerad mängd. För lagman Sandbergs räkning förvarade Krull även 43 1/2 tunna gammal råg i sitt magasin. (1 tunna = ca 104 liter)

Krull framhöll att han på intet sätt kunde minnas och nedteckna allt han förlorat. Själv fick den gamle Jonas Krull emellertid aldrig se sitt hem och än mindre Vänersborg uppbyggt då han avled ”av ålder” den 20 januari 1835. Han begravdes på Kapellkyrkogården där hans och hans hustrus gravvård ännu finnes bevarad.

I det rättsliga efterspel som följde på branden kom ingen att slutgiltigt dömas. Såväl garvaren Kylander som gesällen Hägnander friades helt och all skuld kom att läggas på den 32-årige gesällen Carl Gustaf Löfgren, vilken var ansvarig för själva trankokningen. Löfgren sattes i fängsligt förvar i Vänersborgs kronohäkte och Kärnärsträtten* dömde honom skyldig till att betala skadestånd på 240.550 riksdaler eller avtjäna fängelse på vatten och bröd i 28 dagar. Det senare alternativet framstod naturligtvis som det enda realistiska då det angivna skadeståndet i dåtidens penningvärde var så astronomiskt att Löfgren aldrig skulle lyckats avbetala det samma. Brandstodsbolaget beslöt att överklaga domen till Göta Hovrätt men innan den rättsliga processen var avslutad hade den olycklige gesällen i slutet av februari 1835 ”med döden avlidit i utblottat tillstånd” på häktet. Kanske fann Löfgren dö-

den som en befriare där han satt inlåst i en av stadens få kvarvarande byggnader. Hela Vänersborg var lagt i ruin och tusentals personer satt hemlösa och som skyldig till denna katastrof hade den arme Löfgren utsetts som ensam syndabock.

Omedelbart efter branden igångsattes återuppbyggnadsarbetet av Vänersborg och redan den 29 november kunde en ny stadsplan, framställd av kanalingenjören Nils Ericson (1802 - 1870), fastställas. Den nya stadsplanen behöll visserligen den gamla rutnätsplanen från 1640-talet men öppnade i öst-västlig riktning upp en bred brandgata med förstorat torg och plantage. Andra åtgärder för att i fortsättningen förhindra en lika förödande brand var breddning av vissa gator och öppnande av ränntomter inom kvarteren.

Inledningsvis framhölls brandens stora historiska betydelse för Vänersborg. Detta kan naturligtvis förefalla något överdrivet då en brand i sig, hur förödande den än förefaller att vara, inte behöver sätta några djupare spår i historien. I fallet med 1834 års brand kan man emellertid konstatera att det gav stadens centrala delar en delvis ny stadsplan som är gällande än i dag. Samtidigt inträffade branden i en tid då Vänersborg och samhället i övrigt genomgick stora förändringar. År 1832 hade Göta kanal öppnats och Vänersborg hade i ett slag hamnat i ett mycket strategiskt läge invid landets viktigaste kommunikationsled. Två år efter branden, 1836, skedde en genomgripande förändring i stadens administration då drätselkammaren** inrättades. Sedan följde tekniska och ekonomiska förändringar tätt i en process som skulle leda Vänersborg, tillsammans med övriga Sverige, in i industrisamhället.

I detta perspektiv kan vi se Axel Wilhelm Ehrengrenats målning över Vänersborgs stadsbrand inte endast som en dokumentation av en enskilda händelse utan som en symbol för en brytpunkt i stadens historia - ett skifte mellan gammalt och nytt.

* **Kämnärsrätt** var en i städerna förekommande underdomstol till rådstugurätten.

Kämnärsrätten avskaffades vid omorganisation av domstolsorganisationen år 1849.

** **Drätselkammare**, kommunalt verk med ansvar för finanser, fastighetsfrågor m.m.

Källor

- Aarsrud, Christian o. Johansson, Peter, *Vänersborg i konsten under 300 år*, Stencilupplaga, Vänersborgs museum, Vänersborg 2000.
- Cedergren, Karl Gustav, *Ur Vänersborgs stads hävder. Bidrag till Vänersborgs historia*. Vänersborg 1926.
- Corin, Carl-Fredrik, *Vänersborgs historia I. Tiden t.o.m. 1834*, Göteborg 1944.
- Elgenstierna, Gustaf, *Den introducerade svenska adelns släkttavlor*, Stockholm 1925 - 1936.
- Granat, Stellan, *Historia kring Kapellkyrkogården i Vänersborg och dess föregångare*, Ur: Vänersborgs Söners Gilles årsskrift 1995. Vänersborg 1995.
- Hasselberg, Gösta, *Vänersborgs historia II. Tiden 1834 - 1944*, Göteborg 1944.
- Janzon, K. A., *Stadsbranden i Vänersborg 1834 - Ett dystert hundraårsminne*, Stockholm 1934.
- Lindedal, Hjalmar A., *Vänersborgs historia och vänersborgshistorier*, Vänersborg 1927.
- Lloyd, Llewellyn, *Scandinavian Adventures, during a residence of upwards of twenty Years*. Vol. I, London 1854.
- Lundén, Gustav, *Tunhems Gäll. Dess historia*, Trollhättan 1951.

Otryckta källor

- Accessionskatalog för Vänersborgs museums föremålssamlingar.
- Bilagor till Vänersborgs museums accessionskatalog.
- Karl Gustav Cedergrens personarkiv, Vänersborgs museum.
- Kyrkoböcker för Vänersborgs stad

Peter Johansson född 1963 i Vänersborg. Fil. kand 1990 med ämnena arkeologi, historia, konvetenskap och etnologi. Fil.mag 1998. Doktorand vid Göteborgs Universitet sedan 1991. Antikvarie vid Älvsborgs länsmuseum sedan 1990.

Landstormspojke vid U 17 i Vänersborg 1945

av Folke P Sandahl

År 1945 skapade kaptenen i I 17 reserv Carl-Gustaf Carlsson en vänersborgsenhet till U 17, uddevallabaserad ungdomsavdelning för landstormspojkar.

Folke P Sandahl (t v) berättar.

Landstormen, vårt lands lokalförsvarsenheter från 1885, hade en frivilliggren och i den bedrevs från 1915 ungdomsutbildning, landstormspojkarna. Huvudman för all landstormspojksutbildning 1945, som följande berättelse daterar sig till, var sedan några år den frivilliga befälsutbildningsrörelsen FBU. I den ingick Vänersborgs Befälsutbildningsförening med kapten Carl-Gustaf Carlsson (1909-1997), Kungl Bohusläns Regementes reserv, som ordförande och kapten Thorsten Gulz (1905-1984), också I 17 reserv, som sekreterare. De båda gick i bräsch för tillkomsten av en vänersborgsenhet till U 17, den uddevallabaserade avdelningen för landstormspojkar.

Nu direkt till min dagbok från 1945: "Efter talrika besök hos kapten Carlsson kom avdelningens första möte till stånd. En kapten Lundgren från I 17 hade rest hit och höll föredrag om verksamheten, varefter vi – ett 30-tal- fick anmäla oss. Vänersborgs befälsutbildningsförbund hade just annonserat i Elfsborgs Läns Annonsblad att avdelningen skulle bildas .."

Annonsen väckte, skrev jag, "en storm av förbittring i staden och en häftig polemik började i ELA". Nedan refereras de viktigaste inläggen,

Ynglingar 14-17 år.

Vänersborgs befälsutbildning börjar onsdagen den 28/2 kl. 1930 i Lottalokalen, Edsgatan.

Utbildningen, som är kostnadsfri, omfattar skjutning med gevär, kulsprutegevär och kulsprutepistol, kartläsning, orientering och sjukvårdstjänst.

Intresserade ynglingar i åldern 14—17 år inbjudas.

VÄNERSBORGS BEFÄLSUTBILDNINGSFÖRENING.

Styrelsen.

de som säger mest både om landstormspojkarna och om hur synsätt förändras, när "freden är åter och mat finns på faten"¹.

Först ut var signaturen Humanus under rubriken "Hitlerjugend i Vänersborg?" Humanus skrev föraktfullt "utbildningen", inom citattecken alltså, och menade, att "barnen borde förskonas från hanterandet av dessa mordvapen. Det har icke minst i militärdiktaturens hemland visat sig vart det bär hän, då barnen omhändertas och övas i våldsteknik och råhet."

Nästa insändare "Barnen böra inte militariseras!" kom från Hadar Karlsson (1913-1997), missionsförbundare och ungdomsledare (VP – Våra Pojkar), kommunalråd så småningom. Han sade sig vara chockerad: "Vad är meningen? .. (det) borde vara möjligt att använda ett mindre fruktansvärt undervisnings- eller förströelsemateriel än kulsprutepistol och kulsprutegevär. " Annonsen "...får väl ses som ett mindre väl genomtänkt förslag eller som en frukt av missriktat nit", avslutade han.

Kritiken bemöts

Ordföranden i Bohuslän-Dals Befälsutbildningsförbund, Sixten Wockatz (f 1915), överste och försvarsområdesbefälhavare, gick i svaromål: "Den frivilliga befälsutbildningens ungdomsverksamhet, Sveriges landstormspojkar, är en med statsmedel understödd verksamhet, som har till mål att i samverkan med hem, skola och arbetsgivare uppfostra pojkar till goda svenska medborgare med förmåga, dels att deltaga i fosterlandets försvar - främst inom olika grenar av hemortsförsvaret – dels att biträda såsom föregångsmän och instruktörer vid skolornas värn-tjänstutbildning."²

¹ Citat från vers av okänt ursprung: "Gud och soldaten vörda vi, när i farans stund de stå oss bi. Men när freden är åter och mat finns på faten, då glömma vi Gud och förakta soldaten."

² Värntjänsten var en 1941-1944 obligatorisk sex dagars elementär militärutbildning för gymnaster.

Carl-Gustaf Carlsson och Thorsten Gulz svarade också. Lämpligheten av militär ungdomsutbildning var det statsmakternas sak att bedöma, menade de, och sedan var det för militära utbildare bara att lojalt följa direktiven. De poängterade, att verksamheten var opolitisk och sade sig sakna skäl att ingå i tidningspolemik.

Men polemiken fortsatte. En signatur E.W ifrågasatte riktigheten av Wockatz' och Carlsson-Gulz' påståenden. "Stipulerar svensk lag att barn skola militariseras?" löd rubriken. Insinuationen var för grov för Carlsson & Gulz. De återkom och hänvisade till en med nummer angiven kunglig proposition och en riksdagsskrivelse samt att det i statsbudgeten fanns anvisade 25.000 kr såsom bidrag för landstoms-
pojkmarnas utbildning.

Vänersborgskretsen av Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet hörde av sig med insändare, grupper ur IOGT och SGU (med egna ungdomsavdelningar) likaså, alla i fördömande ordalag. Ett särskilt gement utfall, klart ärerörigt gentemot Carlsson & Gulz och befäl i övrigt, gjordes av stadens baptist-, metodist- och missionsförsamlingar samt FA-kår. De framhöll "människokärlek och försoning" framför "hat och mordteknik" och karakteriserade den "tilltänkta privata vapenövningen" som "ödesdiger för att inte säga okristlig". För övrigt skulle väl pojkmarna tids nog få "militär utbildning, men då under mera betryggande kontroll", skrev de. Signaturen "Svensk" bemötte: "(Befälen är) de kvalitativt bästa, som år efter år handha utbildningen av de värnpliktiga. .. Föräldrar och målsmän (kunna) när som helst få se den utbildning som deras pojkar genomgå."

"Inkallad" bad: "... låt oss, som under många år slitit ont i beredskapen, i den kristna hänsynens namn inför ungdomen slippa att framstå som 'djuriskt råa plågoandar' och att vår utbildning är 'övning i våldsteknik och råhet'. Låt oss slippa höra, att de vapen vi bära till fosterlandets försvar äro mordredskap och att vi följaktligen själva skulle gå omkring som potentiella mördare."

Verksamheten startar

Och vänersborgsavdelningen av U 17 kom igång. Dagboken igen:
"Hur det var så kom i alla fall avdelningen igång – dock efter stark reducering av medlemsantalet och tisdagen den 20 mars ägde första instruktionen rum. Vi höll till i skofabrikens matsal. Instruktorer var

kaptenerna Carlsson, Gulz och Lundgren samt löjtnant Hernek, som gick igenom karta och kompass med oss.”

Carlsson och Gulz hade sin civila gärning vid A F Carlssons skofabrik, den förre som ägare och direktör, så lokalvalet var naturligt. Nils Lundgren (1906-1996) och Axel Hernek (f 1919) var yrkesofficerare.

Tisd 27/3 45: Vårt andra möte, under ledning av löjtnant Hernek. Karta och kompass. 2 tim.

Tisd 3/4 45: För första gången övning med gevär, 'ladda' och 'patron ur'. Löjtnant Hernek. 2 tim.

Tisd 10/4 45 Samma som förra gången + karta och kompassgenomgång. Ljt Hernek. 2 tim.

Tisd 17/4 45. Samma som förra gången och övn med gevär. Ljt Hernek. 2 tim.

Tisd 24/4 45: Genomgång av försvarsorganisationen. Kapten Gulz. 2 tim.

Tisd 22/5 45: Skjutning på skjutbanan. 4 tim. Ljt Hernek.

Tisd 29/5 45: Skjutning och exercis. Kapt Gulz. 4 tim.

Tisd 5/6 45: Fingo ut uniformer och gevär och så sköt vi. (100 m. 24 p av 25 möjliga.) Kpt Gulz och ljt Hernek. 4 tim.

Tisd 12/6 45: Exercis inomhus. Kpt Gulz. 3 tim.”

Det noggranna antecknandet av timtal kom sig av att det krävdes ett minimiantal närvarotimmar för upp till tre mörkblå snören på vänster överarm och godkännande i rekrytskolan, som det första året kallades. Sommarläger var goda poängsamlare och vårt första genomfördes veckan före midsommar 1945.

Första hela lägerdagen, vid ett skogsbryn i Gustavsberg, var lördagen den 16 juni, kung Gustav V:s 87-årsdag, och den bjöd på: ”0700 Revelj och iordningställande. 0800 Första frukost. 0845 Exercis. 1200 Andra frukost. 1300 Besök å Uddevalla museum och I 17. 1700 Hälso- och sjukvård. 1800 Middag. 1900-2100 Samkväm med U-lottorna.”

Minnesbilderna är bleka, en dock rätt stark. Det är kapten Lundgren, som vid morgonuppställningen en dag säger sig ha hittat vägen till vår lägerplats pga alla kolapapper o dyl, slängda längs den stig vi gått. Han hade plockat upp dem och visade. Större papper kunde man ta med sig i fickan, sa’ han, och de minsta kunde man pressa ihop till en liten kula,

U 17 läger Gustavsberg 1945 Artikelförf syns i andra raden framifrån, längst till höger, på huk.. I översta raden återfinns sedermera VSG-arna Karl-Erik Bergman (nr 3 fr v) och J.O.Rune Hasslöf (nr 4 fr v).

som inte skröpade ner. Det brukade han göra. Hans ord var säkert effektivare än föräldrars / lärares. Han var ju det vi ville bli.

Utbildningen fortsätter

Åter till dagboken. "On 10/10 45: U-avdmöte, det första för terminen. Vi fingo reda på en del saker angående arbetet på det nya arbetsåret. Vidare fingo vi lämna våra gevär, som vi haft ute ända sedan lägerkursen i somras. (*Vilket förtroende vi visades! Anm år 2000.*) Våra po-äng upplästes. Jag hade gjort 23 här i Vbg (max för alla) och 70 på lägerkursen, alltså 93 sammanlagt.

Sö 11/11 45: Klockan 0830 avgick rälsbussen till Grunnebo och i den medföljde fem man ur Vbg-gruppen av U 17. I Öxnered anslöt sig trollhättegruppen och efter att på Grunnebo stn ha väntat i närmare en timme fingo vi sällskap med uddevallgruppen + befälet (en löjtn Holm, en fänrik och en furir) vilket senare förde oss ut i naturen, närmare bestämt Grunnebo hed. Först var det befälsföringsövningar, skyttelinje, skyttekolonn mm. Så följde kartläsning och därefter fingo grupperna

göra i ordning för kaffekokning. Den grupp som först blev färdig skulle få bjuda Ljt Holm på kaffe vilket vi också gjorde (vi blev nämligen först). Efter kafferasten hölls upprop, reglementsgenomgång mm och så marscherade vi ut ur skogen för att idka avståndsbedömning. När det var klart blev det marsch till en plats långt bort på en höjd, varifrån det gällde att på kartan beskriva vissa utpekade mål. Marschen till stationen företogs delvis på fälten. Åserud och killarna från lägret i somras träffade jag. Kl 1600 gick tåget hem. Puh!"

Och så följde i samma stil möte på möte: genomgång kpist, nattövning (vid årsskiftet), genomgång kulsprutegevär (jag fick ha ett kg hemma en lång tid!), utflykt på skidor, sjukvård under öfu Augustsson, genomgång granatkastare.. Vanligen var det löjtnant Carl-Gustaf Holm, I 17, som hade oss, då och då kapten Gulz, vår chef sedan kapten Carlsson tagit avsked ur arméns reserv den 30 november 1945.³

Efter ett år som rekryt var landstormspojken soldat i landstormspojkarna. Soldatåret följdes av underbefälsskola avslutad med utnämning till vice fältväbel: mörkblå glänsande galon på axelklaffen. Två galoner, fältväbel, kunde fås efter det följande året, befälsskolan. Nästa grad, landstormspojkars högsta, var kornett: en silverne galon på axelklaffen, kartfodral och koppel också. Men för att nå så långt hade jag behövt börja 14-årig, start vid 16 var för sent. Fick nöja mig med att vara imponerad av fältväbel Hellwer och kornett Kempe.

Effekterna

Ur broschyren "Sådana pojkar bli riktiga män": "Tiden går och snart börjar värnpliktstjänstgöringen. Landstormspojken tar farväl av sin avdelning .. Här har grundlagts andlig och fysisk spänst. Med goda kunskaper till sin blivande verksamhet som svensk soldat börjar han sin värnpliktstjänstgöring." Min gjorde jag i Flygvapnet som officersaspirant och har alltid senare som yrkesofficer och pensionär varit glad, och litet stolt över att före flygvapentiden ha varit landstormspojke i U 17.

Nå, hur påverkades vi landstormspojkar m/45 av utbildningen? Nu, i 70-årsåldern, får vi väl anses utgöra facit. Avläsningen bör förstås skötas av andra. Men så förråade blev vi väl inte av att plocka isär och sätta ihop kulsprutegevär? Så'na föreställningar vuxna kan ha!

3 Se min artikel i VSG Årsskrift 1999 sid 11: "Carl-Gustaf Carlsson Grunnebo 1945"

Vi tonårspojkar hade nog inte, och jag har inte nu heller, erforderlig fantasi för att kunna se ting, metallföremål, som besjälade, i sig onda (eller goda). Våra vapen var tekniska prylar, intressanta och kul att samla träffpoäng med. De var, givetvis, också användbara för det goda syftet att hindra dödande och ockupation. Våra nära norska grannar hade ju råkat ut för sådant alldeles nyligen och var ännu inte fria, då i februari 1945. Allt kan missbrukas, försvarsmedel också. Unga människor kan behöva ledning av goda föredömen, sådana som kan och vet, och som de unga har förtroende för därför att de av dem blir mötta med förtroende. Sådana föredömen hade vi landstormspojar.

”Djuriskt rå plågoande utan aktning för andras liv och egendom” skulle landstormspojken bli enligt en insändare. Det känner jag alls inte igen mig som. Skulle syftet varit att göra oss sådana, var utbildningen misslyckad. Den hade behövt ha till ledare andra än gentlemän som Carlsson, Gulz, Lundgren, Hernek, Holm och de andra.

Under I 17-dagen i Uddevalla sensommaren 1998 var hemvärnsungdomar, landstormspojkarnas arvtagare, i aktion –vakna, duktiga, rejäla flickor och pojkar, därtill artiga och trevliga som jag kunde konstatera vid ett kort samtal efteråt. Om alla Sveriges ungdomar vore sådana!

Carl Gustaf Carlsson, som senare tog avsked ur arméns reserv i demonstration mot regeringsbeslutet om ”baltutlämningen” och för folkrätt, humanitet, mänsklig anständighet och heder, startade landstormspojkarna i Vänersborg. Det är jag honom tacksam för.

Folke P Sandahl, f 1929, son till Emil Johansson, disponent för Vänersborgsortens mejeriförening. Elev i Vänersborgs högre allmänna läroverk 1942-1949, därefter yrkesofficer (jaktflygare, flyglärare, ledarskapslärare, läroboksförfattare, stabsofficer) med placering bl a i Ljungbyhed, Karlstad och Stockholm. Flyttade som pensionerad överstelöjtnant och konsult (enskild firma: etik, stress, utbildning) tillbaka till Vänersborg 1989. Riddare av Kungl Svärdorden. Laborator h.c. vid Försvarets Forskningsanstalt. Vegetarisk kost, klassisk musik.

NOSTALGISKT 40-TAL

av Gunnar Graumann

I Vänersborgs Söners Gilles årsskrift 1998 (sid. 45-52) fick jag tillfälle att skriva om Kerstin Hård af Segerstad, en känd vänersborgsprofil på 1940-talet. Detta väckte många andra minnen till liv, och jag vill därför gärna få återkomma med ytterligare några personliga minnesbilder från samma tid - för att berätta för dem som inte var med då, och kanske också för att stimulera andra, som kommer ihåg helt andra saker, att fatta pennan. I mitt fall tillkommer (kanske som en fördel?) att familjen flyttade från sta'n 1947, så att vad jag minns i stort sett är begränsat till 40-talet, och har så förblivit.

Ett av mina tidigaste daterbara minnen är att min mamma gråtande väckte mig en morgon och talade om "Nu är det krig". Detta kan ha varit den 3 september 1939 - en vecka f ö efter min sexårsdag - när tidningarna hade stora rubriker om att England och Frankrike hade förklarat Tyskland krig efter Hitlers angrepp på Polen.

Residensstaden Vänersborg med sina 9000 invånare var en liten fin

landsortsstad med trähusbebyggelse från 1800-talet (många av husen med skvallerspeglar mot gatan). Här fanns landshövding och länsstyrelse, centrallasarett, sinnessjukhus och länsfängelse, skofabrik och egen järnvägslinje, provinsbank, läroverk, flickskola och dövstumskola samt museum med bl a afrikanska samlingar. Tidigare hade man också haft regemente och tändsticksfabrik. Göta Kanal-båtarna lade till i hamnen, och på höstarna kom de kungliga med gäster till älgjakten. Vid en sådan jakt, 1941, sköts en "kunglig" älg av prins Vilhelm och skänktes till stadens museum.

Stadens berömde son var Birger Sjöberg, och Vänersborg hade i min barndom fortfarande rätt mycket av Frida-visornas Lilla Paris. 1939 uppmärksammade man att det hade gått tio år sedan Sjöbergs död. Lektorn vid Läroverket August Peterson förberedde sin stora bok om "Birger Sjöberg den okände", och 1941 gav han tillsammans med Ernst Norlind ut Sjöbergs efterlämnade dikter "Minnen från jorden". En del av vår familjs vänner hade varit personligen bekanta med Fridas skald, som syskonen Gunhild och Kurt Hallberg eller Anna Brobeck. Pappa berättade hur entusiastisk han hade blivit vid Sjöbergs framträdande på hemstadens teater under den bejublade turnén med "Fridas visor" hösten 1923. Och nere på Skräcklan hade borgmästare Sandén i början av 30-talet döpt den nya strandpromenaden till "Birger Sjöbergs väg".

Hela min värld utgjordes till en början förstås av föräldrarna och huset där vi bodde. Från sovrummet och från köket ledde som en särskild finess ett nedkast för smutskläder ner till tvättstugan. Där fanns ingen tvättmaskin utan bara ett stort väggfast byckar av cement, senare en vedeldad tvättgryta och så småningom också en elektrisk, våldsamt skakande centrifug för tvätten. Utanför tvättstugan stod ett rätt stort brunt isskåp som då och då fylldes på med isblock som kördes ut med lastbil och bars in med stora "saxar". Huset värmdes upp med koks, levererad i stora jutesäckar av starka "farbröder". Under kriget eldade vi med ved, och jag vill minnas en tid t o m med sågspån som låg i en stor hög på gården. Till slut, efter kriget väl, fick vi oljeeldning. Köket var för sin tid modernt med elektriskt värmeskåp och elspis, inte gas.

På övre våningen hade vi en väggtelefon som man vevade på när man ville beställa ett samtal av telefonisten. Man hade låga nummer: själva hade vi 841, lekkamraterna Åke 665 och Bo 902, vilket ger en antydning om antalet telefonabonnenter några år tidigare. När mina mor-

föräldrar flyttade till Vänersborg i början av 40-talet, fick de däremot fyrsiffrigt, men ännu 1947 fanns det tvåsiffriga nummer kvar i bruk, och t o m ensiffriga (Strandhotellet nr 4, Fängelset nr 9, etc). Dessutom förekom s k namnanrop, t ex "Länsstyrelsen". Men släktingar i Stockholm eller Göteborg hade sexsiffriga nummer redan då, och automattelefon med nummerskiva, en nyhet som skulle komma att införas tidigare i lokalkonkurrenten Trollhättan än i vår stad. Ringde man riks, kom telefonisten in då och då och talade om hur länge man hade pratat.

Vi hade en stor radio, där pappa lyssnade på kvällsnyheterna klockan tio. Andra populära punkter i det enda radioprogrammet var grammofonmusiken mellan sex och sju på kvällen, en serie om "Familjen Björck" och dialogerna mellan "Optimisten och pessimisten" Ludde Gentzel och Eric Abrahamsson, samt för de yngsta naturligtvis "Barnens brevlåda" med Sven Jerring. När psalmen sjöngs i morgonandakten, var det några år senare signalen att skynda sig till skolan. Till radioapparaten var kopplad en grammofon, och jag har kvar ett tjugotal s k stenkakor med dåtidens populärmusik: operett, regementsmarscher, Jussi Björling, Evert Taube ännu betraktad som enbart schlagersångare.

Farmor från Stockholm (född 1861) hälsade på ett par somrar. Hon bar ljus sommarhatt, som fästes i frisyren med en lång hattnål, hon virkade spetsar till överlakan och örngott, och på kvällarna lade hon patience. "Man får fuska en gång, förstår du", sa hon till mig som ändå inte förstod reglerna.

När jag sedan blev sex år, fick jag börja på Dagis, fast så hette det förstås inte på den tiden, utan efter tysk förebild Kindergarten. Det låg en trappa upp vid hörnet Vallgatan-Sundsgatan, vid Flickskolan. Där fanns ett yttre rum med piano (eller flygel?) och ett mindre rum där man ritade och sydde och arbetade med modell-lera. En gång vill jag minnas att vi såg en eldsvåda från fönstret.

Den klädsel man ifördes som barn på den tiden, skilde sig mycket från dagens plagg. Speciellt minns jag livstykets, en liten vit väst som bars under kläderna, med knappar för strumpebanden som höll uppe de stickiga bruna långstrumporna. Senare hade man golfbyxor, tills man fick långbyxor vid konfirmationen. Herrarna hade strumpeband under knäna, för halvstrumporna, och löskrage med kragknappar fram och bak, kavaj och slips samt cykelspännen till långbyxorna. De flesta bar

trench-coat av militärt snitt. Man var som sagt långt från dagens lediga mode.

Vid den här tiden släpptes jag också, fastän ännu inte simkunnig, ut på egen hand för att leka på Skräcklan. Den då nya lekplatsen hade fyra attraktioner: sandlåda, plaskdamm, gungor och karusell. Vid åttatiden på kvällen kom dock en arg liten gubbe och låste ihop gungornas kedjor med hänglås, som ett tecken på att det var slut och dags att gå hem. Han hade en vegamössa med ordet Parkvakt i metallbokstäver, och en cykel som han besteg bakifrån genom att kliva på baknavet.

Längre bort, nedanför Vallgatan, gick ett stort dike som man kunde cykla ner i och få fart så att man for upp på andra sidan. Jag ville gärna tro att det var en rest av den vallgrav som borde ha funnits framför vallen som hade givit namn åt gatan. Ute på vattnet låg segelbåtar i Länsan och fina motorbåtar som kapten Biels mahognybåt. Och på gatan såg man flera gånger om dagen den vänlige gamle brevbäraren med skärmössa och vita mustascher, som passerade på sin runda.

En sommar lånade Åkes pappa, och detta bör ha varit före Beredskapen, en eka av sin vicevärd, herr ("farbror") Nilsson, och vi rodde långt ut, förbi gamla tändsticksfabrikens järnvägsspår, och in bland vassvidderna, till en liten holme, där vi kunde bada och få tant Ernas saft och bullar - en riktig förkrigsidyll: far ror, mor är rar, som det stod i vår första läsebok. Men några år senare var det kompisarna Lasse eller Gunnar Z som kunde få låna en båt, och gänget rodde ut på upptäcktsfärder till Mörteberget eller ända ut till Busken Man sprang i blå gymnastikskor eller barfota, och somrarna verkade oändliga.

Men alldeles särskilt minns man ju de första krigsvintrarna, när snöstaketet inte hjälpte utan bilarna på Parkgatan begravdes i snömassorna. I de stora drivorna grävde vi, eller det var nog de större pojkar, gångar och rum dit man kunde ta med sig termos och stearinljus. Och en söndag fick man kanske följa med föräldrarna på skidutflykt ut över isen, där bandylaget brukade spela, och där, mitt ute på sjön, mellan "Jakoben" och dalslandssidan, låg ett fartyg fastfruset i isen, så att man kunde skida fram ända till relingen och prata med besättningen.

Allt var så idylliskt och fredligt, att det mest krigiska vi kände till var de gamla kanonerna vid kyrkan. Det sades att de hade använts som brand-

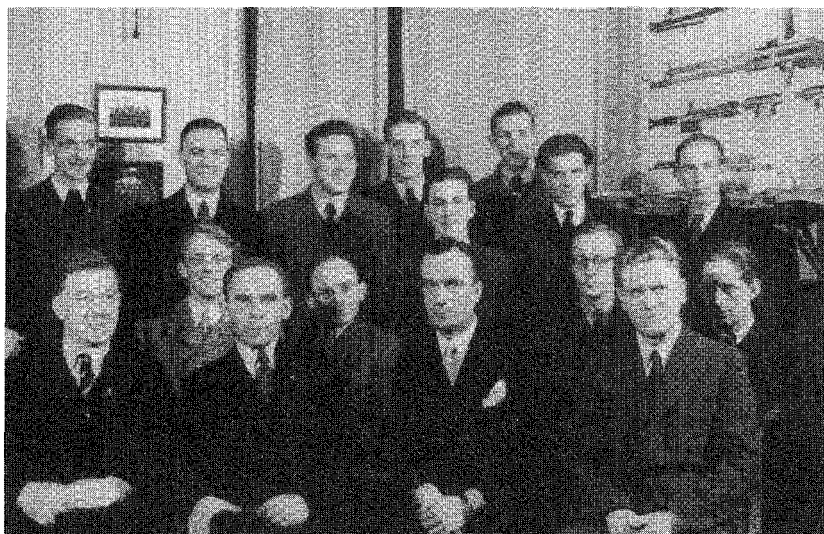

Parkgatan en av snövintrarna i början av 40-talet. Foto Tornberg?

larm före brandkårens tillkomst i början av seklet, och om den saken berättar 1941 avgående överkonstapeln Eric Nordin, som hade börjat vid polisen i Vänersborg redan 1907:

Framlidne poliskonstapel Johan Gadd brukade ladda kanonerna, och det var inga dåliga smällare han lade in. Äldre vänersborgare erinra sig säkerligen att man bokstavligen hoppade högt upp i sängen då saluten bröstades av nattetid. Många gånger flögo kanonerna av lufttrycket långt ut på Kyrkogatan, och det var inte precis alltid så roligt att stå bredvid när eldkvasten sköt ut ur kanonerna. (ELA 4 feb 1941)

Men nu var det som sagt 1939, och världshändelserna gjorde sig märkbara på så sätt att familjefäderna ryckte in till beredskaps-tjänstgöring. Åkes pappa var iögonfallande i blå och grå permissionsuniform, modell äldre, och till den bar han faktiskt, som en av Karl XII:s drabanter, ännu 1939, trekantig hatt. Pappa (1895-1975) låg vid Landstörmsregementet L15 i Borås och bör ha ryckt ut därifrån 1941 eller 1942. Under tiden hade Hemvärnet börjat organiseras, så t ex bad hemvärnsbefälhavaren i Vänersborg, Folke Wikström, i ELA (26 juli 1940) att få låna Mausegevär, antagligen av civila tävlingsskyttar. Pappa gick över till Hemvärnet, och som chef för den sk Norra gruppen enga-

Större delen av Norra gruppen vid Hemvärnet i Vänersborg. Bakre raden fr v: Tore Hermansson, Olof Sundquist, Gunnar Thunberg, Eriksson, Åke Johansson, "Normannen", Ingvar (?) Olsson, Karl Axel Ohlsson. Främre raden: Elving Svensson (?), Tore Fallgren, Oskar Olsson, Gottlieb Harnisch, Birger Graumann, Bengt Karlsson, Einar Ceder, Georg Lindqvist. Privat foto

gerade han sig livligt för uppgiften - jag minns en studiecirkel i engelska (troligen med tanke på engelska och amerikanska flygare som kunde hamna i Sverige), skidresor till Sälen och flera 8 mm smalfilmer (nu i videokopia hos Gillet). Pappa var, trots sin delvis tyska bakgrund, anti-nazist från början och prenumererade under kriget på Segerstedts Handelstidningen.

Främmande språk hördes inte så mycket på stadens gator, befolkningen var vid den här tiden homogen och utlänningar väckte uppmärksamhet. Alla visste tex vem "engelsmannen" var, han som stod i Gustafssons pappershandel högt upp på Edsgatan. Men under de här åren kom tiotusentals krigsbarn från Finland, och flera av dem stannade kvar i Sverige efter kriget - själva kände vi Terttu B och Ulla H.

Långt senare berättade pappa om en tysk jude som före kriget hade öppnat ett konto i Vänersborgs-Banken med det förbehållet att pengar från kontot endast fick betalas ut om han hade skrivit under ordern med dubbla namnteckningar. Så kom ett papper från Tyskland med begäran om överföring av pengarna, men med en enda underskrift, varför ingen

utbetalning gjordes - och därefter hördes aldrig något mera om detta konto eller dess innehavare, som väl försvann.

Som sex- eller sjuåring märkte eller begrep man ju inte så mycket av vad som hände ute i världen, men snart var det slut på barndomens frihet. En dag mot slutet av sommaren 1940 (enligt ELA måndagen den 26 augusti) leddes jag av mamma till gamla skolan i s v hörnet Edsgatan-Nygatan, ett tvåvånings träpalä från 1860-talet, för att få börja i första klass.

Vår fröken hette Anna Berndtsson, ibland ersatt av sin strängare syster Ellen B, som även undervisade i söndagsskolan i kyrkan. Klassrummet låg ut mot gathörnet, dock med mjölkglas för de nedersta rutorna för att hindra utblick mot gatan, och bredvid fanns ett materielrum med kartor och dåtidens skolplanscher till naturkunnigheten och bibliska historien. Behövde man gå ut, bad man att få "gå på gården", d v s till utedassen. Vid gården låg också en röd envåningsbyggnad för skolköket, där senare KFUM-scouterna hade sina lokaler. Och i ett fönster mot gården skymtade en skomakare i sin lilla verkstad.

Min förstaklass var nog den sista som började i Gamla småskolan. Redan efter ett läsår fick vi nämligen flytta till Norra skolan, till det s k Slottet från 1899 som ansågs vackrare än den nyare byggnaden från 1917 som med sina spröjsade fönster kallades Fängelset. Orsaken till vår flyttning var att den nya Södra skolan kunde invigas höstterminen 1941. Men gymnastikbyggnaden på Norra skolan var upptagen av beredskapsförband som sågs exercera på gatorna i Nordsta'n, vilket medförde att vi en tid, någon gång per vecka, också fick ut och marschera, ända till Södra skolan där vi skulle ha gymnastik.

Ett annat tidens tecken var de väldiga vedstaplar som fyllde en stor del av den nedre skolgården på norr. Men där framför spelades fotboll på rasterna, och om det uppstod slagsmål, bildades genast en tät mur av skrikande och hejande pojkar, tills någon lärare ingrep - och någon gång hände det t o m att vi skapade en sådan vrålände ring utan att det fanns några slagskämpar alls därinne, till förtret för den tillrusande läraren.

Som numera skolbarn fick jag ibland förtroendet att gå och handla mjölk, i lös vikt, med en tvåliters mjölkflaska av metall och en mindre, emaljerad, för grädden, till en mjölkaffär på Edsgatan, och ibland till

speceriaffären bredvid, Carl W Anderssons. Han var fö den ende som jag hört använda det gammaldags sirliga uttrycket "Var så artig". Någon gång fick jag gå upp i sta'n, ända till Ernst W Erikssons större affär. (Men vad betydde detta hemliga W i bådas namn? Waldemar? Wilhelm? Inte Wictor väl?) Bröd köpte vi i A F Gustafssons Ångbageri, vilket man förstod var något finare än ett vanligt bageri. Det mesta var ransonerat och krävde ransoneringskort med kuponger i olika färger för olika varor - rött för kött, gult för matfett o s v. Likaså behövdes restaurangkort med kuponger i mindre valörer, när man åt ute, som vi ibland gjorde på Frimurarlogen. Det var också nu man lärde sig det nya ordet surrogat, oftast i förbindelse med kaffe.

Eftersom det rädde brist på så mycket, fick man som i våra dagar sträva efter återanvändning och vi uppmanades därför att samla järnskrot, gummi, tomflaskor (10 öre för helbuteljer, 5 öre för halvflaskor) och t o m rep eller medicinalväxter som kamomill. Vassruggarna vid Skräcklan slogs ibland med lie för att ge kreatursfoder, och överallt i sta'n såg man, som antytts, vedtravar. Många hade, som lekkamraten Lasse, kaniner i bur på sin gräsmatta. På Dövstumskolans annex vid Torpavägen kunde man få sin pappas gamla kostymer omsydda till barnkläder.

Bensin fanns inte att köpa, så privatbilar (många bilmärken var tyska, som Adler, DKW och Opel i olika varianter) kunde få stå uppallade i årtal i garagen - taxi och bussar gick med gengasaggregat som eldades med träkol och småved. Häst och vagn återkom därför på gatorna som på bilder från tiden före bilismen. En skenande häst var dagens sensation bland smågrabbarna, och vi var några lyckliga pojkar som en gång fick följa med på en åktur med ett av expressbuden, och vi jublade när han satte hästen i trav. Hästen hette, efter vad kusken allvarligt upplyste oss om, Karl Amandus Bruno.

Mormor och morfar bodde i Uddevalla, och ibland reste familjen dit med UVHJ, Uddevalla-Vänersborg-Herrljunga Järnväg, med ånglok och vagnar med öppen plattform. "Tag plats! Tag plats! Var god stäng dörrar och grindar!" ropades i högtalare, och morbror Evert, som ibland tjänstgjorde som stins, vinkade av tåget. Bänkarna i vissa tredjeklasskupéer var av trä, och om fönstren var öppna, slog röken in i kupén. Vid Ångebackens hållplats brukade pappa gå av för att, in till Uddevalla, få veckans långpromenad. Morfar mötte vid stationen, och där stod

hästdroskor och väntade, men jag minns, tyvärr, inte att vi tog någon. Åkte man från Vänersborg åt andra hållet, till mammas morbror i Lidköping, fick man byta i Håkantorps och ta den om jag inte minns fel smalspåriga rälsbussen fram till Lidköping.

När vi lämnade småskolan och i tredje klass började folkskolan, blev vår nya fröken Karin Petersson, en mager kvinna med hårknut och platta skor, som bodde vid Lovisebergsgatan. På den s k Lyckan Loviseberg byggdes nämligen i början av 40-talet fyra stora hyreshus, vilkas tillkomst vi följde med intresse, särskilt när det skulle sprängas i berggrunden - man hörde varningsropen: "Eld i berget! - Tämt var' e här!" och såg fördämningarna av stora stockar lyftas upp i luften av trycket underifrån. Men där bodde hon alltså, vår fröken, och kunde från sin balkong ropa till oss att gå hem och göra våra läxor i stället för att leka på byggarbetsplatsen.

Miljön vi växte upp i var över huvud taget rätt sträng och moraliserande: man fick be aftonbön varje kväll, vilt främmande människor kunde tillrättavisa barn på gatan, och att skryta var nästan en dödssynd. I klassen skulle man offra till missionen, eller spara, och då och då fick vi tidningen Lyckoslanten med serien om systarna Spara och Slösa. Fröken Petersson var starkt religiös och på det som skulle vara klassens roliga timme, på lördag eftermiddag, läste hon högt ur sin ungdoms uppbyggliga flickböcker om den helgonlika lilla Pollyanna (av Eleanor H Porter).

På vår fritid, när vi fick välja själva, läste vi dock hellre veckotidningar som Allers (35 öre), senare också "Tidsfördrif" med röda omslag, eller "En rolig halvtimme" i gult (15 öre), idrottstidningen "Rekord-Magasinet" eller science fiction i "Jules Verne-magasinet". Vi läste indianböcker om Hjortfot, men favoriten var Richmal Cromptons böcker om "Bill och de laglösa" och allt vad de hette, som vi diskuterade med kollegialt intresse. En viss uppfattning om världshändelserna fick vi genom kapten W E Johns Biggles-böcker, som "Biggles i Östersjön", för att ta en som utspelades i vår närhet.

I skolan fanns ett litet klassbibliotek, "om vi inte lånade för mycket", och vid den här tiden började vi också hitta vägen till Stadsbiblioteket på Drottninggatan, vid Residenset. Det var "fröknarna Berner och Waernhoff som handha bibliotekets skötsel under överinseende av folk-

skollärare Arthur Lundgren. (...) var tredje vänersborgare är låntagare vid biblioteket (...) var och en av dessa lånade omkring 20 böcker per man i fjol" (ELA 20 jan 1942). Enda prydnaden i biblioteket utgjordes av små gråa tavlor där man i vitt kunde läsa ordet "TYSTNAD". I denna högtidliga miljö låg ungdomsavdelningen en trappa ner, och där hittade vi i ex Wahlströms djurböcker med lockande titlar på swahili som "Simba lejonet" och "Tembo elefanten". Men jag lånade också mina första deckare av morbror Evert ur serier som Detektivmagasinet och Nyckelmagasinet. Min första upplevelse av poesi fick jag när jag i föräldrarnas bokhylla hittade en upplaga i stort format av "Fänrik Ståls sägner", där den högstämda tonen i "Vårt Land" eller "Molnets broder" gjorde djupt intryck. Senare kom vi att syssla med "Fänrikarna" i hela första årskursen i realskolan.

Det var morfar som fotograferade mig när jag lärde mig att cykla: jag fick order att cirkla runt så långsamt som möjligt för att hans lådkamera i format 6x9 skulle hinna få en skarp svartvit bild av händelsen. Min första cykel hade vi köpt begagnad av Torsten Hesslers föräldrar för jag tror 25 kronor. Andra pojkar, som inte var lika gynnade, lärde sig cykla på det säregna sättet att de stack ena benet under stangen på en stor herrecykel som de sedan lutade för att kunna hålla balansen.

En gång tog mamma med mig till folkskolans tidstypiska julfest, där det till behövande elever utdelades "80 par skor, 32 par gossbyxor, 45 st. flick- och gosströjor samt 20 uppsättningar flickunderkläder för sammanlagt omkring 2.300 kronor" (ELA 19 dec 1941) eller totalt 177 julklappar, vilket ger ett genomsnittsvärde av 13 kronor i dåtidens penningvärde, långt före välfärdssamhället.

Mamma Rut Graumann (1897-1957) gick i morfars fotspår och blev folkskollärarinna (klasserna 3-7). Jag tror att hon var allmänt omtyckt av sina elever, och en rörande påminnelse om detta fick jag nyligen när Sven Söderström visade mig följande i en intervju i ELA med konstnären Bengt Johansson, som börjar så här:

Bengt Johansson växte upp i Vänersborg under 40-talet och blev tidigt uppmuntrad att teckna.

- När jag gick i fjärde klass på Norra Folkskolan fick jag en chokladkaka av fröken Grauman. Hon tyckte att jag var duktig på måleri, berättar Bengt. (ELA 3 dec 1999)

Eftersom mamma arbetade heltid, var vi ibland abonnenter på någon

restaurang, först Strandhotellet nere vid hamnen, och senare Frimurarlogen. Ibland hade vi i stället hembiträde, som då bodde i den lilla jungfrukammaren innanför köket, och som kom och väckte oss med kaffebricka på morgonen. Det var fröken Hansson, och Edit från Flakeberg, och Anna från Dalsland, hon som en gång försvarade sin matlagning med orden: "D'ä la inte värre än en kan äta't!" Bäst minns jag Ingrid som var dubbelt så gammal som jag, när jag var tio och min lilla fästmö Deta var fem.

Ett hedersuppdrag, för det mesta reserverat för de stora eleverna i sexan eller sjuan, var att få ringa ut eller in med en stor handklocka. I Södra skolan däremot fanns det redan från början, som det framhölls vid invigningen, automatisk ringning. Annars förekom det inte så många tekniska finesser i undervisningen; enligt ELA (7 juni 1940) var "Radiomottagare i varje svensk skola målet". Men till det roligaste i skolan hörde när man fick slå sig ner på Stora Biografens mörka träsisar och se på skolfilm. De yngsta hann kanske inte alltid med i texterna, t ex i stumfilmen om Karl XII med Gösta Ekman d ä , men då läste läraren och sångaren Henning Almqvist texterna högt med sin skolade röst.

Klassens populäraste ordinarie lärare var för pojkarna Torsten Hallén, som undervisade i det manliga ämnet träslöjd och som skojade litet lagom med oss. Men när resten av klassen gick till badhuset, kunde vi andra bli sammanslagna med parallellklassen under den demoniske Fritz Fredenborn. Honom såg vi upp till med skräckblandad beundran, sedan den dagen vi hade hört att han hade hållit en busig elev (eller var det en kollega?) ut genom fönstret på andra våningen och skakat honom över nedre skolgården. På hans lektioner kunde vi få sjunga "Den första gång jag såg dig" medan han ackompanjerade på fiol, och han lät förstå att han hade varit personligen bekant med Sjöberg. Senare har jag läst hans lilla bok om "Vänersborg, Skräcklan och Birger Sjöbergs väg" från just den här tiden (utkom 1941). 1942 författade han också en kantat vid folkskolans 100-årsjubileum.

Medan jag gick i folkskolan, fick jag börja ta pianolektioner, hemma hos Aina Nygren på Nygatan. Ett tiotal år senare skulle jag få en påminnelse om min gamla "spelfröken", när Malmö Stadsteater hösten 1954 gav "Figaros bröllop". Där medverkade bl a Bernhard Sönnnerstedt som greven och i Cherubins roll Aina Nygrens dotter Gunnel Nygren-Almqvist. Operan hade fö givits i Vänersborg sommaren 1946 på Folkets

Parks teater, och kanske hade Gunnel Nygren hört den då, utan att ana att hon själv skulle komma att medverka i samma opera. Hon kom alltså att ingå i samma stolta vänersborgska sångartradition som Gösta Bäckelin och Erik Saedén, och hon fick mycket beröm för sin insats i Malmö av den stränge kritikern Sten Broman; han skrev att "hon sjöng briljant rent med en beundransvärt lättflytande sopran", och han sammanfattar: "Hon är en mycket talangfull sopran med ovanlig musikalitet" (Sydsv. Dagbl. 27 feb 1954).

En berömdhet av ett annat slag gästspelade på Skräcklan en sommarkväll i början av kriget. Det var simmerskan Sally Bauer som, uppklätt-rad i hopptornet på Jakobssons holme, berättade för en liten skara åhö-rare om sin simning över Engelska kanalen sommaren 1939, i kamp med kylan och strömmarna och under den internationella spänningen.

Ett par år senare, möjligen 1943, tyckte vi att det var spännande att se den berömde Albin Ahrenberg göra uppstigningar och "landningar" med sitt sjöflygplan Junkers Ju 52 "Södermanland" på isen nedanför Norra skolan, och kanske hade man rentav kunnat få åka med, mot be-talning.

Vid den tiden, i tioårsåldern, gick jag också med i KFUM-scouternas vargungar. Vi hade mycket trevliga lokaler vid Vattugränd, i två plan, i det inre rummet med en stor öppen spis, där brasorna blev medelpunk-ten i våra träffar, när vi satt och sjöng våra scoutvisor. Mitt mest kon-kreta minne från vargungarna är dock ett schatull med bordssilver, som jag vann i ett lotteri där. Scouterna hade också sin stuga vid Botered, som brann ner sommaren 1943 och där vargungarna fick hjälpa till med röjningsarbetet.

Från vargungarna fortsatte jag till de vanliga scouterna, patrull "Ör-nen", Efter ett uppehåll på femtio år återsågs delar av scoutpatrullen 1997 vid Skräcklestugan: vice patrulledare Folke P Sandahl, Leif Flo-berg, Carl Viking Wahlin och, för sista gången, vår mycket saknade Olle Sjöstad, samt undertecknad. Vår patrulledare Jan Arwidson kunde inte delta i återföreningen i "Lilla Paris", eftersom han numera är bosatt utomlands och faktiskt i den stora staden Paris.

Mitten av 1940-talet verkar redan ganska avlägsen, som när vi ser på gamla svenska filmer från den tiden i teve. Detta medium hade man

ännu inte hört talas om, eller om datorer - för att inte tala om pop eller knark; du-reform och högertrafik väntade i fjärran; det fanns inte mindre än fem, numera försvunna, växelmynt under 50 öres valör; på bilarna använde man fortfarande bokstäver (t ex O, P, R) för län (som ju delvis också har försvunnit), och även bokstäver för betygen i skolan (sedan dess har vi ju bytt betygssystem ett par gånger). Och själva skolan var uppbyggd i flera trappsteg, med tvåårig småskola, femårig folkskola, femårig realskola och treårigt gymnasium, innan enhetsskolan eller grundskolan infördes.

Våren 1944 skulle jag, efter fyra år i småskolan och folkskolan, söka in till läroverket, när jag blev sjuk i scharlakansfeber och inlagd på epidemisjukhuset. Där fick jag tentera skriftligt i några ämnen. Min klasskamrat Bo och jag ville gärna fortsätta att gå i samma klass, men när Bos pappa förde saken på tal med rektor Lundberg, missförstod denne ärendet och trodde att vi ville "slippa adjunkt F". Till slut fick vi ändå som vi ville - och slapp dessutom adjunkt F. För att fira upphöjelsen fick jag inte bara Läroverkets skolmössa, utan också en bättre begagnad cykel inköpt för 100 kronor hos vår värderade cykelreparatör Carl Wass på Kyrkogatan. Man cyklade över huvud taget mycket, t ex till Ursand eller Nordkroken, och folk firade t o m cykelsemester. Det brukar ju sägas att den enkla livsföringen under kriget var nyttig för folkhälsan.

Efter epidemisjukhuset och en tids isolering hemma släpptes jag så ut med min nya, större cykel mitt i sommaren och kunde besöka Vänersborgs 300-års jubileumsutställning i och omkring Södra skolans nya och fräscha lokaler. Där fanns bl a en avdelning om utgrävningarna i Brätte och om Vänersborgs historia, men mest lockande var förståsnöjesfältet och i all synnerhet en viss William Arne, som var något alldeles uppåt väggarna, eftersom han åkte motorcykel inne i en stor tunnliknande byggnad.

Den 28 augusti (som så ofta, på min födelsedag!) var det upprop i Läroverkets aula, och därmed började en ny skolform, med nya kamrater och nya lärare, var och en specialist i sitt ämne. Vår klassföreståndare blev adjunkt Torborg Lindström, syster till Martin Lindström som då var rektor vid Lundsberg och senare blev biskop i Lund (där jag följt långt senare skulle få hans dotter som min elev). Vi hade Torborg Lindström i matte (men där fick vi Elsa Hessler i tvåan, och i trean Sture Olsson) och i svenska samt i vårt första främmande språk, vilket då

Vänersborgs Högre Allmänna Läroverk läsåret 1945-46, klass 2^a a

Bakre raden fr v : Lars Berner, Arne Westerlund, Nils Gunnar Andersson, Sten Larsson, Sven Malm, Torborg Lindström (klassföreståndare), Stina Floberg, Ulla-Britt Olsson.

Mellersta raden fr v : Stig Lilja, Lennart Edvardsson, Bertil Abrahamsson, Per Olof Nilsson, Bo Bernhoff, Bo Carlsund, Vanja Palmström, Marie Anne Ögren, Irene Thorold.

Främre raden fr v : Valter Peterson, Rolf Friman, Sven Söderström, Gunnar Graumann, Sven Ideberg, Carl Viking Wahlin, Lennart Degerholm, Anita Rosendahl, Christina Edström, Barbro Hilmersson, Sven Olof Blixt. Frånvarande: Ulla Werner.

fortfarande var tyska. (I trean skulle vi få börja med engelska, för Emil Hagberg.) Dessutom hade vi i sång musikdirektör Erik Alvin, i historia lektorn, sedermera professorn Sven Blomgren (i tvåan och trean Nils Flensburg), i teckning Elsa Johansson, även känd som "Glada Änkan", i gymnastik ryttmästare Karl Erik Lundberg, i fysik Sture Olsson, i biologi gamle Josef Sjögren (senare Einar Rehman), i välskrivning Amelie Tjus, i kristendom Eugen Väring, och i geografi Fredrik Åberg.

Andan var ganska sträng, och vissa lärare, som Fredrik Åberg i geografi eller ryttmästare Lundberg i gymnastik, hade en naturlig auktoritet. Undervisningen gick i mycket ut på utantillkunskaper: i folkskolan hade vi lärt oss multiplikationstabellen och psalmer, som delvis ännu sitter kvar i minnet - här gällde det att kunna räkna upp inte bara tyskans prepositioner med dativ eller ackusativ, utan också latinska växtnamn och underavdelningarna bland fjärilarna (svärmare, spinnare, mätare, vecklare, mott och mal) eller t o m Donaus bifloder från höger och

vänster (Iller, Lech, Isar, Inn, Drava, Sava, Morava o s v). Men utanför skolan lärde vi oss också geografi, när vi började följa med i nyheterna från kriget - Stalingrad och el Alamein när krigslyckan vände, eller Cherbourg i Normandie vid invasionen. Och som jag minns det gick hela första året i modersmålet åt att läsa "Fänrik Ståls sägner", liksom under senare år Snoilskys "Svenska Bilder" och Tegnér's "Frithiofs Saga".

Skolan var som sagt auktoritär (fast kanske inte lika mycket som i Ingmar Bergmans "Hets" från 1944), och kroppsaga praktiserades fortfarande - av musikdirektör Alvin, som med båda händerna fattade tag i pojkarnas tinninghår och vevade runt ens huvud, och av rytmästaren, som kommenderade framåt böj och utdelade bestraffning på bara ändan. Men på rasterna, och särskilt på den långa tiorasten, skyndade vi till Tullens kafé för att inhandla ett-, två- eller femöreskolor, eller till bageriet på Vallgatan, där man kunde få nybakade vaniljlängder för 20 öre. Sedan stod vi och diskuterade och munhöggs lite med Trollhätteborna som ju inte hade något eget läroverk utan fick bussas in, fastän deras stad redan hade passerat Vänersborg i storlek.

Den 5 maj 1945 fyllde min pappa 50 år och uppvaktades bl a av Hemvärnet. Ett par dagar senare fick vi höra av vår klassföreståndare att Tyskland hade kapitulerat och att kriget alltså var slut i Europa. Freden firades med parad på stadens stora kullerstenstorg, där också Vargungarna var med och lyssnade på talen, och under hela "Du gamla, du fria" fick vi göra scouthälsning och stå i stram givakt, mycket längre än vi brukade få göra i början av gymnastiktimmarna.

Strax efter krigsslutet firades för första gången på tio år Barnens Dag i Vänersborg, i början av juni. En kortege utgick från Norra skolan där Läroverkets ettor fick åka på lastbilsflak och föreställa blommor, vilket var aningen svårt för pojkarna, mycket medvetna som de var om sin manlighet. På Folkets Parks teater gavs en sorts revy under ledning av adjunkt Dymling, som förefaller ha haft ett förflutet som spexare. Och vid återkomsten till skolan på hösten invigdes "Gustaf Halléns praktfulla fondmålning i aulan" (ELA 31 aug 1945), som föreställde Karl XI:s besök i staden.

Kriget hade egentligen inte inneburit några större försakelser för barnen, och under sensommaren 1945 kom de första bananbåtarna till Göteborg. Under en skolutflykt till Dalbobergen hade en av pojkarna med

sig en banan, och alla ville förstås känna på lukten. Skalet mörknade undan för undan, så att adjunkt Flensburg, som ledde klassen den dagen, skojade med oss och med sitt stockholmska uttal sa något om att vi kanske inte hade varit "riktigt rena om nesan".

Livet återgick alltså långsamt till det normala. Volvo annonserade sålunda att deras nya modell PV 444 beräknades kunna levereras under 1945, och sommaren 1946 visades på torget de första amerikanska efterkrigsbilarna, så kallade Dollargrin (Cadillac, Chevrolet, Ford osv lärde man sig nu att känna igen). Amerikanska var också de flesta filmskådespelare vi såg på 40-öresmatinéerna. När ens mamma bestämde programvalet, såg vi Shirley Temple eller Mickey Rooney, men när vi valde själva så hade vi andra hjältar. Vi skrattade åt Charlie Chaplin, Helan och Halvan, Abbott och Costello samt bröderna Marx, men också åt engelsmannen George "Flygmalajen" Formby, och vi hejade på Johnny Weissmüller som Tarzan, William Boyd som Hopalong Cassidy och John Wayne (uttalat Vajne) i Vilda Västern-filmer.

De vuxna kunde se många av de filmstjärnor som fortfarande är stora namn: tex Maurice Chevalier, Louis Jouvet och Michel Simon i franska filmer, Humphrey Bogart, Bette Davis och Cary Grant i amerikanska, där även fransmannen Charles Boyer och österrikaren Erich von Stroheim lyste, liksom förstås Greta Garbo. Frank Sinatra dök upp under kriget liksom även, i B-filmer, den unge Ronald Reagan.

Den i Vänersborg delvis inspelade "Tre söner gick till flyget" med Georg Fant, Stig Olin och Göran Gentele fick sin premiär på Saga i mars 1945. Och två år senare fick vi som elever i 3⁵ vara med om en minnesvärd skolföreställning i februari 1947, när vi fick se Laurence Oliviers "Henrik V" på Stora Biografen - och särskilt noterade vi att översättaren var Hagberg, dock inte vår klassföreståndare Emil Hagberg, utan gamle Carl August Hagberg.

Denne Emil Hagberg var en ganska festlig personlighet, och jag tror inte att någon tog illa upp hans lite burdusa sätt att kommentera våra svar, med ett kraftigt "Änteligen!" eller ett högljutt "Å Herre Gud! Är karl'n galen!" Annars var nog i vissa fall vår klass ganska besvärlig i 2⁵ och 3⁵. Våra lärare i kristendom, Eugen Värning, och i historia, Nils Flensburg, förlorade ibland behärskningen och kunde då drämma pek-pinnen i ett bänkllock med sådan kraft att den gick av. Amelie Tjus, som vi hade i det numera avskaffade ämnet välskrivning, skrev vid något

tillfälle (med tjugig handstil, får man anta) in en anmärkning mot eleven B, som enligt klassen befann sig på brandstegen utanför teckningssalen i annexet, men som i själva verket den dagen inte alls var i skolan. Vi hade ingen avsikt att vara elaka utan var nog bara livliga och barnsligt omedvetna om vilka påfrestningar vi utsatte våra lärare för. Men tre anmärkningar räckte för att sänka betyget i Ordning från A till B, något som jag själv fick pröva på, och detta var dubbelt förargligt eftersom jag skulle byta skola efter trean. Vår familj skulle nämligen flytta från sta'n.

Svenska Handelsbanken hade från den 1 januari 1943 övertagit Vänersborgs-Banken, där min pappa arbetade, och nu blev han förflyttad till Malmö. Redan tidigare hade på samma sätt familjen Årling försvunnit till Arvika, och familjen Jernqvist till Norrköping. Vänersborgs Enskilda Bank, grundad 1864, hade ett trettiootal avdelningskontor, huvudsakligen i Älvsborgs län, och hade fram till förra sekelskiftet utgivit egna sedlar. Bankhuset, med ingång från Kungsgatan, invigdes 1921 och var ritat av professor Ivar Tengbom.

Vårterminen 1947 blev alltså min sista i Vänersborg. Det var då som lektor August Peterson lämnade Läroverket och flyttade till Göteborg,

Kollegiet vid Vänersborgs Högre Allmänna Läroverk läsåret 1946-47.

Främre raden fr v : Anna Svea Löfquist, Bride E Winberg, Birgit Sjövall, rektor Ernst Lundberg, Emmy Helander, Karin Frizell, Aina Löfgren-Lönngren.

Mellersta raden fr v : Sture Olsson, Folke Källström, Carl Gustaf Klingberg, Eugen Värning, Emil Hagberg, Sven Blomgren, Carl Munthe, Sven (?) Ehlin, Nils Flensburg, August Peterson, Fredrik Åberg, Edvin Edvik.

Bakre raden fr v : Sven Pauli, Einar Rehman, Birger Nilsson, Olof Andersson, Magnus Selling, Harald Nissen, Sten Bonnesen, Tack till professor Blomgren för hjälp med identifieringen.

och samtidigt slutade Ernst Lundberg, skolans rektor sedan 1919, för att gå i pension. Han hade öknamnet "Kasper", men detta var "rektors i Vänersborg stående 'nom de guerre' sedan en mansålder tillbaka, oavsett vem som innehade ämbetet", påstod ELA vid hans sextioårsdag den 2 mars 1942.

Under det sista skolåret hade jag börjat få upp ögonen för flickorna i skolan, så flyttningen kom att markera inte bara ett byte av skola och stad och landskap, utan också slutet på barndomen och början på något nytt och okänt. Barndomsstaden kom därför att framstå i ett speciellt skimmer.

När jag tänker tillbaka, inser jag att Skräcklan var ett härligt ställe att växa upp på, med sina bergknallar och vassvikar och klätterträd och små holmar att ro ut till. Jag tycker fortfarande efter femtio år att jag känner varje bit av strandlinjen från Länsan till Norra skolan, och jag anser, helt objektivt förstås, att utsikten mot Dalslandssidan och Halleberg med det stora "havs"-perspektivet däremellan måste vara en av de vackraste i Sverige. Det var fest varje gång man fick gå med föräldrarna till kaffestugan en varm sommarkväll, och det var också på Skräcklan som jag fick mina första naturintryck - det kunde vara vindkårar över det kvällsblanka vattnet eller augustimånen, stor och röd, som stod urtidsaktig över Hallebergs profil i öster.

En gång långt senare var vi några stycken som satt där nere på Skräcklan, när en äldre dam i sällskapet pekade på en herre som gick förbi och sade: "Där kommer ju Birger Graumann", Detta var då ett tiotal år efter att han hade dött, och hon förväxlade bara med en gemensam bekant. Först var det spöklikt och lite pinsamt, men sedan infann sig en osäkerhet, som om hon i alla fall kunde ha rätt: ett ögonblick var tiden nästan upphävd - tänk om mina föräldrar verkligen kunde komma gående där, och man vore tillbaka i det förflutna. På liknande sätt erfar jag en lyckokänsla varje gång jag kommer tillbaka till staden där jag har vuxit upp, och när jag tänker tillbaka på barndomens Skräcklan, så "nog hör jag sommarns vindar, och lärkans friska slag, och vågens frus i alla fulla fall".

TILLÄGG: BERÖMDA MÄN (OCH KVINNOR!) SOM VARIT I VÄNERSBORG

En tidigare relativt berömd person som levde ett liv i skymundan här men som blev en sorts lokal "kändis" var ju Kerstin Hård af Segerstad.

Om henne kan tilläggas att 1931-32 möjligtvis var den tid då hon kom till Vänersborg. Erik Lindorm citerar nämligen i bokfilmen "Gustaf V och hans tid 1928-1938" (s. 171) en notis där det heter att hon 1931 avsåg sig sitt medlemskap i Samfundet De Nio, där hon fö ersattes av ingen mindre än Karin Boye. När Birger Sjöberg låg på sitt yttersta 1929, tilldelades han som bekant De Nios stora pris. En av dem som stod bakom detta beslut bör ha varit Kerstin Hård af Segerstad, och när hon ett par år senare drog sig tillbaka, trodde hon kanske att den fredliga småstadsidyllen Lilla Paris skulle kunna ge vila åt trötta nerver - en teori så god som någon.

Vänersborg har ju och har haft sina egna berömdheter - det räcker att nämna t ex Birger Sjöberg, Lars Madsén eller Arne Andersson - men jag skulle också, för att ge en allmän tidsbakgrund, vilja redovisa några berömda besökare i vår stad så som de framträder vid en genombläddring av ett antal årgångar av Elfsborgs Läns Annonsblad.

1939: Skådespelaren Victor Sjöström, tennisspelaren Calle Schröder, sångaren Harry Brandelius.

1940: Skådespelarna Edvin Adolphson, Alice Eklund, Gunn Wållgren och Sture Lagerwall.

1941: Skådespelerskan Anna-Lisa Ericsson, nazistledaren Per Engdahl, skådespelerskan Tora Teje, scoutchefen greve Folke Bernadotte.

1942: Skådespelerskan Gerda Lundequist, frågesportsmagistern Gösta Knutsson, trollkarlen Hector el Neco, statsminister Per Albin Hansson

1943: Sångerskan Alice Babs, författaren Emil Zilliacus, skådespelaren Sigurd Wallén, sångarna Sven Olof Sandberg, Gösta Bäckelin och Ulla Billquist, revykungen Karl Gerhard, löparen Gunder Hägg, prins Vilhelm.

1944: Jussi Björling, Evert Taube, skådespelarna Karin Kavli, Holger Löwenadler, Rune Lindström och Thor Modéen, kronprinsparet, regissören Georg Fant.

1945: Sångaren Lasse Dahlquist, Elsa Brändström

1946: Skådespelarna Anders de Wahl, Anders Henriksson, Inga Tidblad, Alice och Ernst Eklund. Dessutom 200-årsjubileet av Carl von Linnés besök i Vänersborg den 23 juli 1746.

1947: Författaren Hugo Swensson, nyutnämnde statsministern Tage Erlander, "En av De Aderton" professor Einar Löfstedt.

Slutligen kan man i detta brokiga kulturutbud något utförligare ci-

tera vad ELA skriver om ett teatergästspel från tidigt 40-tal. Onsdagen den 25 augusti 1943 gavs på Folkets Parks teater lustspelet "Geografi och kärlek" av Björnstjerne Björnson. Signaturen -s fäster sig särskilt vid en ung skådespelerska: "... aftenens första pristagare ur publik-synpunkt blev en relativt okänd stjärna Sif Ruud, vars lingulhåriga, illpariga tjänsteande beredde ogement nöje. Bara hennes kostliga mimik var värd pengar" (27 aug). En notis några dagar tidigare hade meddelat att "Pjäsen har satts i scen av den unge begåvade regissören Ingmar Bergman, som numera är fast knuten till Svensk Filmindustri" (20 aug), han var också "känd som ledare för Sagoteatern i Stockholm" (24 aug). Redan sommaren 1943 kunde alltså vänersborgarna i denna föreställning bekanta sig med två av svensk teaters blivande fixstjärnor.

PERSONNYTT FRÅN SAMMA TID (ur ELA)

1939: Författaren Albert Engström 70 år, skådespelaren och regissören Victor Sjöström 60 år, konstnären Bruno Liljefors död - läroverksadjunkt Sture Olsson 50 år.

1940: Selma Lagerlöf död, danska kronprinsessan Ingrid's dotter Margrethe född, Verner von Heidenstam död, kung Christian X av Danmark 70 år, kompositören Jean Sibelius 75 år, Pär Lagerkvist och Hjalmar Gullberg efterträder Heidenstam och Lagerlöf i Svenska Akademien - tandläkare John Dahlberg 50 år, folkskollärare Albin Wärne 50 år, lektor Carl Munthe 60 år.

1941: Revykungen Karl Gerhard 50 år, författaren Hjalmar Söderberg död - pastor Evald Widell 50 år, stadskamrer Max Rehman 50 år, Vilhelm Lundvik landshövding i Älvsborgs län.

1942: Författaren Sigfrid Siwertz 60 år, prins Bertil 30 år, tonsättaren Hugo Alfvén 70 år, författaren Sven Lidman 60 år, författaren Dr Axel Munthe 85 år - rektor Ernst Lundberg 60 år, stadsfullmäktiges ordförande Oscar Andersson 50 år, förre lasaretsöverläkaren Olof Lundblad 75 år, hovfotografen Ragnar Eiserman (med ateljé i Vbg sedan år 1900) 65 år, förre folkskolläraren Arthur Lundgren död.

1943: Marcus Wallenberg d ä död, Henry Ford 80 år - järnhandlare Christian O Gadde död, prosten Adolf Kloof 65 år, rådmän Jonas Wallin 85 år, ombudsman Fjalar Åström 50 år, prosten Gunnar Helander 70 år.

1944: Prästen och författaren Kaj Munk mördad, skådespelaren Anders de Wahl 75 år, prinsessan Elisabeth av England 18 år, prins Vilhelm 60 år, som handelsminister inträder professor Bertil Ohlin och som nytt konsultativt statsråd Tage Erlander - stadsläkaren sedan 1907, Hugo Jennische död, pastor Lewi Pethrus 60 år, handlanden Ernst

Böhmer 60 år, läroverksvaktmästare O W Skantz 60 år, fabrikören Adolf Roslind död, läroverksadjunkt Nils Flensburg 50 år, trädgårdsmästare Anton Thernquist 70 år, f. järnhandlaren Georg Nyström 70 år: "Det var hos hr Nyström som Birger Sjöberg en gång gjorde sina lärospån som tapethandelsbiträde", förre lektorn teol dr Henrik Steen 70 år. "Till stadsläkare i Vänersborg efter framlidne doktor Hugo Jennische valde stadsfullmäktige med stor enighet bitr. förste provinsialläkaren, doktor Altin Gustafsson."

1945: Upptäcktsresanden Sven Hedin 80 år, huvudredaktören för GHT, professor Torgny Segerstedt död, läroverksadjunkt Fredrik Åberg 50 år, lektorn fil dr August Peterson 50 år, målaremästare Allan Björnberg död, bokhandlare Sten Wennberg 50 år, "Vid Lunds universitet har fil lic Sune Lundgren... försvarat en akademisk avhandling med titeln 'Johan Adler Salvius...'", överläkare Albert Grönberg 50 år, slöjd-lärare Torsten Hallén 60 år, bruksägare Gunnar Wulf 70 år.

1946: Läroverksadjunkt Emil Hagberg 60 år, konditor Henrik Back 50 år, folkskollärare Henning Almqvist 50 år, bankkamrer Verner Olsson 60 år, frisörmästare Erik Dahlin 50 år.

1947: Prins Gustaf Adolf död i Köpenhamn - läroverksadjunkt Eugen Varing 60 år, fabrikör Axel Reinhold Granström 50 år, f. folkskol-läraren Gustaf Dahlgren 75 år.

Gustaf Dahlgren får alltså avsluta den här uppräknningen. Han var kanske inte så allmänt känd i Vänersborg där han bodde på Storgatan 35, men han var min morfar, och på det här viset får jag något hedra hans minne. Han var folkskollärare av den gamla stränga stammen och han bevarade sitt goda klara förstånd och sitt friska temperament till hög ålder. Han var kör- och kvartettsångare och fick motta svenska sångarförbundets förtjänsttecken, Guldlyran. Född 1872 kunde han berätta hur han i sin barndom hade träffat en person som var född på 1700-talet - sitter jag alltså och skriver en bit in på det nya millenniet, två hundra år senare. Och med denna lilla historiska utblick får jag sluta min personliga krönika om Vänersborg på 40-talet.

Gunnar Graumann, pensionerad lektor i latin och franska i Lund, gift med Brita f. Kilander; barn Clara 1983 och Frida (förstås!) 1985.

Ångackumulatorloket i Wenersborgs tändsticksfabrik

av Per Hedquist, Vänersborg

Allmänt om ångackumulatorlok:

Vid anläggningar och fabriker, där glöd och gnistor från ett vanligt ånglokomotiv skulle kunna orsaka bränder och explosioner var ett lokomotiv utan eldstad ett av de mest tillförlitliga transportmedlen. Då det heller inte förekom någon rökbildning kunde dessa lok med fördel användas i gruvor, gasverk och verkstäder. m.m.

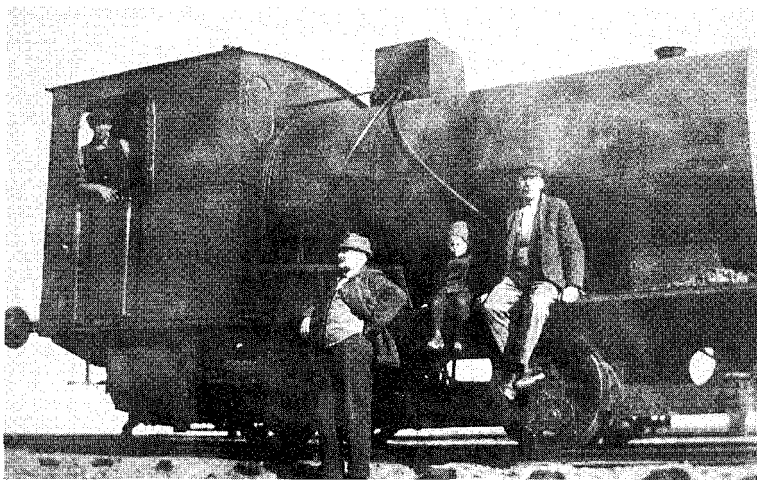
Denna lokomotivtyp skiljde sig från den vanliga därigenom att pannan saknade tuber och eldstad samt därtill hörande injektorer och armatur. Pannan var väl isolerad med dubbla beklädnadsväggar, cylindrisk till formen och hade därför inga stagbultar eller ankare. Ångdomen och cylindrarna var stora därför att de arbetade med ständigt sjunkande ångtryck, samt väl isolerade. Hjul, koppelstänger och cylindrar satt utanför ramen, varför de var lättåtkomliga vid reparationer och smörjning. Vid lokomotivets användande skulle pannan vara till 2/3 fylld med vatten, i vilket ångan från en stationär ångpanna inmatats tills trycket i lokomotivpannan var lika högt som i den stationära, varefter ledningen eller ångröret fränkopplades och lokomotivet var färdigt att användas. Tiden att fylla pannan varierade mellan 15-25 minuter beroende på respektive pannors storlekar. Den genom vattnets överhettning bildade ångan användes som drivkraft; pannan var avsedd för intill 12 atmosfärers tryck. Detta motsvarade en temperatur på ca 180° Celcius. Körtidens längd var beroende på den dragkraft som lokomotivet utvecklade.

Tändsticksfabrikens ångackumulatorlok var tillverkat i Tyskland av ett företag som hette Orenstein & Koppel Aktien Gesellschaft, Berlin-Drewitz. Modellbeteckning för loket var OK 8634/1919. Även i Sverige tillverkades ångackumulatorlok vid början av 1900-talet av NOHAB i Trollhättan. Ända fram till slutet av 1960-talet fanns det ångackumulatorlok i Sverige. Värtans gasverk i Stockholm hade ett bland de sista. I

vårt land finns vad känt är bara ett troligen fungerande sådant lokomotiv, nämligen det vid järnvägmuseet i Gävle. Lokomotivet som tändsticksfabriken använde, lär ha hamnat i Jönköping efter fabriken nedläggning, där det senare sannolikt skrotades. Tändsticksfabrikens bana som var anlagd 1917-1918 lades ned 1932 men fanns kvar i hela sin längd, åtminstone vid årsskiftet 1945-1946 enligt inventarium. Banan Vänersborg UVHJ (utgick från huvudlinjen) – tändsticksfabriken virkeslänsan/hamnen med stickspår inom fabriksområdet och i vedgården, totalt 2,3 km. Spårvidden var den normala nämligen 1435 mm som den övriga normalspåriga rälsen är i Sverige. Inom själva fabriksområdet fanns det också ett trallspår, ca 1 km långt och med en spårvidd av 600 mm.

Ångackumulatorn tillskrevs den franske professorn Rateau omkring 1900. En annan ångackumulator som tillkom 1913 är den s.k. Vaporackumulatorn som konstruerades av ingenjören J.Ruths 1913, men denna var av en helt annan typ än den förstnämnda.

**Vänersborgs Tändsticksfabrik 1922
En på svenska spår ovanlig företeelse,
ångackumulatorloket OK 8634/1919.**

Fr. v. Lokförare Zetterberg, förman Öberg, Sixten Furbo samt Axel "Kämpe" Andersson, Sixtens pappa

Lite fakta från tändsticksepoken, med mera

Bilden tagen vid Skräcklan 1921-1922 visar ett ångackumulatorlok. Det användes för timmertransporter från Tändsticksfabrikens "virkeslänsa" vid Skräcklan till Tändsticksfabrikens lokaler vid Östra Landsvägen. Loket laddades med ånga från fabrikens ångmaskinpanncentral som även försåg fabriken med både värme och energi. Pannorna i fabriken eldades med avfall från fabrikens egna maskiner och ramsåg. Timret transporterades från Länsan upp på järnvägsvagnar via ett s.k. uppforderingsverk, som drevs av en tändkulemotor. Arbetarna vid virkeslänsan hade miljöproblem. Stadens soptipp kallad "skethögen" låg i närheten och spred sommartid en förfärlig stank runt Skräckleregionen. Efter tändsticks-fabrikens ledläggning förvandlades Länsan så småningom till småbåtshamn. Piren som den lilla järnvägen ut till uppforderingsverket låg anlagd på vid Länsan kallades "Parammen" efter ett berg som fortfarande till viss del finns kvar. Spåren är dock sedan länge borttagna, vidare är piren nästan dubbelt så lång som då. I berget Parammen sitter en kraftigt smidd järnring, och likaså på andra sidan av Länsan på Skräcklesidan sitter tre st. smidda likadana järnringar. Dessa gjordes en gång av smedmästare Axel Berglund som var verksam vid tändsticksfabriken. Ringarna användes bl.a. för att förtöja virke som skeppats resp. bogserats in i Länsan. På utsidan av berget Parammen ser man även idag rester av en s.k. dykdalb dvs. en pollare för fartyg att användas vid anöring. Annars är allt nere vid Länsan från tändsticksepoken helt borta idag. Några rälsslingor av den ursprungliga banan finns dock kvar varav en invid Torpaövergången vid nuvarande Älvsborgsbanan tidigare UVHJ, vidare vid hörnet av Södergatan/Regementsgatan. Bland återstående rester av Tändsticksfabriken finns faktiskt en hel del kvar, något som man inte tänker på i allmänhet nämligen större delen av tidigare verksamhetslokaler längs Östra Vägen. Vidare kan nämnas att det tidigare Hantverkshuset vid Drottninggatan/Östergatan är ett minne från tändsticksepoken. Där bodde bl.a. ingenjör Dahlgren vilken var verksam vid tändsticksfabriken. Även verkmästare Westerberg vid "tändstickan" lär ha bott i huset.

Av Nils Palmström i Vänersborg har jag vidare fått veta en hel del när det gällde tändsticksfabriken. Han har berättat att när större fartyg anlände till Vänersborg med last av asptimmer som regel, så kunde det hända att båtarna var så stora och djupgående att de inte kunde gå in i Länsan för att lossa sin last. Då gick fartygen in i gamla hamnkanalen

och lossade sin last vid Fisketorget som då stundtals blev till ett virkesupplag. Därifrån transporterades virket med hästar, slädar och sedermera med lastbilar till fabriken. Vidare har Nils berättat att den lilla vägen som går mellan Strandkyrkogården och Vänerparkens vårdcentral i riktning ned till Vassbotten användes av tändsticksfabriken därför att fabriken även här vissa tider hade en virkeslänsa för inkommet virke sannolikt därför att Länsan var full av timmer. Virket vid Vassbotten var förstås inhägnat av en länsa av hopkedjade stockar – vars kedjor var fästade i land, för att hindra att stockar drev ut i farleden. Nils har även berättat att Wargöns AB likt tändsticksfabriken hade ett ångackumulatorlok för transporter inom fabriksområdet på ett stickspår fram till UVHJ i Vargön. Vidare har han berättat att vid det gamla bryggeriet i Vänersborg fanns det en stationär ångackumulatortank. Den var placerad på en ca 3-4 meter hög ställning strax intill pannhuset. På senare tid då Pripps hade tagit över tillverkningen i Vänersborg och minskat på tillverkningen startades inte ångpannorna varje dag. Ångackumulatorm som var oerhört välisolerad kunde hålla ångtrycket några dagar så det fanns varmvatten till sköljning och rengöring av tomglas och dylikt.

Källor:

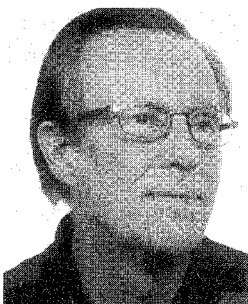
Sixten Furbos anteckningar från tändsticksfabriken i Vänersborg

Per Hedquist, egna uppgifter

Claes Mörck, SJ:s maskindivision, verkstadsområde väst, Göteborg, telefonintervju

Nils Palmström, Vänersborg, ett flertal personliga intervjuer

Kurt Wollter, Trollhättan, tidigare NOHAB-tjänsteman, telefonintervju

Per Hedquist, Vänersborg

Jag är född 1943 och har med smärre avbrott varit min stad trogen. Efter studier vid högre allmänna läroverket i Vänersborg och en handelsutbildning, började jag arbeta i Eckersteins universitetsbokhandel i Göteborg. Därefter tjänade jag staten under mer än 25 års tid, som tjänsteman på länsstyrelsen i Vänersborg. Sedan dess har jag på egen hand hjälpt såväl dåvarande länsmuseet, Vänersborgs kommun, Idag hjälper jag regionarkivarien i Vänersborg, Gudrun Rydberg med bildokumentation av tid. landstingets enorma fotokatt.

Årskrönika

På nyårsdagen 1999 slog Vänersborgs kommun upp portarna till kommunhuset. Ett nytt år och nya portar öppnades. Påpassligt hade kommunens fäder ryckt till sig initiativet i dessa förändringarnas tid. Nyårsuppvaktning blev det med Gillesbrodern, kommunstyrelsens ordförande, kommunalrådet Sven-Ingvar Eriksson, som en skinande glad värd. Värmande dryck och vetebröd skänktes ut, men med måtta. Ingen risk alltså att alla pengarna i stadskassan åts upp till följd av arrangemangen, på denna, årets första dag.

VÄNERSBORGS KOMMUNHUS, smakpatrullens bedömning: Centralt läge, gott kaffe, + för trevlig personal.

Kommunhusets sessionssal förevisades som dagens huvudattraktion. Lokalen är numera anpassad till regionfullmäktiges numerär och behov. Tillgängligare skall det bli för oss, de fåtaliga åhörarna. En läktare har byggts med direktinsläpp utifrån verkligheten. Roligare, rörligare och bekvämare skall debatterna upplevas numera från åskådarplats. Det blir de säkert också, för sitter man som åskådare och avnjuter ett möte så hamnar en lustig propeller mitt i siktlinjen. Denna styckar upp tillvaron och vispar runt med talarna så att varje debatt blir turbulent värre. Sessionssalen betjänar numera både kommun och region. Här fattas visa beslut.

Hade nu kommunen öppnat sina portar för allmänheten så ville inte Regionen vara sämre. Efter en temporärt hektisk inledning av året, då nya tjänster och förtroendeposter besattes och tjänsterum fördelades, så återgick tempot inom Sankt Byråcratius domäner till det normala. Elaka människor säger att det finns de inom Regionen som bara intresserar sig för att berika sig på olika sätt. Ett sådant avundsjukt pladder! Det hela hade i alla fall varit en kamp. Och en häst- det vet ju alla- kan ju inte sko sig själv. Nu var alltså tiden mogen att öppna portarna till Regionens Hus, det vill säga, före detta Landstingets centralförvaltningskomplex. En rad utställningar från olika verksamhetsfält visades, föredrag hölls liksom en paneldebatt om de handikappades situation. Vargöns musikkår klämde i med höga bleck och det bjöds på rundvandring i

det vackra och spännande landstingshuset från 1927. Och kaffe... Regionen bjöd på kaffe också, med vetebröd och kakor och smörgås, i personalmatsalen.

REGIONENS HUS, smakpatrullens bedömning: luftiga lokaler, gott kaffe, trevlig personal + för stort urval av färskt bröd. Extra bonus; att få förmånen att gemensamt doppa med regionpolitiker i varm dryck.

Under året fortsätter Vänersborgsbostäder att på Poppelvägen bygga om trevånings flerbostadshus till envånings radhus. Taken och de två översta våningarna rivs. Bort skaffas alla överflödiga elkablar, plastlister och besvärande betonggrus, dit med taket igen och vips så har Vänersborgsbostäder byggt dig ett radhus; taklagsfest, slutbesiktning, återinflyttning med flyttkärra från OK, upp med den svenska flaggan. Flyttgröt. Radhushyresgästerna trivs görbra och frodas enligt reportage i lokalpressen och i fyrfärgsbroschyrer från Vänersborgsbostäder som cirkulerats. En nusvensk frontieranda kan förnimmas...

Bleve det inte billigare att låta husen stå som de gör och bara lägga upp fyllemassor längs byggnadernas ytterväggar, (i stället för vid den södra infarten till Vänersborg) så att första våningen täcks och en lagom rundad kulle skapas. På detta sätt trollas en radhuslänga i två våningar med en källare fram. Alternativet vore att täcka två våningar på sådant sätt att två källarplan bildas. Så chict! Detta kunde bli en mycket exklusiv lösning.

Tänk, så käckt, att ha milsvidd utsikt från sitt radhus' uteplats och täppa. Barnen får dessutom fina kälkbackar som kan övervakas av de förtjusta föräldrarna från frukostbordet. Den något platta och enahanda naturen i Torpaområdet skulle nog vinna på en småkullig bebyggelse. Och husen naturligtvis. Radhusen skulle bli betydligt större, men till ett lägre pris. Man trixar ju dessutom till en källarvåning eller två. Och en sådan kan hyresgästerna ha stor användning för. De kan göra som Grottbjörnens folk eller som många villaägare, det vill säga, leva en stor del av sina liv i den trygga grottan/källaren. Där kan det tittas på TV, vävas, eldas i en braskamin på en fäll, eller monteras en mysig bar med tillhörande vinkällare. I det undre källarplanet odlas champinjoner eller framställs Gorgonzolaost. Momentant kan man också fylla sin källare med vatten och bjuda in till Venedigmaskerad.

Under året har Vänersborgs Söners Gille engagerat sig i stadens vård och förkovran, oförtröttligt och med sin Förste Älderman Stig Larsson i täten. Ja, som ni väl säkert redan vet så har denne man alltid haft ett uppseendeväckande stort intresse för gummi, lack och läder. Men han är ju en sådan finkänslig person och håller en låg profil så han talar inte gärna om saken. Men så är det. Lille Stig hade just vuxit ur fallhatt och kolt då han började intressera sig för bilar. Sitt första exemplar sålde han redan år 1957 förresten.

Ett sjukt fett röj skulle det bli, typ. En verklig millenniefest, en i raden av dessa festivaler, parader, partaj och offentliga kalas, för många en nödvändig rituell utlevelse, en sentida stamrit. Kommunen rustade för nyårsfirande år 2000. Det hela började för ett år sedan, pengar anslags, fyrverkerier och artister skulle det bli. Gillet ingick i festkommittén och lyckades engagera före detta vänersborgaren Erik Blix. Sedan kom de kommunala förberedelserna av sig med motiveringen att var och en skjuter i alla fall upp sina egna raketer.

Men till pyrotekniska aktiviteter fodras numera polisens tillstånd. Undrar om polisadministrationen har tänkt på detta och kraftsamlar i tid så allmänheten erhåller sina tillstånd. Annars får raketuppskjutningen på nyårsnatten skjutas upp. Den kristna nyårsnattens raketuppskjutning kommer inte till stånd utan polistillstånd, och ett sådant vill ju alla självklart ha. För inte lever väl Du, käre Gillesbroder, efter parollen att inte blanda in myndigheter i ditt privatliv; allt blir då bara dyrt och besvärligt.

Tillbaka till nyårssatsningarna. För ungdomarna blev det inget fett röj utan i stället ännu ett kafé i centrum. Idag finns det fem stycken bara efter Edsgatan (= Gågatan på nusvenska). Fortsätter etableringen av kaféer i denna takt har dessa snart förfelat sitt syfte; det att man på kaféer skall träffa andra, prata och utöva sin sociala kompetens. Om två år är kaféerna så många så att vänersborgsbefolkningen bara räcker till för en gäst per näringsställe. Så fort det nya ungdomskaféet öppnar ämnar emellertid Gillets smakpatrull, liksom Guide Michelin, typ, smyga sig på, softat å cool, och bedöma både miljö och kaffe.

Vänersborgs torg skall byggas om, och Gillet är remissinstans. – ”För tio millioner återställs torget till vad det är idag,” som Förste Älderman så vist uttrycker saken.

Man bör vara rädd om sina pampiga torg, särskilt om de ligger i en "kulturaxel". Man bör lyssna på platsens ande. Torget är stadens hjärta, en plats där dåtid och nutid möts. Det skall vara både funktionellt och sensuellt utan det krimskrams, som tillfälligtvis är på modet. Torget skall möjliggöra för rutiner och ritualer att växa fram. Vänersborgs torg har varit ett torg med välavvägda proportioner, ett strikt torg som ingick i en medveten stadsplan med regelbundna kvarter och raka, jämbreda gator. Vad skulle Vitruvius, Alberti, Bernini, och de andra grabbarna säga om detta?

Ett säkert vårtecken i Vänersborg är när de mobila musikkårenna släpps ut i full frihet på gator, planteringar och torg. Då marscherar de kors och tvärs genom staden. Så är det på Valborgsmässoafton, Första Maj, Musikens Dag, Folknykterhetens Dag, Skolavslutningsdagen och allt vad de vårliga musikkårsdagarna heter. Roligt är det med festivitas. Förr bildades det alltid en "sotarparad" runt alla musikkårer. Numera är denna sed nästan helt borta. Leden har glesnat. Knappast någon tittar ens ut genom fönstren när Stadsmusikkåren väcker oss med sin "Sköna maj". Med ett undantag, nämligen, på Skolavslutningsdagen, då de sommarklädda barnen, med flaggor i händerna, och med sina fröknar i folkdräkt och med klingande spel tågar till kyrkan, då, då, vill alla vara med och titta.

Nykteriets Dag firas alltid på Kristi Himmelfärdsdag. Nykterhetsrörelsen har det inte lätt, med nya kontinentala vanor bland vänersborgarna och med taxfreespriten på upphållning överallt. Leden har glesnat även inom nykterhetsrörelsen. Man brukade ha medlemmar som ställde upp i vått som torrt. I år regnade det på Folknykterhetens Dag så få kom till logen "Trygghet" på Vallgatan. Där firades i alla fall med läskande Godtemplardricka. Ett nyktert firande i blötan och bland glesnande led. Man skålade för Absint friends.

En person som i hög grad förknippas med flygande fanor och klingande spel är Gillesbrodern och barrikadkämpen S Gunnar Peterson (s). Han har i många år kämpat med fanskapet.

S Gunnar har burit den väderspända svenska fanan framför mången musikcorps. Med den äran, spenstigt, raskt och taktfast. Men detta är inget att förvånas över. I somras satte han Vänersborg på den internationella sportkartan genom att erövra en silvermedalj i 50 meter bröstsim vid Polis- och Brandmanna- VM i Stockholm. Bra gjort! Dessutom inne-

har Sven Gunnar Peterson från 1940-talet två oslagna vänersborgsrekord på 100 och 200 meter bröstsim.

Detta, ungdomar, är två utmaningar för er att under nästa årtusende försöka slå, gör som S Gunnar; simma så ni blir blå!

Vänersborg är en gammal militärstad. Staden grundades under en tid då Göta älv var riksgräns. Den enda gränslinje som Sverige hade där man kunde se "fienden" i vitögat varje dag. Vänersborg utgjorde centralort för försvaret i väst, med sin lilla garnison, bristfälliga skansar, hamn och kronobageri. Garnisonen skulle i skarpt läge kunna förstärkas till en armékårs storlek. Västgöta- Dals regemente hade sitt övningsområde framför Scandic Hotel och senare flyttade Kungliga Västgöta regemente, I6, till staden.

Under första världskriget slog sig ett flygspaningsdetachement ner kring Q8 macken vid Gropbrovägen, och under andra världskriget utgjorde Vänersborg åter en hörnsten i en befästningslinje, som skydd för Göteborg. Efter kriget förlades försvarsområdesstaben till staden.

Rester av denna har funnits kvar tills nu, då någon tomhylsa bestämt, att de sista resterna av den ordinarie Försvarsmakten skall utrymma Vänersborg. Överstelöjtnant Lars Carlsson tågade ut med sin lilla garnison, likt en återtågets hjälte. Kvar står ministären Persson och myser i solen. Men man måste gilla läget. I Vänersborg verkar frivilligorganisationerna fortfarande, numera, med kommunens hjälp, samlade under ett tak, i dessa nerdragningsstider fiffigt nog grupperade alldeles intill Lotta Sparköp.

Så föll semestertiden in igen. Den började regning och kall. Vänern steg av allt regnande och blev bara större. Men det var bra för turismen, för mer vattenyta betyder ju mer fiske och mer plats för båtsport och bad. Turistfolket gnuggade händerna. Vänerlandsturism skall det ju satsas på. Ja, i den regionala turismutvecklingsstrategin är målet att Västra Götaland skall bli den mest besökta turistregionen i Skandinavien.

Vänersborg har goda förutsättningar att kapa åt sig en del av kakan. Bara vi kunde få fler turister att handla och att bo här. En del stannar faktiskt och övernattar. På Ursands campingplats till exempel. Ett exotiskt ställe för kontinentala besökare, med barrskog och hus byggda av tjärade timmerstockar. Visserligen är badvattnet kallt men det finns mycket vass längs stränderna och i vassen kan det finnas gädda. De är ju vilda gäddor tyska turister vill ha, inte inplanterad ädelfisk, för sådana har man hemma.

I bästa fall kan det bli lika trångt och gosigt på Ursand som på vilken europeisk campingplats som helst. Turismen brukar ju kallas för världens största industri, dessutom, i stark tillväxt. I Tyskland köps just nu osedvanligt många husbilar, det kan ha att göra med Öresundsbron. Kanske kan vi förvänta oss en kraftfullare rännil av turister nästa säsong, trots att Sverige är ett utpräglat "både- och -samhälle", alltså har både världens högsta skatter och dessutom allt högre avgifter och taxor. Lev som en nomad, i Ursand, med camping och bad!

Titta, överallt likadana bilar. En del har visserligen gula, andra svarta nummerplåtar, men de flesta är dock vita med svart text. Likadana husvagnar och förtält, likadana underkläder på likadana tvättlinor och likadana grillar och ölburkar. Med sömnen kvar i ögonen och håret på ända, traskar människor bärandes på handuk och necessär, på väg till den gemensamma duschen, efter att de satt fast den tyska, holländska eller danska flaggan på husvagnsgaveln, alla gör likadant, ungefär samtidigt. Frukostljud från hundratals familjer hörs. Skramlet från kökslådor. Förmaningar. Ett gläfsande, ett glädjetjut. Det är roligt och tryggt att höra att andra är likadana som en själv. Överallt stökar människor med sitt, med sin lilla värld, tillsynes oberörda av att andra lever sina liv på en armlängds avstånd. Detta är paradiset. Detta är lyckan. Lyckan är att vara många. Ju fler man är desto roligare är det. Precis så är det. Så är det också på Gillets möten. På Ursand kan man se samma flockbeteende som i köpruschen på Trestad Center. Flocken jagandes mat, flocken i vila...

Det värsta är om turisterna, från utrikes belägna länder, har med sig sina soppor och sin Steinhäger Uhrquell, så att de bara använder sig av våra sopställ. Men något har de väl glömt hemma får vi väl tro? Kanske lossnar också en och annan skosula här i kleine Berlin om vi har tur. Vänersborg får då möjlighet att lägga på en sula.

En vacker dag, en sådan där dag som stan' känns tom på folk, bara hemtjänstens små vita bilar pilar omkring och känslan av att vara den ende kvar känns påtaglig, inte ens rökarna står på sina balkonger, en sådan dag, i september, återinvigdes Vänersborgs bibliotek. Duktiga lärare och elever från Musikskolan var där och underhöll publiken med sång och spel. Kaffe, saft och vatten, smörgås och tårter serverades.

VÄNERSBORGS BIBLIOTEK, smakpatrullens bedömning: självservering, gott kaffe, + för glad musik och god tårta.

Lokalerna har fått en ansiktslyftning. Likt en fågel Fenix har biblioteket återuppstått ur damm och bråte. Under byggtiden lärde sig personalen och låntagarna förstå vad begreppet tegelstensroman står för. Det nya biblioteket skall fungera ännu mera som en självbetjäningsbutik, men det är ju inget att förvånas över. Systembolaget som är fastighetsägare har ju goda och tidiga erfarenheter av sådant från just denna lokal.

–”Det är inte bara ett bibliotek, det är ett helt kulturcentrum som vi inviger idag”, sa kommunfullmäktiges ordförande Bengt Holmkvist när han återinvigde. Mycket folk trängdes, blommorna lyste, personalen prunkade och den goda kaffesmaken i munnen räckte hela invigningsceremonin. Gillesbrodern och typografen Kurt Andersson, han som är en viktig faktor för att Gillets årsskrift punktligt skall utkomma, och två kumpaner sågs tuta i bibliotekets trappa redan före lunch. Det var nämligen så att Kurt Andersson, Göran Andréasson och Åke Fagerström med festliga fanfarer och med extra långa och eleganta fanfartumpeter med pyramidabla mått, som riktiga Aidatrumpeter, officiellt, blåste in nyinvigningsceremonin och bibliotekschefen Eva Boberg, med make i Gillet, tände här under symboliskt belysningen.

–”Det känns skönt att vara tillbaka hemma igen” yttrade Gillesbrodern och ambassadören Bengt K Å Johansson innan han med generös hand delade ut stipendium ur sin egen fond för främjande av konst och konsthantverk i gamla Älvsborg. Årets stipendiat var vänersborgskonstnärinnan Yvonne Swahn, som fick både check och diplom. Hon ser så trevlig ut, Yvonne, så att årskrönikören har tänkt föreslå henne för inval i Vänersborgs Söners Gille. Jag skall vid tillfälle prata med direktionen om detta... Vi, Gillet, måste följa med i tiden och också kvoterar. Varannan damernas. Kvotering är ju så politiskt och moraliskt korrekt just nu. Ja, det är så mycket moral förknippad med kvoteringsresonemanget ett det till och med är på sin plats att tala om dubbel moral. Hursomhelst musorna, historiens gudinnor, kommer att tacka oss om vi kvoterar.

A propops musar så har bibliotekets IT- avdelning, som sig bör, utvidgats. Även andra elektroniska media har stulit utrymme från böckerna. Så länge politikerna håller fingrarna borta är Nätet en välsignelse för många förtryckta världen över, så även för ungdom i Vänersborg. Man har på Nätet också tillgång till gratisböcker som, om man vill, kan läsas i en E-bokläsare i sängen, så att man kan få sin "bok" i huvudet som man är van vid innan man somnar.

Förr var biblioteken stolta över sina halvfranska band, idag är det bredband som gäller för hela slanten. Vi vänersborgare lånar få böcker och det lär bero på låga bokanslag, men kanske också på att Vänersborg har en ovanligt välsorterad bokhandel. Många presumtiva låntagare är säkert också med i bokklubbar som nischat in sig på något specialområde. Fram för livslångt lärande på biblioteket!

Så var det det daxet igen. Nå't så söppas produktiv han är vår Gillesbroder, knoppsarbetaren Håkan Lind. Han copywriter, sjunger, skriver visor, kör bil, springer, skidar, musicerar och försitter aldrig ett tillfälle att torgföra Vänerns pärla, det vill säga, Vänersborg, marknadsförare som han är. Håkan har många strängar på sin lyra. En ny bok är under produktion, den tredje på kort tid. Linden har satt press på tryckaren för att boken skall utkomma under detta årtusende. "Vänersborg – minnen, miljöer, människor i Vänersborg under fyra sekler", heter den. Full rulle på valsarna alltså. En bok blir det som med fördel kan utöka bibliotekets innehav av dylika.

I oktober, var tiden kommen för avskedspredikan av Vänersborgs kyrkoherde, kontraktsprost Nils Hjertén. Nio år har han kämpat med och för våra själar. En tillvaro i ömsom vin ömsom vatten. Kyrkan var fullsatt och trängseln vid nattvardsgången, d.v.s. mittgången, var inte sämre än den i Sankt Peterskyrkan. Antalet ficktjuvar skilde dock till Vänersborgs fördel. Gåvorna, blomsterbuketterna och avskedstalen var många. Det lödigaste kvädet levererades av Gillesbrodern och kyrkofullmäktige Jan Brattwall. Sedan följde kaffestund i församlingshemmet, med mycket mingel mellan stadens kyrkofäder, kyrkoherden och många församlingsmedlemmar. Det var i sanning trångt i stolgången denna dag. Full aktivitet, ingen satt med armarna i kors. Jaa, det var verkligen trångt om saligheten.

VÄNERSBORGS FÖRSAMLINGSHEM, smakpatrullens bedömning: kyrkkaffe i församlingshemmet är en av våra verkliga klassiker,

gott kaffe, de torra småkakorna alstrade många stickiga små smulor som sågs borstas bort av flinka fingrar, + för Brattwall.

Inför millennieskiftet har Svenska Kyrkan bråda dagar; skilsmässan från staten, nya lagar och en ny roll att spela. Jubelår i den katolska grenen, som beräknas innebära intensifierade pilgrimsvandringar och 30 millioner turister i Rom. Sverige har uppmärksamrats lite genom att den Heliga Birgitta, av Påven, utsetts som en av tre kvinnor, att bli europeiskt skyddshelgon. Heliga Birgitta som förresten fick sina religiösa uppenbarelser i Lödöse, på vägen mellan museet och pizzeria Delikat Kebab och Grill.

Kampen om själarna hårdnar. Även Svenska kyrkan måste popularisera sig, modernisera sig. Så har man också slutit avtal med annonsbyrån "Spirit" för att få hjälp med att föra ut sitt budskap över Sverige, det som förr klarades från predikostolarna. För Vänersborgs del betyder anpassningen att området för en muslimsk begravningsplats har utsetts vid Katrinedals kyrkogård, i ett lämpligt område med jungfruerlig mark. Den vackra Strandkyrkogården rustas för att bli mer sacral. En ny minneslund anläggs och de fyra evangelisterna placeras ut på stenplattor, liksom en kristusgestalt på Vassbottens vatten. Kristusstatyn kan dock på ett generande sätt komma att krocka med en cykelväg som skall dras förbi, men stadens fäder, och kyrkans, kommer säkert på en smakfull lösning.

En andlig hotbild utgjorde kanske den guru som i vintras damp ner i Vänersborg. Han satte in stötar mot åtta vänersborgskvinnor. Med gurun, barfota, iförd turban och utrustad med ett präktigt skägg och kvinnorna knästående i ring runt omkring honom, lyckades de tillsammans skapa mycket positiva energiflöden. Guruövningarna var lika mycket andningsövningar som andliga övningar, tydligen.

Nu vill årskrönikören tacka för sig, den avtalade treårsperioden är till ända, och mer kan man knappast heller begära att få för 48.000, skattefritt visserligen, men i alla fall... Det har varit roligt att ta' Er med på rundvandringar bland smått och stort i Vänersborg, att få blanda Er en stund. Men nu är det dags att släppa fram ungdomen... En sak till; en ungdomlig gestalt som i hög grad månar om oss vänersborgare och

vårt välbefinnande är Gillesbrodern och intendenten Roy Johansson. Bakom hur många evenemang i Vänersborg har inte Roy stått? Evenemang som gett oss vänersborgare förströelse och avkoppling. Evenemang som vi kanske tar för givna, att de bara skall finnas där. Men så är det inte, ingenting gör sig som bekant självt. För Roy Johansson är aldrig något omöjligt, allting fixar sig, han är först på plats och den siste som överger skutan.

Heder åt Roy Johansson och åt alla andra, som kämpar mot ett Pensionopolis, men för ett levande Vänersborg och dess fortbestånd!

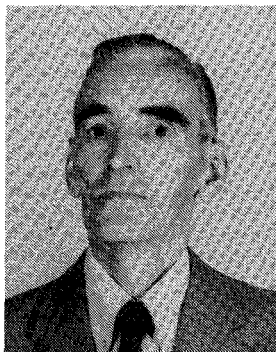
Allhelgonaafon 1999

Peter Nissen

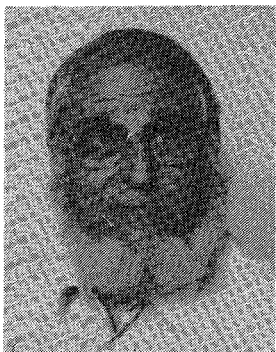
MINNESRUNOR 1998 – 1999

Under tiden juli 1999 t o m juni 2000 har 8 Gillebröder fullbordat sin jordevandring och för alltid lämnat oss. Vi lyser frid över våra bortgångna Gillebröders minne.

Överpostiljonen Kurt Allan Astolf Ericson, född i Vänersborg den 26 april 1913, avled i sin födelsestad den 10 oktober 1999. Efter avslutad skolgång i Vänersborg anställdes han vid stadens postkontor, som då var beläget i gamla Riksbankshuset. Han började som brevbärarbiträde och efter genomgångna utbildningar och avlagda prov befordrades han till brevbäraraspirant, brevbärare, postiljon och överpostiljon. I de två sistnämnda befattningarna tjänstgjorde han vid järnvägens postkupévagnar. Då omsättningskatten infördes på 1960-talet erhöll Allan Ericson en befattning vid skatteavdelningen, som då tillhörde Postverket. Denna befattning innehade han fram till sin pensionsavgång.<

Allan Ericson var under hela sitt vuxenliv en intresserad och uppskattad medlem av Frimurarelogen Råta Vinkeln i Vänersborg. Han bar på ett starkt intresse för sin hemstad och var från bildande medlem av Kamratföreningen Gamla Kokhusare, där han under många år verkade som arkivarie. Idrottsintresset väcktes redan i ungdomsåren och han följde noggrant med vad som hände på idrottsarenorna i vår stad och ute i den stora världen. Inträdde i Gillet 1955.

Arkivchefen vid Albert Bonniers Förlag, Yngve Rydholm, född den 20 juni 1922 i Vänersborg, avled i Vaxholm den 22 november 1999. Efter studentexamen vid Vänersborgs Högre Allmänna Läroverk 1942, bedrev han akademiska studier vid Högskolan i Göteborg under åren 1949 - 1954. Under åren 1966 - 1967 genomgick han akademisk kurs för förlagsdirektörer vid Stockholms Högskola. Under åren 1945 - 1949 var han anställd vid tidningen Bohus-Posten i Uddevalla och vid Lysekilsposten. Sistnämnda år erhöll han anställning vid Göteborgs-Tidningen, som han innehade fram till 1963 då han vann anställning vid Åhlén & Åkerlunds förlag. 1966 tillträdde han en befattning vid Albert Bonniers förlag, där han 1975 utsågs till chef för förlagets arkiv, en befattning som han innehade intill sin pensionering 1987. Under åren 1955 - 1962 var han på sin fritid redaktör och ansvarig utgivare av Göteborgs Segelsällskaps tidskrift Seglarbladet.

Yngve Rydholm bar med sig ett starkt engagemang för hemvärdet och sedan 1971 var han hemvärnschef i Vaxholm, var vice ordförande i Stockholmsavdelningen för Hemvärnsbefälets

Riksförbund och tillhörde Stockholms Kustartilleriförsvarshemvärns förtroendenämnd. 1981 tilldelades han Hemvärnets silverplakett och 1984 Hemvärnets silvermedalj.

Han har varit vice ordförande i Vaxholms Fritids- och Kulturnämnd. Hans favoritsysselsättningar på fritiden var trädgårdsskötsel och båtsport med specialitet navigation och var inbiten samlare av konstnärligt illustrerad svensk skönlitteratur.

Yngve Rydholm har även hunnit med att författa ett tiotal böcker inom sjösportområdet och har översatt ett tjugotal böcker, såväl skönlitteratur som fack, från engelska, tyska och danska.

Inträdde i Gillet 1984.

Biblioteksrådet Nils Vilhelm Sandberg, född den 9 december 1911 i Vänersborg, avled den 2 december 1999 i Göteborg. Efter avlagd studentexamen 1930 studerade han vid Göteborgs universitet, där han 1932 avlade filosofie kandidatexamen och 1933 filosofie magisterexamen. 1944 avlade han vid samma universitet filosofie licentiatexamen. Efter diverse lärartjänster och anställningar vid Statens utlänningskommission under åren 1937 - 1946 anställdes han vid Göteborgs Stadsbibliotek, där han blev amanuens 1947, bibliotekarie 1954 och förste bibliotekare 1958. I denna befattning kvarstod han då biblioteket övergick till att bli universitetsbibliotek. 1973 utnämndes han till biblioteksråd. Genom hela sitt liv var Nils Sandberg en bokens man: boksamlare, bokhistoriker, bokvårdare. Förutom böcker var personhistoria ett av hans stora intressen. Fram till sitt fränfälle höll han reda på personuppgifter över eleverna vid Vänersborgs Högre Allmänna

Läroverk. 1961 utgav han, tillsammans med rektor Ernst Lundberg, den innehållsrika och omfattande matrikeln 1821 - 1947.

Han var en av grundarna till Föreningen för Västgötalitteraturen och var under tiden 1962 - 1993 styrelseledamot i föreningen och redaktör för tidningen Västgötalitteratur.

Andra områden där Nils Sandberg hade stora kunskaper var botanik, zoologi, klassisk fornkunskap och klassiska språk. Han har författat och utgivit ett femtiotal skrifter berörande skolväsendet i Vänersborg, biblioteksväsendet, kulturhistoria, klassisk arkeologi och språkvetenskap.

Nils Sandberg var hedersledamot i Göteborgs tandläkarsällskap och i Föreningen för Västgötalitteratur.

Inträdde i Gillet 1934.

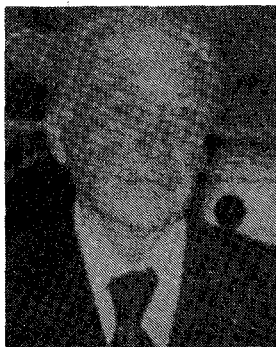

Telegrafjänstemannen Inge Lindberg, född i Vänersborg den 24 december 1921, avled i sin födelsestad den 16 februari 2000. Efter avslutad skolgång i Vänersborg genomgick han Folkhögskola och vann 1945 anställning vid Televerket, en befattning som han innehade under hela sitt yrkesverksamma liv.

Inge Lindberg var under hela sin levnad intresserad av utvecklingen av vår stad och var väl insatt i sin hembygds historia. Intresset för idrotten bar han med sig från barndomen.

Han var mycket musikalisk och var engagerad i vår stads kulturliv, bland annat som mångårig och uppskattad sångare i vår flitiga och populära ABF-kör.

Inträdde i gillet 1960.

Direktören Sune Charles Gustav Wetterlundh, född i Vänersborg den 11 februari 1904, avled i Malmö den 15 april 2000. År 1922 tog han studentexamen vid Vänersborgs Högre Allmänna Läroverk och påbörjade samma år sina studier vid universitetet i Lund, där han 1925 avlade juridisk kandidatexamen. Under åren 1926 - 1928 tjänstgjorde han som tingsnotarie vid Nordals-Sundals- och Valbo domsaga, som hade sitt kansli i Vänersborg. 1929 anställdes han vid Länsstyrelsen i Älvsborgs län där han 1938 befordrades till förste länsnotarie och 1944 till länsassessor. Efter andra världskrigets slut fick Sune Wetterlundh erbjudande från, "Det segrande lejonet av Judas stam" kejsaren Haile Selassie II, att som kvalificerad expert medverka vid återuppbyggnaden av staden Etiopien, som efter det italienska anfallskriget slagits i spillror. Efter moget övervägande antog Sune Wetterlundh erbjudandet och 1946 flyttade han tillsammans med familjen från Vänersborg till Addis Abeba. Efter två framgångsrika år fyllda av välståndsbringande arbete med lagstiftningsfrågor och kraftverksplanering återvände familjen till Sverige, där Sune Wetterlundh 1948 tillträdde befattningen som landsekreterare vid Länsstyrelsen i Malmöhus län. 1956 tillträdde han som verkställande direktör vid Sydkraft, en befattning som han innehade fram till 1970. I denna befattning utförde han stora och engagerade insatser för kärnkraftens utbyggnad, bland annat vid byggandet av kärnkraftsverket i Oskarshamn och vid planeringen av Barsebäck. Sune Wetterlundh var även medlem i Svenska Kraftverksföreningen och i Statens Atomdelegation. Sedan 1949 var han medlem i Travellers Club i Malmö, och var under trettio års tid dess ordförande. Inträdde i Gillet 1928.

Avdelningschefen Einar Sandelmark, född i Vänersborg den 3 juli 1910, avled i sin födelsestad den 23 maj 2000. Efter genomgångna skolor i Vänersborg vann han anställning som kontorist vid Nydqvist & Holm AB i Trollhättan, där han avancerade till avdelningschef. En befattning som han innehade intill sin pensionering 1975. Under hela sin levnad följde Einar Sandelmark, med stort intresse utvecklingen i vår stad och var väl bevandrad i stadens historia. Han ägnade mycket av sin fritid till att i skrift berätta om människor och bebyggelse från 1900-talets början och fram till våra dagar. Speciellt riktade han in sig på nordstadens kvarter, där han själv var född och uppväxt. Hans berättelser finns utgivna i ett stort antal skrifter. Redan i tidiga ungdomsår väcktes hans intresse för idrott, framförallt fotboll, som han aktivt utövade inom Vänersborgs Idrottsförening. Inträdde i Gillet 1978.

Maskinisten John Yngve Svärd, född i Vänersborg den 12 oktober 1916, avled i Sibräcka, Tjörn, den 2 juli 2000. Efter avslutad skolgång i Vänersborg, erhöll han anställning vid A.F. Carlssons Skofabrik, där han arbetade fram till 1940. Då flyttade han över till Tändsticksfabrikens gamla lokaler, där Televerkstaden började sin verksamhet i Vänersborg. Där vann Yngve Svärd befattning som maskinist. En anställning som han innehade fram till sin pensionering 1976.

Som de allra flesta Östrahagapojkar var Yngve Svärd intresserad och engagerad i vår stads idrottsliv. Inom Vänersborgs Idrottsförening deltog han under många år som aktiv bandyspelare, lagledare och domare. Före sin pensionering ägnade Yngve Svärd stor del av sin fritid åt den egna motorbåten och sommarstugan i Timmervik.

Inträdde i Gillet 1942.

Vaktkonstapeln Bo Torsten Werner, född i Vänersborg den 26 mars 1936, avled i sin födelsekommun den 4 juli 2000. Efter genomgången skolutbildning i Vänersborg anställdes han vid Televerkstaden, där han verkade som montör fram till 1954, då han anställdes som tjänsteman vid Statens Järnvägar. Efter några år tillträdde han en befattning som vaktkonstapel vid Fängvårdsanstalten i Vänersborg. Bo Werner tillhörde då den fjärde generationen av den anrika fångvårdarsläkten Werner i Vänersborg. Han tjänstgjorde som vaktkonstapel fram till 1989. Under åren 1980 - 1993 drev han tillsammans med hustrun Eivor Idrottsbaren under vinterhalvåret och Ursandstugan under somrarna.

Under hela sin levnad hyste Bo Werner ett starkt intresse för idrott. Under många år var han aktiv inom sporterna fotboll, handboll och bordtennis, där han representerade Fängelands I.F. Inträdde i Gillet 1972.

S. Gunnar Peterson

Sida vid sida falla de,
samlas allt fler och fler,
somliga tidigt kallade,
andra då sol gått ner.

Skuggorna breda sig över dem,
vilan är djup och lång.
Nattliga vinden sover dem,
susar sin vaggande sång.
(Anita Halldén)

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES
MEDLEMMAR
t.o.m. 30/6 1999

Hedersledamot: Palmström, Nils

	Födelse- år	Inträdes- år
ABELSON, ROLF, Vänersborg	1954	86
ADOLFSON, HANS, Skolvärd, Vänersborg	1963	95
ADOR, HANS, Personaldirektör, Växjö	1935	75
AGROTH, STIG ALLAN, Göteborg	1920	96
AHLBERG, ANDERS, Servicetekniker, Vänersborg	1966	80
AHLIN, ANDERS, Göteborg <i>ständig medlem</i>	1965	78
* AHLIN, GÖRAN, Ingenjör, Vänersborg <i>ständig medlem, Gilleskrivare</i>	1944	58
AHLIN, ULF, Göteborg <i>ständig medlem</i>	1968	78
* AHLM, ALLAN, Järnhandelsbiträde, Vänersborg	1923	58
AHLSTRÖM, PÄR, Sigtuna	1952	98
ALBINSSON, LARS, Servicetekniker	1968	99
ALEXANDERSSON, HANS, Naturvårdsassistent, Vänersborg	1948	75
ALFREDSSON HÅKAN, Vänersborg	1951	95
ALFREDSSON, LARS, Vänersborg	1956	76
ALMGREN, BENGT, Frändefors	1945	96
ALMHAGE, EJE, Köpman, Vänersborg	1945	94
* ALMQVIST, DICK, Polisinspektör, Vänersborg	1947	88
AMGÅRD, KARL-ERIC, Kommunalarbetare, Vänersborg	1940	74
ANDERSEN, HASSE, Speciallärare, Vänersborg	1940	92
** ANDERSSON, ARNE, Yrkesvalslärare, Vänersborg	1917	43
ANDERSSON, ARNE, Verkstadschef, Vänersborg	1923	80
ANDERSSON, BERNE, Vänersborg	1944	97
* ANDERSSON, BO, Ingenjör, Varnhem	1940	74
ANDERSSON, BO, Vaktmästare, Vänersborg	1957	88
ANDERSSON, CARL-OTTO, Vänersborg	1923	83
ANDERSSON, CENNY, Ingenjör, Vänersborg	1963	83
* ANDERSSON, CHRISTER, Fil.mag. Vänersborg	1945	55
ANDERSSON, CLAES GÖRAN, Tapetsör	1937	99
* ANDERSSON, ERIC, Assistent, Vänersborg	1915	51
ANDERSSON, GLENN, Elektriker, Trollhättan	1946	84
ANDERSSON, HÅKAN, Sjukvårdare, Trollhättan	1949	85
ANDERSSON, HÅKAN, Brålanda	1950	98
ANDERSSON, JENS, Vänersborg	1912	83
ANDERSSON, JOHAN, Vänersborg	1977	83
* ANDERSSON, JOHN, Maskinchef	1953	74
ANDERSSON, KARL-ERIK, Bankdirektör, Vänersborg	1925	82
ANDERSSON, KENT, Köpman, Vänersborg	1944	81

- Medlem av Fastighetsmäklarförbundet -

Vill Du ha din fastighet "Till Salu"
eller vill Du få den SÅLD????!!

Mäklare MF Forum

GUNNAR SKOOGH

Sundsgatan 25, 462 30 VÄNERSBORG
Tel. 0521-628 20 • 010-287 81 12

en modern järn- o. maskinaffär

0521-621 50

Vänersborg
Svarvaregatan 2, Torpa industriområde

Vi finns i Din närhet

BRANDT

Vard
9-18
Lörd
10-13

VOLVO

Vänersborg
0521-28 15 00

RENAULT

Trollhättan
0520-48 58 00

www.brandtbil.se

ANDERSSON, KENT, Verkstadsmontör, Vänersborg	1942	90
ANDERSSON, KRISTIAN, Vänersborg	1972	97
ANDERSSON, KURT, Typograf, Vänersborg	1940	80
* ANDERSSON, LARS, Glasmästare, Vänersborg	1930	59
ANDERSSON, LENNART, Vänersborg	1926	80
ANDERSSON, LENNART, Säljare, Vargön	1958	93
ANDERSSON, MARCUS, Magisterekonom, Vänersborg	1973	83
ANDERSSON, MIKAEL, Vänersborg	1967	98
ANDERSSON, NILS, Vänersborg	1912	82
** ANDERSSON, RAGNAR, fd. Köpman, Vänersborg	1919	35
ANDERSSON, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1928	76
ANDERSSON, RICARD, Ingenjör, Vänersborg	1926	94
ANDERSSON, ROLF, Apotekare, Upplands Väsby	1936	94
ANDERSSON, ROLF, Mellerud	1947	80
ANDERSSON, STIG, Vänersborg	1938	94
** ANDERSSON, STIG, Socialvårdsschef, Vänersborg	1918	45
ANDERSSON, STIG, Sjukvårdare, Vänersborg	1936	87
ANDERSSON, STIG LENNART, Vänersborg	1932	88
ANDERSSON, SVEN GUNNAR, Redaktör, Åkersberga	1928	83
ANDERSSON, TOMMY, Affärsbiträde, Vänersborg	1950	75
ANDERSSON, TOMMY, Ingenjör, Vänersborg	1950	83
* ANDERSSON, TORSTEN, Byrådirektör, Vänersborg	1914	55
ANDERSSON, WOLMAR, Verkst.montör, Vänersborg	1927	83
ANDRÉEN, FREDRIK, Vänersborg	1971	99
ANDRÉEN, HÅKAN, Frändefors	1942	82
ANDRÉEN, ROBERT, Vänersborg	1976	99
ANGSÉUS, TAGE, 1:e polisinspektör, Vänersborg	1924	75
ANKARTOFT, BENGT, Verktygstekniker, Vargön	1942	90
ANKARTOFT, JAN, Elektriker, Vargön	1942	90
ANKARTOFT, PATRIK, Elektriker, Vargön	1964	90
ANKARTOFT, STURE, Överingenjör, Trollhättan	1936	90
ARFWIDSSON, SUNE, Fastighetsmäklare, Vänersborg	1943	98
ARVEKLEV, LAGE, Vänersborg	1950	98
ARVEKLEV, LEIF, Vargön	1952	96
ARVIDSON, BENGT, Skötare, Vargön	1949	75
ARWIDSSON, GÖSTA, Distriktschef, Hudiksvall	1921	81
* ARWIDSSON, UNO, Expeditionsassistent, Vänersborg	1927	60
* BACK, INGVAR, Rörmontör, Vänersborg	1932	73
* BACK, JAN, Sjukvårdare, Vänersborg	1934	63
BACK, KURT, Pensionär, Vänersborg	1931	93
BACK, ROGER, Fotograf, Vänersborg	1956	83
BARTHOLMES, MICHAEL, Ingenjör, Vänersborg	1957	89
† BECKMAN, ÅKE, Rektor, Vänersborg	1928	89
BENGTSSON, BENGT ÅKE, Distriktschef, Vänersborg	1956	97
BENGTSSON, ROLF, Faktor, Vänersborg	1934	76
BENTON, GUNNAR, Projektledare, Hisings backa	1936	97
BERG, CHRISTIAN, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1968	68
BERG, LENNART, Vänersborg	1950	94

Knutssons

Antik- och Konsthandel AB

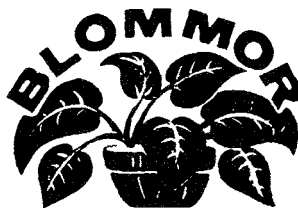
Bo Knutsson

Kungsgatan 3

Vänersborg

0521-660 77

ALMHAGES

Lövvägen 4
Vargön

Telefon
0521-22 07 00

Högtidskläder

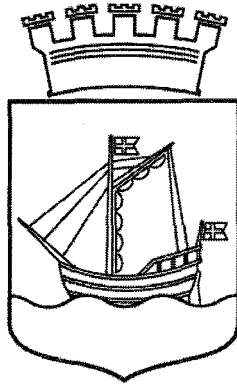
uthyres

Frackar - Smokingar - Svarta kostymer

Edsgatan 1 C, VÄNERSBORG
Tel. 0521-103 36
Herrekipering Herrkonfektion

BERGENHEIM, KLAS, Lund	1970	96
BERGER, ANDRÉAS, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1974	76
* BERGER, GUNNAR, Ingenjör, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1943	55
BERGER, MAGNUS, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1967	76
BERGER, MAX, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1970	76
BERGER, NIKLAS, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1973	98
* BERGER, ORVAR, Tandläkare, Vänersborg	1937	72
* BERGMAN, KARL-ERIK, Ingenjör, Nol	1930	48
BERGSTRÖM, ERLING, Vänersborg	1933	96
BERGSTRÖM, JOHAN, Vänersborg	1950	80
BERGSTRÖM, RAGNAR, Vänersborg	1942	80
BERNLING, JOACHIM, Advokat, Göteborg	1960	99
BERNLING, KARL, Postiljon, Vänersborg	1957	97
BERNLING, OLLE, Advokat, Vänersborg	1922	89
BERNTSON, BERNT, F.stationsinspektör, Vänersborg	1916	82
BERTZÉN, SVEN, Platschef, Vänersborg	1926	84
BILLENGREN, LARS, Köpman, Mellerud	1938	75
BJÖRKKVIST, CARL-MARTIN, f Krim.kommissarie, Vänersborg	1918	85
BJARNELL, KARL ERIK, Lantbrukare, Vänersborg	1918	83
BJÄRUDD, MATS, Halmstad	1945	98
BJÖRNDAHL, GUNNAR, Vara	1939	97
* BJÖRNDAHL, KARL-ERIK, Bokbinderimästare, Vänersborg	1926	60
BJÖRNDAHL, YNGVE, Vänersborg	1925	97
BJÖRENDAL, LARS, Sekreterare, Vänersborg	1945	88
BJÖRKENSTOCK, JAN-OLOF, Munkskänk, Nynäshamn	1948	82
BJÖRNBERG, MARTIN, Pol.Mag. Vänersborg	1968	94
* BJÖRNBERG, MAURITZ, Kamr., Vänersborg <i>Bisittare i styrelsen</i>	1927	54
* BJÖRNBERG, SVEN, Polisman, Vänersborg	1929	54
BJÖRNBERG, THOMAS, Civilingenjör, Vargön	1953	77
BLIXT, BENGT, Maskinmästare, Uddevalla	1929	80
BLIXT, PETER, Begravningsentreprenör, Vänersborg	1965	95
BLOM, TOMAS, Vänersborg	1964	98
BLOMGREN, ERIK, Vänersborg	1973	83
* BLOMGREN, GUNNAR, Stenhuggarmästare, Vänersborg	1912	54
BLOMGREN, LARS, Fritidsassistent, Vänersborg	1941	77
BLOMGREN, MATS, Vänersborg	1960	77
BLOMGREN, SVEN, Professor, Vänersborg	1908	77
BLOMQVIST, STEN, Herr, Vargön	1939	94
BOBERG, GUSTAV, Studerande, Vänersborg	1982	87
BOBERG, LARS, Advokat, Vänersborg	1946	92
BOBERG, MARKUS, Studerande, Vänersborg	1972	87
* BODÉN, SIGVARD, Ingenjör, Norsborg, <i>ständig medlem</i>	1923	55
BOHLIN PONTUS, Civ. ing., Huddinge	1968	95
BOMAN, GÖRAN, Regionchef, Vänersborg	1948	94
BOMAN, MERRIL, Direktör, Stockholm	1953	90
BONDE, LEIF, Museitekniker, Vänersborg	1940	85
BORGLIDEN, INGE, Vänersborg	1936	94
BRATTWALL, JAN, Landstingsdirektör, Vänersborg	1942	91

**VÄNERSBORG
EN MÖTESPLATS
I VÄSTRA GÖTALAND**

BRYNGELSSON, STIG, Verkstadsmontör, Vänersborg	1927	91
* BÜGLER, RONALD, Kamrer, Vänersborg	1928	74
BYSTRÖM URBAN, Kriminalvårdare, Vargön	1962	97
* BÄCKSTRÖM, BERTH, Åkeriägare, Vänersborg	1946	67
BÄCKSTRÖM, EMIL, Studerande, Vänersborg	1976	85
* BÄCKSTRÖM, GUNNAR, Åkeriägare, Vänersborg	1932	67
CARLÉN, BENGT, Vargön	1947	83
CARLSSON, ALLAN, Frändefors	1940	98
CARLSSON, ENAR,	1924	99
CARLSSON, INGE, F.d. Landstingsdirektör, Vänersborg	1929	98
CARLSSON, KENT-MORGAN, Vargön	1959	96
CARLSSON, ROGER, Vargön	1943	96
CARLSSON, THOMAS, Målaremästare, Vänersborg	1957	96
CARLSTRÖM, ROLAND, Vänersborg	1942	96
CEDER, BERNT, Telearbetare, Vänersborg	1933	90
CEDERQUIST, PÄR	1944	99
CLAESSON, STIG, Försäljare, Vänersborg	1926	86
CRANTZ, CURT GÖRAN, Pol.mag, Vänersborg	1958	90
CRONQUIST, TORD, Körsnär, Vänersborg	1927	94
* DAFGÅRD, BENGT, Arbetsl. Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1939	50
* DAFGÅRD, GUNNAR, Direktör, Källby	1919	67
DAHLBOM, ERIK	1971	99
* DAHLGREN, ARNE, Byrådirektör, Vänersborg	1918	55
DAHLGREN, EBER, Vänersborg	1926	89
DAHLGREN, INGVAR, Verkstadsarb, Vänersborg	1945	95
DAHLGREN, LEIF, Banktjänsteman, Vänersborg	1945	85
DAHLQVIST, JONSSON, ANDREAS, Stud., Göteborg	1975	96
DAHLLÖF, MATS, Vänersborg	1965	67
DANIELSSON, THOMAS, Frändefors	1948	97
DAVIDSSON, BENGT, Verkstadsmontör, Vänersborg	1957	71
* DAVIDSSON, BILT, Bankkamrer, Vänersborg	1938	64
DAVIDSSON, ROLF, Vänersborg	1935	96
DIMBERG, SVEN, Tandläkare, Vänersborg	1914	87
DRUFVA, ULF, Vänersborg	1950	97
ECKERWALL, ÅKE	1934	99
** EK, HARALD, Överstelöjtnant, Täby	1919	44
EK, CARL-GUSTAF, Teknologie doktor, V Frölunda	1958	83
** EK, KNUT, Slöjdlärare, Vänersborg		
<i>innehavare av Gilllets medalj (1995)</i>	1924	50
EK, LARS-ANDERS, Teologie kand., Lidköping	1954	83
EKDAHL, BO, Stadsbyggnadschef, Vänersborg	1927	89
EKDAHL, PER OLOF, Vänersborg	1946	97
* EKHOLM, GÖRAN, Försäljningschef, Vänersborg	1935	73
EKHOLM, HÅKAN, Frändefors	1951	98
EKHOLM, JOHAN, Studerande, Vänersborg	1963	87
EKLIND, LARS, Major, Uddevalla	1957	74
EKLUND, BO, Lagerchef, Vänersborg	1937	80
* EKMAN, LARS, Tekniker, Vänersborg	1949	74

City
Tobak

Sundsgatan 10

Vi har allt i spel
Trav • Tips • Lotter

Välkommen till din Tur butik
i centrum

Skorstensproblem?

Ring: 0521-65 999

Nordiska
Skorstensprodukter AB

VI GER DIG VÄRLDEN SOM DU VILL HA DEN!

*Jämför resor och priser från Sveriges ledande researrangörer och merparten av världens alla flygbolag.
Vi hjälper dig att hitta rätt resa till rätt pris. Oavsett vad du vill ha.*

Välkommen in
till oss!

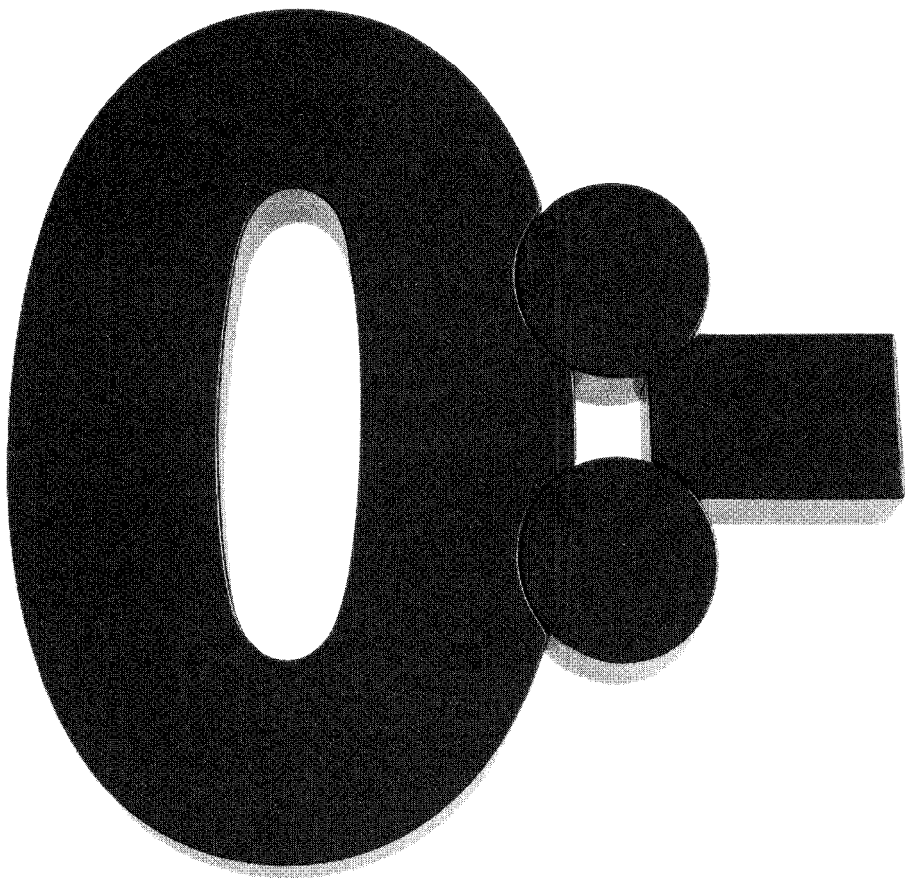
TICKET

För bekvämlighets skull.

Edsgatan 12A, Vänersborg
Tel. 0521-600 70

Internet: www.ticket.se

* EKSTEDT, THOMAS, Bitr. områdeschef, Helsingborg	1951	65
EKSTRÖM, JOHAN, Vänersborg	1943	80
ELENSTIG, ELOF, Köpman, Vänersborg	1930	75
** ELFMAN, NILS-OLOF, Rektor, Stockholm	1919	44
ELGH, LARS-ERIK, Vänersborg	1947	98
ELIASSON, VERNER, Reservdelschef, Vänersborg	1920	89
ELMQVIST, JOHN-EVERT, Sjukhusdirektör, Vänersborg	1922	89
ELMQVIST, SÖREN, Museitekniker, Vänersborg	1940	75
* EMANUELSSON ERIC, Försäljare, Vänersborg	1916	51
EMANUELSSON, GÖRAN, Produktionstekniker, Frändefors	1953	88
EMILSSON, SVEN ÅKE, Vänersborg	1931	98
ENGELIN, BERTIL, Sotaremästare, Mariestad	1922	89
* ENGLUND, CLAES, Ingenjör, Källby	1943	47
ENGLUND, JAKOB, Uddevalla, <i>ständig medlem</i>	1981	82
* ENGLUND, MAGNUS, Tandläkare, Ödeborg, <i>ständig medlem</i>	1949	49
ENGLUND, NILS-ERIK MAGNUS, Ödeborg, <i>ständig medlem</i>	1966	66
* ENGLUND, NILS TURE, Leg. läkare, Uddevalla	1939	47
ENGLUND, OSKAR, Källby, <i>ständig medlem</i>	1983	83
ENGLUND, SAMUEL, Källby, <i>ständig medlem</i>	1977	82
ENGLUND, TEODOR, Källby	1985	85
ENGSTRÖM, HÅKAN, Vänersborg	1964	96
ENGSTRÖM, PER-ARNE, Försäljare, Trollhättan	1935	85
ENORSON, LARS, Elinstallatör, Vargön	1939	90
* ERICSSON, ANDERS, Tandläkare, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1944	54
ERICSSON, ANDERS, Ingenjör, Vargön	1941	80
ERICSSON, BENGT	1930	99
* ERICSSON, GUNNAR, V., Portvakt, Vänersborg	1918	66
ERIKSSON, HENRIK, Järfälla	1964	97
ERIKSSON, INGE, Vänersborg	1946	96
ERIKSSON, JOHAN, Trollhättan	1973	93
ERIKSSON, JOHN, Kapten, Vänersborg	1929	98
ERICSSON, JOHAN F., M.B.A., Vänersborg	1966	66
* ERICSSON, JOHN-OLOF, Tandläkare, Vänersborg		
<i>ständig medlem, Gillevård</i>	1939	54
ERICSON, JÖRGEN, Vänersborg	1964	80
ERIKSSON, KARL-ERIK, Fd Järnvägsexpeditör, Vänersborg	1928	94
ERICSON, KARL-JOHAN, Produktionsledare, Vänersborg	1945	88
ERICSON, LENNART, Adjunkt, Vänersborg	1940	85
ERIKSSON, MATS	1967	99
* ERIKSSON, PER OLOF, Inspektör, Vänersborg	1932	64
ERIKSSON, RONNY, Vänersborg	1938	88
ERIKSSON SVEN-INGVAR, Vänersborg	1940	92
* ERIKSSON, ÅKE, Frisörmästare, Vänersborg	1921	58
ERIKSSON, ÅKE, Tekniker, Vänersborg	1925	98
ERIXON, DOUGLAS, Frändefors,	1941	97
ERIXON, LEIF, Frisörmästare, Vänersborg	1929	93
ERLANDSSON BERTIL, Direktör, Uppsala	1923	88
* ERLANDSSON, KURT, Ingenjör, Vänersborg	1925	70

SÅ MYCKET KOSTAR LÅNESKYDD.

Du som har alla dina lån hos Stadshypotek eller Handelsbanken har möjlighet att få Låneskydd utan avgift. Det gäller förstås även dig som planerar att lägga över alla lån till oss.

Låneskydd innebär att din familj slipper betala din del av skulden och

kan bo kvar i huset, om du skulle gå bort före 65 års ålder. Det finns möjlighet till räntebonus istället för Låneskydd.

Kontakta närmaste Handelsbankskontor, så ska vi trygga framtiden åt dina närmaste.

Handelsbanken Stadshypotek

TELEFON 0521-670 10

FAGER, JAN, Direktör, Vänersborg	1940	90
FAGERSTEDT, LARS, Kontorist, Vänersborg	1942	76
FAGERSTRÖM, MAGNUS, Mölndal	1966	89
FAGERSTRÖM, ÅKE, Musiklärare, Vänersborg	1939	98
FALK, CLAS, Arbetsledare, Vänersborg	1970	97
FALK, LEIF, Montör, Vänersborg	1935	83
* FALK, ÅKE, Åkeriägare, Vänersborg	1942	66
FAST, GUNNAR, Major, Boden	1948	83
FASTH, GÖSTA, Linjemästare, Vänersborg	1918	83
* FASTH, SIXTEN, Fotograf, Vänersborg	1926	74
FERM, RUNE, Kriminalassistent, Vänersborg	1929	84
FILIPSON, GÖRAN, Avdelningschef, Vänersborg	1947	94
FILIPSON, PETER, Stud. Vänersborg	1975	94
FLINK, BENGT, V Frölunda	1936	85
FLOBERG, TOMMY, Chaufför, Vänersborg	1961	94
FOCK, KARL-GÖRAN, Stud. Göteborg	1953	77
* FORSS, SVEN, Ingenjör, Mölndal	1916	69
FORSSANDER, LARS-ERIK, Bankdirektör, Billdal	1934	84
FREDMAN, EGON, Vänersborg	1929	90
FREDMAN, MARTIN, Polisman, Göteborg	1970	83
* FREDMAN, SUNE, Verkmästare, Vänersborg	1940	68
FREDRIKSSON, MATS, Direktör, Göteborg	1922	76
FRIBERG, HANS, Reklamman, Kolbäck	1956	94
* FRIBERG, CARL AXEL, Reservdelsman, Uddevalla	1923	69
FRIBERG, SAM, Säljledare, Göteborg	1956	94
* FRIBERG, SVEN-OLOF, Sjukhusdirektör, Uddevalla	1916	71
FRICK, LARS H, Kanslichef, Borgholm	1945	98
FRIEDLÄNDER, KARL-GUSTAV, Ämneslärare, Varnhem	1920	81
* FRISK, KENT, Postiljon, Vänersborg	1945	67
* FRÄNDEGÅRD, BENGT-OLOF, Ingenjör, Vänersborg	1927	67
* FRÄNDEGÅRD, SVEN AXEL, Byrådirektör, Huskvarna	1922	67
FURBO, MATTIAS, Vänersborg	1972	94
FURBO, STURE, Adjunkt, Vänersborg	1944	87
* FÄLLING, HARRY, Televerksarbetare, Vänersborg	1939	71
* GALLE, NILS, Köpman, Vänersborg	1918	67
GELANG, PELLE	1945	99
* GILLBERG, GÖSTA, Köpman, Trollhättan	1918	66
GILLBERG, ROLF, Köpman, Vänersborg	1939	77
GILLBERG, ROLF, Värmetekniker, Vänersborg	1936	90
* GILLBERG, ÅKE, Förste expeditionsvakt, Vänersborg	1920	55
GRANAT STELLAN, Antikvarie, Uddevalla <i>innehavare av gillet medalj (1998)</i>	1948	77
GRANLUND, KURT, Ekonomichef, Trollhättan	1938	94
GRANSTRÖM, LARS	1963	99
GRANQVIST, KJELL, Vargön	1932	97
GRANQVIST, TORE, Verkstadsägare, Vargön	1948	91
GRAUMANN, GUNNAR, Lund	1933	93
* GRÖNBERG, MATTIAS, Civilingenjör, Bromma	1932	60

- Att bo är inte gratis.
- Å andra sidan kan jag låna tryggare än någonsin.

Oavsett om du tar ett nytt bolån eller lägger om ditt nuvarande bolån till oss kan vi ge dig:

- Även topplån med bunden ränta, så slipper du oroa dig för räntehöjningar.
- Möjlighet att välja hur länge du vill binda räntan, 3 månader till 16 år.
- Fritt Låneskydd (om du är under 55 och fullt frisk). Vid dödsfall slipper de efterlevande ärva skulden.

Dessutom kan vi erbjuda Lånelöfte, Energisparlån och förmånlig villa-/hemförsäkring mm. Välkommen in till oss.

GRÖNROS, BERNT,	1963	99
* GULZ, LENNART, Adjunkt, Vänersborg	1939	54
GUSTAFSSON, EVERT, Sjukvårdare, Vänersborg	1937	77
GUSTAFSSON, INGVAR, Ingenjör, Uddevalla	1926	90
GUSTAFSSON, JAN-OLOF, Vänersborg	1947	94
GUSTAVSSON, JOHAN,	1961	99
GUSTAVSSON, JOHN V., Postmästare, Vänersborg	1920	85
GUSTAVSSON, LARS-ÅKE, Herr, Frändefors	1958	92
* GUSTAFSSON, KENT, Mättningsbiträde, Vänersborg	1944	71
GUSTAVSSON, LENNART,	1929	99
* GUSTAFSSON, PAUL, Vänersborg	1935	66
GUSTAFSSON, ROLAND, Sjukvårdare, Vänersborg	1930	88
* GUSTAFSSON, SUNE, Bagaremästare, Vänersborg	1918	55
GUSTAVSSON, THOMAS	1969	99
GUSTAVSSON, YNGVE, Herr, Vänersborg	1936	92
GUSTAFSSON, ÅKE, Överläkare, Alingsås	1937	90
GYRULF, NILS, Direktör, Vänersborg	1919	82
GÅRDEHALL, LARS, Polisinspektör, Vänersborg	1945	97
GÅRDEHALL, PER, Studerande, Vänersborg	1978	99
GÖTHBERG, REINHOLD, Uddevalla	1920	94
* HAGBERG, CARL-GÖRAN, Konstnär, Vänersborg	1922	(66) 74
HAGBERG, GILLIS, Kommunalarbetare, Vänersborg	1932	96
HAGBERG, GUNNAR, Vänersborg	1926	94
* HAGBERG, GÖRAN, Redovisningskonsult, Vänersborg		
ständig medlem. Kassafogde	1941	53
* HAGLIND, STURE, Gymnastikdirektör, Skövde	1946	68
HAGLUND, KENT, Direktör, Trollhättan	1944	87
HAGSTEDT, LENNART, Vänersborg	1926	93
HAGSTEDT, SVEN-OLOF, Vänersborg	1941	82
HALL, SVEN-ERIK, Vänersborg	1944	94
HALLBERG, LEIF, Vänersborg	1948	96
HALLBERG, WILLARD, Typograf, Vänersborg	1931	86
HALLQVIST, ANDERS, Lantmästare, Vänersborg	1954	94
HALLQVIST, ANDERS, Veterinärassistent, Vänersborg	1945	76
* HALLQVIST, ARNE, Adjunkt, Vänersborg	1917	67
HALLQVIST, KARL-ERIK, Vågarbetare, Vänersborg	1934	76
HALLQVIST, TOMAS, Lab.assistent, Vänersborg	1951	84
HAMMARSTEDT, JÖRGEN, Polisass, Göteborg	1966	83
HAMMARSTRÖM, HELMER, Distr.chef, Vänersborg	1918	87
* HANSSON, BRYNOLF, Avsynare, Vänersborg	1924	52
HANSSON, H O LENNART, Personalman, Vänersborg	1947	96
HANSSON, KURT	1932	99
HANSSON, LARS, Herr, Vänersborg	1965	92
HANSSON, LEIF, Mäklare, Bandhagen	1929	79
HANSSON, LENNART, Fastighetsmäklare, Vänersborg	1932	84
HARRING, TORD, Hönö	1940	95
* HARLITZ, GUNNAR, sjöing., Vänersborg, ständig medlem	1940	64
* HARLITZ, LENNART, Ingenjör, Vänersborg	1943	64

BRUNNSBORRNING

Geologisk och geofysisk undersökning före borrhstart, VLF-metoden.

Samtliga i branschen förekommande garantier. Paketpris.

**Kompletta Energibrunnar. Försäljning av värmepumpar.
Högtrycksinjektering av djupborrade brunnar för ökad vattenmängd.**

Förmånliga Borrlån

Ring och prata brunn med

Forsane Brunnservice

FRÄNDEFORS Tel. 0521-405 11

Mobiltn 070-590 36 87, 010-287 36 87

***Having a bad hairday??
Call 668 95 for instant help!***

Prins frisersalong

Kungsgatan 17, Vänersborg

SKO DIG HOS

NYA SKOR

Sundsgatan 9 Tel 170 30

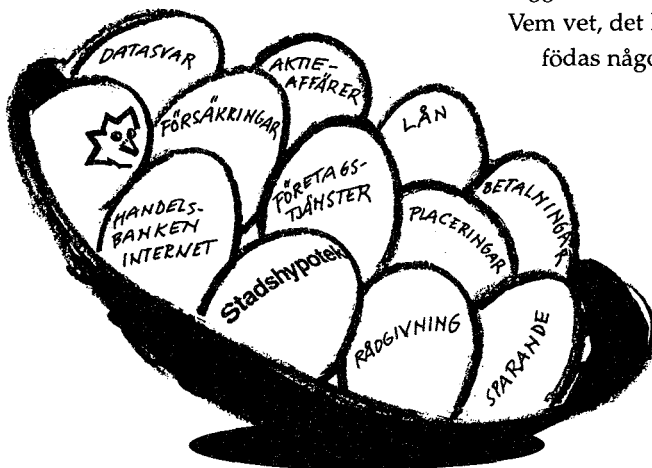
HASSELHOLM, CURT, Typograf, Vänersborg	1929	82
HASSELLIND, INGEMAR, Tekniker, Vänersborg	1938	93
HASSELLIND, KAJ, Ingenjör, Vargön	1945	76
HASSLUNG, LENNART, Herr, Vänersborg	1938	85
HASSLÖF, J-O, RUNE, Kungälv	1929	83
HEDBERG, FRANK, Vargön	1935	79
HEDELIN, STEN, Arkitekt Vänersborg	1950	97
* HEDÉN LASSE, Ingenjör, Borås	1934	57
HEDLUND, STIG, Tekniker, Vänersborg	1941	95
HEDQUIST, PER, Byråassistent, Vänersborg	1943	76
HEIDENGÅRDH, KLEIFT, Förvaltare, Frändefors	1949	96
HELLBERG, INGVAR, Herr, Vänersborg	1957	92
HELLGREN, CHRISTER, Representant, Vänersborg	1924	90
HELLGREN, GÖRAN, Museitjänsteman, Vänersborg	1934	95
HELLMAN, ANDERS, Vänersborg	1955	73
HELLSTEN, CURT, fd. Lantbruksdirektör, Vänersborg	1916	86
* HELLSTRÖM, ARNE, Köpman, Vänersborg	1930	64
HENRIKSSON, LARS ERIK, Vänersborg	1957	81
HERENTZ, CHRISTOFFER, Stud. Vänersborg	1968	94
HERMANSSON, JAN, Teol.dr., Lund	1949	91
HERRMANN, GERHART, Folkskollärare, Lysekil	1931	82
HERTZ, ARNE, Ingenjör, Trollhättan	1939	79
HESSSELBOM, OLLE, Banktjänsteman Vänersborg	1933	96
HESSSELHOLDT, PÄR-ANDERS, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1962	84
HJALMARSSON, GUNNAR, Revisor Vänersborg	1957	97
HJELM, STIG, Reprofotograf, Vänersborg	1927	76
HOFLING, OSCAR, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1996	96
HOLM, LARS-ERIK, Vägtekniker, Vargön	1944	82
HOLMQVIST, EVERT, Vänersborg	1937	83
HORSTER, KNUT, Verkmästare, Vänersborg	1920	75
HURTIG, BENGT MAGNUS, Katrineholm	1953	66
* HURTIG, ERNST-MAGNUS, Elektriker, Vänersborg	1923	53
HYGREN, ESKIL, Driftsingenjör, Vänersborg	1918	78
HÅKANSSON, STEN, Direktör, Mellerud	1945	92
HÄGNEFORS, ERNST, Överstelöjtnant, Uddevalla	1921	77
HÖGBERG, LUDVIG, Vänersborg	1925	95
* HÖGBERG, PER, Direktör, Uddevalla	1922	64
HÖGBERG, STIG, Ingenjör, Onsala	1944	77
HÖGSTRÖM, STIG, Plåtslagare, Vänersborg	1926	95
* HÖGZELL, LENNART, Företagsekonom, Bromma	1934	61
* IDEBERG, GUNNAR, Aukt. revisor, Karlstad	1932	53
IDEBERG, ROLF, Doktor, Uddevalla	1936	94
ISACSSON, HENNING, Ingeniör, Vänersborg	1932	97
ISACSSON, JÖRGEN, Banktjänsteman, Vänersborg	1964	97
IVARSSON, KARL INGVAR, Ingenjör, Vänersborg	1941	85
* JACOBSSON, ARNE, Personalkonsulent, Trollhättan	1920	70
* JACOBSSON, GERT, Mättningsförmän, Vänersborg	1939	70
JACOBSSON, MIKAEL, Vänersborg	1966	76

Lägg alla ägg i en korg!

**Ta ett samlat grepp över dina bankaffärer
– allt från betalningar till sparande.**

Vi förs lova att du får en bank som
ska sköta och utveckla alla
dina ägg.

Vem vet, det kan
födas något nytt!

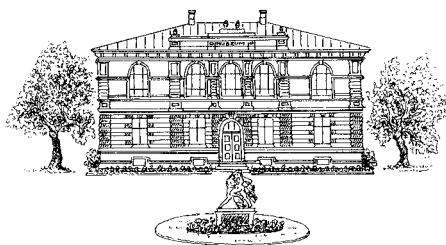
Börja med att boka en tid.
Du slipper stå i kö, du spar
din tid och du kommer
till rätt person.

Boka en tid
– för bättre service!

Handelsbanken

Edsgatan 27, Box 116, 462 22 Vänersborg
Tel 0521-670 10, fax 0521-646 76
www.handelsbanken.se

* JACOBSSON, ROLF, Redovisningskonsult, Vänersborg	1936	59
JACOBSSON, SVEN, Agronom, Vänersborg	1933	94
* JANSON, LARS, Gymnastikdirektör, Falkenberg	1938	66
JANSSON, STIG	1946	99
JARHED, GUNNAR, Banktjänsteman, Vargön	1947	78
JEGERFALK, BO, Studierektor, Vänersborg	1927	89
JENGARD, AGNE, Herr, Vänersborg	1945	85
** JENNISCHE, BENGT, Överläkare, Vänersborg	1913	30
* JENNISCHE, MATS, Agronom, Möklinta, <i>ständig medlem</i>	1941	64
* JENNISCHE, PER, Fil.dr., Uppsala, <i>ständig medlem</i>	1943	64
* JENNISCHE, ÅKE, Socionom, Julita, <i>ständig medlem</i>	1947	64
JOACHIMSSON, ERLING, Civilingenjör, Torslanda	1950	77
JODLOVSKY, KONSTANTIN	1940	99
JOELSSON, LARS, Civilingenjör, Bromma, <i>ständig medlem</i>	1954	76
JOELSSON, RUNE, Driftsverk., Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1927	76
JOHANSSON, BENGT, Konstnär, Göteborg	1941	98
JOHANSSON, BENGT, Vargön	1945	96
JOHANSSON, BENGT, K.Å, Ambassadör, Stockholm	1937	97
JOHANSSON, BERTIL, Vänersborg	1936	98
JOHANSSON, BJÖRN, Alingsås	1963	93
JOHANSSON, BO, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1959	76
JOHANSSON, BO, Förs. tjänsteman	1939	96
JOHANSSON, CASPER, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1976	76
JOHANSSON, CONNY, Distriktschef, Vänersborg	1950	94
JOHANSSON, GERHARD, Officer, Sätenäs	1970	80
* JOHANSSON, GUNNAR, Boktryckare, Vänersborg	1946	66
JOHANSSON, GUNNAR, Vänersborg	1933	98
JOHANSSON, GUNNAR	1931	93
JOHANSSON, GÖSTA, Styckmästare, Vänersborg	1922	87
JOHANSSON, GÖSTA, Kamrer, Vänersborg	1935	83
JOHANSSON, HELMER, Kommunalarbetare, Vänersborg	1925	82
JOHANSSON, HÅKAN, Fastighetsmäklare, Vänersborg	1947	92
* JOHANSSON, INGEMAR, Konditor, Vänersborg	1928	65
* JOHANSSON, INGVAR, Byggnadssnickare, Vänersborg	1918	55
JOHANSSON, INGVAR, Kommundirektör, Vänersborg	1937	92
JOHANSSON, JAN, Åkeriägare, Vänersborg	1937	76
* JOHANSSON, KARL-ERIK, Typograf, Vänersborg	1927	53
JOHANSSON, KARL-GUSTAF, Vänersborg	1937	86
JOHANSSON, KENNETH, Mättningsbiträde, Vänersborg	1939	95
JOHANSSON, KENT, Arbetsledare, Vargön	1955	95
JOHANSSON, KURT, Köpman, Vänersborg	1944	96
JOHANSSON, LARS, Byggnadssnickare, Vänersborg	1934	86
JOHANSSON, LARS ERIK, Vänersborg	1936	96
JOHANSSON, LARS-ERIK	1930	99
JOHANSSON, LEIF, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1962	76
JOHANSSON, LENNART, Byrådirektör, Vargön	1942	82
* JOHANSSON, LENNART, Grävmaskinist, Vänersborg	1942	72
JOHANSSON, PETER, Antikvarie, Vänersborg	1963	90

VÄNERSBORGS MUSEUM

– Det museihistoriska museet –

Upplev världen på 1880-talsvis i Sveriges äldsta bevarade museimiljö. Världsberömd afrikansk fågelsamling. Andra unika samlingar. Museibutik.

Öppet: sept - maj: tisd, torsd, lörd, sönd. 12-16, juni - aug: tisd, onsd, torsd, lörd, sönd. 12-16

Entré: Vuxna 20:-, Barn t o m 17 år: **Fri entré**

Telefon: 0521-600 62, 26 41 00

MEDICINHISTORISKA
MUSEET
VÄNERSBORG

Medicinhistoriska museet visar förändringen inom sjukvården såväl den somatiska som psykiatriska som veterinärmedicinen.

Museet är öppet:

Onsdagar 13–16, sista söndagen varje månad 13–16.

Övriga tider efter överenskomelse, tel. 0521-276307.

REGIONMUSEUM
VÄSTRA GÖTALAND

JOHANSSON, PONTUS, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1973	76
JOHANSSON, RICKARD, Officer, Stockholm	1966	80
* JOHANSSON, ROLF, Försäljningschef, Vänersborg	1930	65
JOHANSSON, ROLF	1935	99
JOHANSSON, ROY, Kultur- Turistintendent	1943	97
JOHANSSON, RUNE, Reservdelnsman, Vänersborg	1944	76
JOHANSSON, STURE	1937	99
* JOHANSSON, SVEN, Telearbetare, Vänersborg	1937	59
JOHANSSON, SVEN, Trafikförmän, Vänersborg	1926	89
JOHANSSON, SVEN-OLOF	1950	99
JOHANSSON, SÖREN, Snickare, Vänersborg	1940	98
JOHANSSON, THOMAS, Reservdelnsman, Vänersborg	1957	76
JOHANSSON, TOMMY	1952	99
JOHNSON ARVID, Vargön	1938	98
JOHNSON, GUNNAR, Produktionsledare, Trollhättan	1931	94
JOHNSON, FRANK, Adjunkt, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1939	75
JOHNSON, ULF, Vargön	1962	98
JONASSON, EVERT, Aukt.revisor, Göteborg	1917	78
* JONSSON, BENGT, R., Professor, Solna	1930	54
JONSSON, BERTIL, Vänersborg	1934	88
JONSSON, BROR, Målare, Vargön	1920	91
JONSON, GUNNAR, O., Uddevalla	1931	82
JONSSON, LARS, Försäljare, Vänersborg	1963	92
JONSSON, LEIF, Personalchef, Göteborg	1952	96
JONSSON, TAGE, l:c Postiljon, Vänersborg	1918	80
* JOSEFSSON, GUNNAR, Tjänsteman, Vänersborg	1931	65
JOSEFSSON, JOHN, Teletekniker, Vänersborg	1964	98
JOSEFSSON, LENNART, Assistent, Vänersborg	1948	75
JOSEFSON, FREDRICK, Vargön	1973	85
JOSEFSSON PER-AXEL, Teletekniker, Vänersborg	1941	95
JOSEFSSON, TOBIAS, Vänersborg	1972	94
JÅTBY, RUNE, Skorstensfejaremästare, Vänersborg	1931	76
JÄRPLER, LENNART, Vänersborg	1947	83
JÄRPVIK, Curt, Vänersborg	1946	95
JÄRPVIK, DANIEL, Göteborg	1977	97
KAAGE, BENGT, Överläkare, Vänersborg	1932	91
KANNESTEN, RUNE, Länsråd, Vänersborg	1919	82
KARLSSON, BERNY, Yrkeslärare, V. Frölunda	1941	80
* CARLSSON, BERTIL, Annonsskons, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1944	47
KARLSSON, EDUR, Stigtomta	1932	97
** CARLSSON, ELOF, fd Direktör, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1904	30
CARLSSON, ERIC, Förrådsarbetare, Vänersborg	1915	75
KARLSSON, ERIK, Sjökapten Vänersborg	1932	96
KARLSSON, HERMAN, Fotograf, Vänersborg	1942	84
* CARLSSON, INGVAR, Avd. förest, Vänersborg	1924	69
* CARLSSON, CARL-OTTO, Spedit, Göteborg <i>ständig medlem</i>	1939	47
KARLSSON, GÖSTA	1926	99
KARLSSON-BERNDTSSON, KENT, Spanien	1940	97

Har Du en personlig Bankman?

Vill du ha en egen kontakt på banken?

Någon som sätter sig in i din och familjens ekonomi, ser helheten och kan hjälpa dig i frågor som har med sparande, finansiering, låneskydd, försäkringar m.m. att göra.

När du behöver hjälp eller funderar över någonting, vet du vem du ska kontakta. Du som har en Personlig Bankman, får också automatiskt del av en rad andra förmåner.

Hör av dig, så berättar vi mer om vad det betyder att ha en Personlig Bankman i Nordbanken

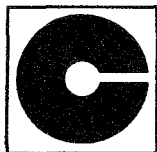
Välkommen!

MeritaNordbanken

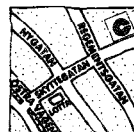
Edsgatan 21, Vänersborg • 0521-120 05 • vanersborg.3049@nb.se • www.nb.se

CARLSSON, KENTH, Ingenjör, Vänersborg	1952	60
CARLSSON, KENTH	1912	75
KARLSSON, KJELL-ANDERS, Typograf, Vänersborg	1958	82
KARLSSON, LARS GUNNAR, Vänersborg	1958	97
KARLSSON, LEIF, Vänersborg	1952	98
CARLSSON, LENNART, Mölndal <i>ständig medlem</i>	1946	47
KARLSSON, LENNART, Grävmaskinist, Vargön	1955	93
KARLSSON, LENNART, Konditor, Vänersborg	1927	90
KARLSSON, MARTIN, Studerande, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1976	87
KARLSSON, PER AXEL, Verkst.montör, Vänersborg	1925	85
KARLSSON, STIG, Smögen	1936	77
KARLSSON, SVEN, 1:e postilj., Vänersborg	1926	85
KARLSSON, SÖREN, Direktör, Vänersborg	1959	98
KARLSSON, TAGE	1926	99
* CARLSSON, UNO, Åkeriägare, Vänersborg	1926	67
KIHLSTEN, CLAES-GÖRAN, Banktjänsteman, Vänersborg	1947	93
* KIHLESTRÖM, LARS GÖRAN, Banktjänsteman, Frändefors	1936	65
* KJELLSSON, DAN, Vänersborg	1941	74
KJELLSSON, JOHAN, Vänersborg	1975	97
KJELLSSON, MICHAEL, Vänersborg	1962	95
* KJELLSSON, UNO, Direktör, Vänersborg	1944	74
KJERRULF, RAGNAR, Sjöingenjör, Farsta	1915	95
KNUTSSON, BO, Pol.mag. Vänersborg	1945	90
* KNUTSSON, LEIF, Personaltjänsteman, Arvika	1934	64
KORSE, KARL-GERHARD, Fil.lic., Uppsala	1934	85
* KORSE, YNGVE, Ingenjör, Vänersborg	1913	74
KRATZ, HANSÅKE, Resebyråchef, Vänersborg	1948	93
KRISTENSSON, LENNART	1932	99
KVIDÉN, STIG, Köpman, Vänersborg	1933	88
KÄRVLING, ARNE, Redaktör, Vänersborg	1926	82
KÄRVLING, URBAN, Journalist, Herrljunga	1957	85
LANDGREN, HENRIK, Stud. Vänersborg	1987	95
LARSSON, ALF, Stationsmästare, Brämhult	1939	77
LARSSON, ANDERS, Spånga <i>ständig medlem</i>	1963	63
LARSSON, ARNE, Ingenjör	1943	95
LARSSON, BERTIL, Sjöman, Vänersborg	1942	81
LARSSON, BÖRJE, Grafiker, Vänersborg	1948	95
LARSSON, BJÖRN, Vänersborg	1975	97
LARSSON, DAVID, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1998	98
* LARSSON, GÖSTA, Civilingenjör, Stockholm <i>ständig medlem</i>	1936	55
LARSSON, GÖSTA	1933	99
* LARSSON, GÖTE, Posttjänsteman, Göteborg	1944	66
LARSSON, HENRY, Rektor, Vänersborg	1907	76
LARSSON, INGEMAR, Civ. ing., Vänersborg	1955	96
LARSSON, INGEMAR, Plåtslagare, Huskvarna		89
LARSSON, JOHAN, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1966	66
* LARSSON, LARS, Revisor, Hisings-Backa	1943	68
* LARSSON, LARS, Elektriker, Trollhättan	1914	74

Rör-Anders

**VVS &
ENERGI AB**

Butik: Skyttegatan 12, Vänersborg, 0521-680 55
Rörarbeten: Vänersborg 0521-680 55,
Trollhättan 0520-334 40, Uddevalla 0522-51 16 66

www.ela.2stad.se

LARSSON, LEIF, Vänersborg	1948	96
LARSSON, MATS, Vänersborg	1947	94
* LARSSON ROLF, Underinspektör, Skärholmen <i>ständig medlem</i>	1924	56
LARSSON, S ANDERS, Kommunalråd, Vänersborg	1951	94
* LARSSON, STIG, Direktör, Vänersborg <i>1:e ålderman</i> <i>Innehavare av gilletts medalj (1990)</i>	1935	57
* LARSSON, SVEN, A, Butiksbiträde, Vänersborg	1929	70
LARSSON, SVEN, Mejerist, Vänersborg	1914	75
LARSSON, SVEN AXEL, Säljare, Göteborg	1932	87
LARSSON, SVEN-ÅKE, Hammchef, Vänersborg	1947	95
LARSSON, TORSTEN, Vänersborg	1931	95
LARSSON, YNGVE, Montör, Vänersborg	1927	77
LARSSON, ÅKE, Vänersborg	1944	77
LAURELL, BO, Lagerchef, V. Frölunda	1935	79
LAURELL, GUNNAR, Ingenjör, Vänersborg	1920	85
LEVAN, OLOF, Ingenjör, Uddevalla	1924	93
LIDÉN, JAN-GUNNAR, Vänersborg	1948	95
* LIND, HÅKAN, Jur.kand., Vänersborg	1948	54
LIND, JESPER, Vänersborg	1975	83
* LIND, LARS, Civilingenjör, Lerum	1944	50
* LINDH, LENNART, Posttjänsteman, Vänersborg	1930	57
** LIND, OLOV, Civilingenjör, Kristianstad	1920	45
* LINDBERG, ANDERS, Bankdirektör	1938	66
* LINDBERG, BENGT ARNE, Verkstadsarbetare, Vargön	1949	66
* LINDBERG, CARL-AXEL, Ingenjör, Onsala	1944	65
* LINDBERG, CARL-GÖRAN	1942	99
LINDBERG, JAN, INGE, Ingenjör, Vänersborg	1954	83
LINDBERG, JOAKIM, Vargön	1979	88
LINDÉN, ARNE, Ingenjör, Halmstad	1939	86
LINDÉN, LARS, Civilingenjör, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1954	75
* LINDÉN, ROLF, Ingenjör, Skärholmen <i>ständig medlem</i>	1927	62
LINDENCRONA, CARL-AXEL, Major, Ängelholm	1916	88
LINDEROTH, LARS, Direktör, Vänersborg	1926	94
LINDGREN, ARVID, Vänersborg	1985	85
* LINDGREN, FOLKE, Fabrikör, Vänersborg	1914	54
* LINDGREN, KARL ENAR, Direktör, Vänersborg	1921	65
LINDHÉ, RUNE, Representant, Vänersborg	1923	77
* LINDQVIST, ARNE, Filare, Vänersborg	1921	(57) 74
** LINDQVIST, HÅKAN, Kyrkoherde, Göteborg	1914	37
LINDSKOG, HANS, Byråchef, Vänersborg	1940	94
* LINDSTRÖM, LENNART, Rektor, Sandviken	1918	63
LINNARSSON, Lennart, Vargön	1952	98
LINNARSSON, JÖRGEN, Ekonomiansvarig	1948	97
* LINNARSSON, NILS, Posttjänsteman, Hisings-Backa	1912	55
* LISS, PER ARNE, Vänersborg	1940	67
LIVÉN, EJE, f.d förste länsassessor, Vänersborg	1931	96
LJUNG, INGEMAR, Vänersborg	1966	94
LJUNGGREN LARS GÖRAN, Inspektör, Frändefors	1946	98

Sundsgatan 9 • 462 21 Vänersborg
Tel. 0521 - 138 75

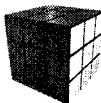
Storgatan 10 • 464 30 Mellerud
Tel. 0530 - 131 75

CIC Center of Interactive Communication

Drottninggatan 12, 462 30 Vänersborg, Tel. 0521-26 20 00, Fax. -0521 25 20 20, www.cic.se E-post: info@cic.se

Hur vill du ha informationen i ditt företag?

Med hjälp av Internet utvecklar vi de mest effektiva och lönsamma lösningarna för handels- och informationshantering åt dig.

Vet du hur din verksamhets alla databaser, programvaror och Internetkopplingar fungerar? Hur man hittar i dem, använder och förändrar dem? Kanske blev det som utlovades vara en lösning i stället en kostnad.

Idag har många verksamheter hemsidor och komplicerade datasystem utan att egentligen veta hur de ska användas och vem som har nytta av dem. På CIC hjälper vi dig att strukturera, organisera och kanske förnya dem till en lönsam del av din verksamhet.

Kontakta oss för ytterligare information.

DET ÄR LÄTT ATT ÖPPNA EN BOK MEN SVÄRT ATT HÅLLA DEN ÖPPEN.
(Konsaät omläpp)

LJUNGSTRÖMER, ARNE, Glasmästare, Vänersborg	1951	95
LJUNGSTRÖMER, RUNE, Vänersborg	1948	95
LOHEDEN, KARL GUSTAV, Vänersborg	1925	95
LOHM, SÖREN, Kranmaskinist, Vänersborg	1942	93
LUNDBERG, GUNNAR	1955	99
* LUDWIGSSON, EVERT, Verkst.-föreståndare, Vänersborg	1913	55
LUNDBLAD, LARS, Docent, Lidingö	1947	85
LUNDBLAD, ROLF, Vänersborg	1926	89
* LUNDBORG, BO, Operasångare, Haninge	1932	66
LUNDBORG, ERIC, Köpman <i>ständig medlem</i>	1957	66
** LUNDBORG, EVERT, Köpman, Vänersborg		
<i>Innehavare av gilletts medalj (1983)</i>	1921	42
LUNDBORG, HÅKAN, Vänersborg	1956	73
* LUNDBORG, JAN, Vänersborg	1952	73
** LUNDBORG, STEN; Köpman Vänersborg	1925	42
* LUNDBÄCK, BENGT, Dialystekniker, Vänersborg	1941	67
LUNDBÄCK, JONAS, Växjö	1975	80
* LUNDGREN, SUNE, Rektor, Landvetter	1913	53
LUNDGREN, ÅKE, Kriminalinspektör, Södertälje	1946	88
LUNDH, GUNNAR, Polismästare, Vänersborg	1935	94
* LUNDIN, GUNNAR, Köpman, Vänersborg	1921	52
* LUNDIN, IVAR, Avsynare, Vänersborg		
<i>Innehavare av Gillets medalj (1995)</i>	1919	52
* LUNDIN, JAN, Vänersborg	1936	69
LUNDIN, PER, Affärsbiträde, Vänersborg	1953	55
LUNDQVIST, ULF, Banktjänsteman, Vänersborg	1946	93
LUNDSTRÖM, HERBERT, Länsveterinär, Vänersborg	1936	89
* LUNDAVIK, MAGNUSSON, ULF, Tandläkare, Källby	1926	64
LÅNG, BÖRJE, Kurator, Trollhättan	1933	76
LÅNG, KENT, Bankdirektör, Vargön	1940	80
LÅNG, OWE, Revisor, Vargön	1963	97
LÅNG, STIG-ARNE, Konsult, Norrköping	1953	85
LÖFGREN, BENGT, Bagerikonditor, Vänersborg	1938	97
LÖNNEHAG, HENRY, fd. Krim.kommissarie, Vänersborg	1918	84
LÖVBERG, THORE, fd. chefsåklagare, Vänersborg	1925	91
MAC DONALD, LENNART	1938	99
* MAGNUSSON, ARNE, Direktör, Essen, Tyskland	1913	49
* MAGNUSSON, DICK, Vänersborg	1943	72
* MAGNUSSON, NILS, Folkskollärare, Ljungså	1940	65
MAGNUSSON, PER, Stockholm	1965	95
MALCOLM, KARL-ERIC, Redaktör, Vänersborg	1928	80
MALM, GÖTE, Vänersborg	1921	96
MALMBERG, RUNE	1943	99
MARKLUND, BERTIL, Överläkare, Vänersborg	1945	80
* MELIN, GEORG, Försäljningschef, Vänersborg	1922	70
* MOLLBERG, RUNE, Annonsskonsulent, Vänersborg	1925	54
MOLNIT, PER, Arkitekt, Vänersborg	1919	75
MOSSBERG, BERTIL, Herr, Uddevalla	1937	85

ircon EFFICIENT INFRARED
PAPER DRYING

***Torkutrustning för
pappersindustrin***

Box 59, S-46221 VÄNERSBORG
Tel. 0521-67620

SCANIA

Välj din bil hos
BLENNERMARKS!

TROLLHÄTTAN
0520-48 92 00

STRAND HOTELL

VÄNERSBORG

Tel. 0521-138 50

Fax 0521-159 00

Hamngatan 7

462 33 VÄNERSBORG

MOSSBERG, LEIF, Arbetsledare, Vänersborg	1931	90
* MÅNGBERG, CARL ERIK, Underinspektör, Hallsberg	1923	66
MÅRTENSSON, ARNE, Bankdirektör, Stockholm	1951	87
MÅRTENSSON, BERNT, Ekonomidirektör, Skövde	1958	95
NELSON, MATS	1951	99
NIDSJÖ, ERIC	1935	99
NIKLASSON, HANS, Vänersborg	1966	85
NIKLASSON, JAN, Vänersborg	1964	83
* NIKLASSON, MATS, Kriminalinspektör, Vänersborg	1925	56
NILSSON, BERNT	1948	99
NILSSON, BO, Bankkamrer, Hisings-Kärra	1944	83
NILSSON, HANS, Skene	1923	88
NILSSON, HOLGER, Hantv.förest. Vänersborg	1913	83
NILSSON, JAN-ERIK, Fordonsmek. Vänersborg	1954	94
* NILSSON, CARL-ERIK, Vänersborg	1920	66
NILSSON, LARS	1946	99
NILSSON, LENNART, Herr, Haninge	1943	92
NILSSON, MAGNUS	1966	99
NILSSON, NILS, Brålanda	1935	96
NILSSON, PER-AXEL, Överskötare, Vänersborg	1923	78
NILSSON, PER GÖSTA, Bokbindarmästare, Värnamo	1925	80
NILSSON, PETER, Kontorist, Vänersborg	1971	97
NILSSON, RAGNAR, Ingenjör, Vargön	1926	89
* NILSSON, SUNE, Brunnaborrare, Vänersborg	1923	58
NILSSON, SÖREN, Vänersborg	1938	98
NISSÉN, PETER, 1:e antikvarie, Vänersborg	1947	81
NORDGREN, KENT ALLER, Ingenjör, Vänersborg	1937	81
NORDIN, TORSTEN, Överste, Vänersborg	1916	87
NORDQUIST, HANS, Vänersborg	1925	95
NORDQVIST, PER-OLOF, Försäljare, Vänersborg	1963	92
NORDQVIST, YNGVE, Direktör, V. Frölunda	1930	77
NORLIN, BERNDT-OLOF, Vänersborg	1942	97
NORRMAN, TOMMY, Posttjänsteman, Vänersborg	1944	90
NYBERG, ROLF	1931	99
NYLÉN, TORE, Civilingenjör, Lidköping	1935	89
NYMAN, SVEN, Ingenjör, Vänersborg	1922	89
* NYSTRÖM, KARL FREDRIK, Ingenjör, Vänersborg	1928	58
NYSTRÖM, ULF, Smältv. arbetare	1967	95
ODELIUS, ERIK, Snickare, Vänersborg	1934	79
ODELIUS, SVEN ERIK, Vänersborg	1957	79
OHLSSON, TAGE, Tegelmästare, Hallsberg	1913	79
OLANDER, TÅGE, Göteborg	1921	95
OLAUSSEN, GÖRAN, Trollhättan	1938	99
OLSEN, POUL, Frisörmästare, Vänersborg	1938	91
* OLSSON, BERTIL, Vaktmästare, Vänersborg	1921	60
* OLSSON, FOLKE, Tekniker, Vänersborg	1929	48
OLSSON, GERT, Arkitekt, Vänersborg	1933	89
* OLSSON, GUSTAF, Tekn.lärare, Vänersborg ständig medlem	1918	72

Länsförsäkringar
Älvsborg – *nu också bank*

Vallgatan 21, Box 1107, 462 28 VÄNERSBORG
Tel. 0521-27 3000

— VÄNERSBORGS —
SVETS & MEK. VERKSTAD AB

TORE GRANQVIST

Utför:

plåtarbeten
maskinmontage
industri- och kontorsbyggnader
industrireparationer, stålkonstruktioner
maskinbearbetning

Verkstad och Kontor
Regementsgatan 36
Postadress Box 256
462 23 VÄNERSBORG

Telefon 0521-620 20 – MBS nr 0047-406 25
MOBIL 010-237 27 73, 237 39 17

*Vi har svarat för trycket av årsskriften
(69:e året i följd)*

CARLSSONS TRYCKERI

Kyrkogatan 21 • Box 134 • 462 22 Vänersborg
Telefon 0521-620 25 • Telefax 0521-191 19

OLSSON, CHRISTER, V. Montör, Vänersborg	1956	83
OLSSON, LARS, Rörmontör, Vänersborg	1935	75
OLSSON, LENNART, Ingenjör, Vänersborg	1928	78
OLSSON, ROGER, Vänersborg	1969	93
* OLSSON, ROLF, Företagsekonom, Vänersborg	1949	72
OLSSON, ÅKE, Köpman, Vänersborg	1945	83
* OLZON, AXEL, Överläkare, Vänersborg	1919	74
OREHULT, GÖRAN, Ingenjör, Vänersborg	1937	88
PAJUSI, ARWO	1945	99
PALM, STIG-LENNART, Ingenjör, Linköping	1930	82
PALMSTRÖM, ALLAN, Lärare, V:a Frölunda <i>ständig medlem</i>	1933	76
* PALMSTRÖM, NILS, Fabrikör, Vänersborg <i>innehavare av gilletts medalj (1980) hedersledamot</i>	1910	52
PALMSTRÖM, UNO, Journalist, Stockholm <i>ständig medlem</i>	1947	76
PATRIKSSON, ANDERS, Ingenjör, Vargön	1960	85
PATRIKSSON, HENRIK, Ingenjör, Vänersborg	1965	85
PATRIKSSON, JÖRGEN, Fabrikör, V:a Frölunda	1942	76
PATRIKSSON, HÅKAN, Ekonomidirektör, Vänersborg	1946	94
PATRIKSSON, MAGNUS, Kammarrättsassessor, Jönköping	1965	85
* PATRIKSSON, RUNE, Köpman, Vänersborg	1937	65
PAULSSON, ÅKE, Trollhättan	1946	97
PERMVALL, OSKAR, Civilingenjör, Älvsjö	1957	88
PERSSON, HANS OLOF, Studerande, Vänersborg	1974	90
PERSSON, JONNY, Fastighetsmäklare, Vänersborg	1948	95
PERSSON, SVEN-OLOF, Vänersborg	1925	77
* PERSSON, THORE, l:e byråsekr, Vänersborg	1919	70
PETERSSON, EDGAR, Vänersborg	1919	80
PETERSON, ERNST, F.d. Ekonomichef	1930	98
PETTERSSON, INGEMAR	1950	99
PETTERSSON, KARL AXEL, Västra Frölunda	1939	95
* PETERSON, CHRISTER, Kommunalarbetare, Vänersborg	1943	71
PETTERSSON, NILS ÅKE, Vänersborg	1941	94
PETERSSON, OLOF, Montör, Vänersborg	1923	77
PETERSON, SVEN GUNNAR, Polisman, Vänersborg <i>Innehavare av gilletts medalj (1992)</i>	1925	81
PETERSSON, BJÖRN, Elektriker, Vänersborg	1962	92
PETTERSSON, KJELL, Billackerare, Vargön	1932	92
PETTERSSON, OLOF, Förman, Vargön	1919	93
PETTERSSON, TOMMY, Grästop	1957	96
PRINS, EDDIE, Frisör, Vänersborg	1971	94
PRINS, SETH, Frisör, Vänersborg	1947	94
* PÅRUD, NILS, Universitetslektor, <i>ständig medlem</i> <i>Innehavare av gilletts medalj (1980)</i>	1923	52
QUENTZER, BERTIL, Lektor, Vänersborg	1935	98
* RAHM, GUNNAR, Apotekare, Askim	1929	66
* RAHM, HARRY, Överskötare, Vänersborg	1914	55
RAMM, TOMMY, Lärare, Vänersborg	1948	88
* RAMNEMYR, BJÖRN, Mätningstekniker, Vänersborg	1943	72

- **Konditori**
- **Bageri**
- **Cafeteria**
- **Uteservering**
- **Smörgåstårter**
- **Landgångar**
- **Smörgåsar**

Nordfeldts

TEL 101 10
EDSGATAN 12 B
VÄNERSBORG

Allt i TEGEL

AB TENGGRENSTORPS

TEGEL

Tel. 71 10 11 – 165 50

462 01 Vänersborg

SVARVAREGATAN 4, VÄNERSBORG • TEL 0521-120 00

* RANER, LENNART, Köpman, Uddevalla	1919	53
* RANER, STEN ERIK, Leg.läkare, Göteborg	1947	69
* RAPP, HÅKON, Köpman, Vänersborg	1933	60
* REHMAN, TOR, Hărădsskrivare, Vänersborg	1907	66
RICKMARKER, ÅKE, Brevbärare, Vänersborg	1940	98
ROHDIN, BERTIL, Herr, Trollhättan	1935	92
ROSELL, SVEN ÅKE, Vänersborg	1936	96
* ROSÉN, GUNNAR, Ingenjör, Göteborg	1923	55
ROSÉN, UNO, Civ.ing. Kungälv	1908	83
* ROSENGREN, KARL-ERIK, Ingenjör, Vänersborg	1938	71
ROSLIN, LENNART, Ingenjör, Linköping	1945	79
* ROSLIND, LARS-GÖRAN, Opt, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1946	58
* ROSLIND, SVEN-GUNNAR, Opt, Mellerud, <i>ständig medlem</i>	1940	58
RUDBERG, STIG, Professor, Lund	1920	76
RUDSTRÖM, GUNNAR, Konstnär, Vänersborg	1916	79
RUSSBERG, BERNDT	1931	99
RUSSBERG, LEIF, Kriminalinsp. Vänersborg	1937	84
RYDBERG, EVERT, Lagerchef, Påarp	1940	90
RYDBERG, LENNART, Styckmästare, Vänersborg	1932	90
RYDHOLM, YNGVE, Arkivchef, Vaxholm	1922	84
RÅDBERG, JAN ERIK, f. Vattenrättsingenjör, Vänersborg	1910	84
RÅDMARK, THURE	1952	99
SAEDÉN, ERIK, Hovsångare, Professor, Enebyberg	1924	94
SAHLIN, EDGAR, f.d.handl. Vänersborg	1910	86
* SAHLIN, PER-ANDERS, Fil.kand. Enskededalen	1945	50
SALLANDER, CURT, Vänersborg	1926	98
SALANDER, HÅKAN, Doktor, Vänersborg	1939	85
SALONEN, ARVID, Studerande, Vänersborg	1980	87
SALONEN, BÖRJE, Örebro	1951	95
SALONEN, EMIL, Studerande, Vänersborg	1977	87
SALONEN, LARS, Tandläkare, Vänersborg	1948	81
SALONEN, OSKAR, Vänersborg	1987	89
SALONEN, RISTO, Snickare, Vänersborg	1913	89
SAND, NILS OLOF, Köpman, Vänersborg	1933	76
SANDAL, FOLKE, P	1929	99
* SANDSTEDT, GUSTAF ADOLF, Kyrkoherde, Vänersborg	1909	62
SANDSTRÖM, LENNART, Advokat, Vänersborg	1923	81
SCHÄRBERG, HENRY, Vänersborg	1936	92
SCHÖNDELL, BENGT, Produktionschef, Uddevalla	1923	57
SCHWITZGOLD, ROBERT, Vänersborg	1957	96
SELSTAM, URBAN, Docent, Vänersborg	1940	98
SIGURDSSON, SVEN, Skadeinspektör, Hisings-Backa	1925	82
* SILJEVALL, FOLKE, Försäljare, Trollhättan	1925	74
* SILJEVALL, VALDO, Ingenjör, Västerlanda	1924	74
SJÖÖ, INGVAR, Säkerhetschef, Trollhättan	1930	84
SJÖÖ, LEIF, Direktör, Göteborg	1932	76
* SJÖÖ, STIG, Ingenjör, Göteborg	1918	69
SJÖBERG, LEIF, Vänersborg	1922	79

TAXI VÄNERSBORG

HERBERTS

AUDIO VIDEO

Residensgatan 16, 462 33 Vänersborg, 0521-100 39
Storgatan 13, 464 31 Mellerud, 0530-100 12

Fredmans
BILSERVICE

SUNE FREDMAN

Marierovägen 25, 46237 VÄNERSBORG
Tel. 0521-62222, Bostad 0521-17479

SJÖDAHL, PER	1955	99
SJÖSTAD, LEIF, Elektriker, Vänersborg	1958	81
SJÖSTRAND, CHRISTER, Civilingenjör, Hisings-Backa	1943	79
* SJÖSTRAND, ERNST, Sjukvårdare, Vänersborg	1917	58
SJÖSTRAND, GÖRAN, Ingenjör, Vänersborg	1944	94
SJÖSTRAND, OSKAR, Stud. Vänersborg	1973	94
SJÖSTRÖM, JAN, Köpman, Vänersborg	1930	77
SJÖSTRÖM, ROLF GEORG, Golvläggare, Vänersborg	1926	87
SKARSJÖ, LENNART	1945	99
SKOOGH, ANDREAS, Stud, Vänersborg	1979	95
* SKOOGH, GUNNAR, Fastighetsmäklare, Vänersborg		
<i>Ersättare i styrelsen</i>	1937	69
SKOOGH, JAN-OLOF, Marknadsutvecklare, Karlstad	1952	95
* SKOOGH, LARS-OLOF, Trafikmästare, Vänersborg	1925	58
SKOOGH, LENNART, Herr, Sollentuna	1949	92
SKOOGH, MARCUS, Vänersborg	1983	95
SKOGLUND, ANDERS, Trollhättan	1953	83
SKÖLDEBORG, KARL-AXEL, Billackerare, Vänersborg	1927	62
SMITH, BJÖRN, Överläkare, Vänersborg	1932	83
* SOLBERG, ALLAN, Köpman, Vänersborg	1918	50
* SPETZ, PER-GÖRAN, Verkmästare, Vänersborg	1925	70
STALFORS, LEIF, Vänersborg	1939	98
STALFORS, TOMAS, Vänersborg	1948	83
STENBERG, BERTIL, Kaptän, Vänersborg	1921	97
STENSTRÖM, GÖRAN, Pol.mag. Göteborg	1939	74
STENSTRÖM, ROLF, TV-tekniker, Vänersborg	1937	76
STERNER, ANDERS, Instrumentkontrollant, Vänersborg	1955	94
** STERNER, SVEN-AXEL, Taxeringsdir. Vänersborg	1923	47
STJERNDAHL, HARALD, Agronom, Vänersborg	1915	81
STRAND, JAN-OLOF	1964	99
STRAND, JOHAN, Vänersborg	1967	97
STRAND OLLE, Vänersborg	1931	93
STRANDBERG, BERTIL, Köpman, Uddevalla	1921	75
STRANDBERG, CARL-ERIC, Vänersborg	1931	75
STRIVE, STAFFAN, Sjökapten, Vänersborg	1960	85
STRÖM, PER, Byggnadsingenjör, Motala	1920	76
STRÖM, RAGNAR, Civilingenjör, Stockholm	1939	82
* STRÖM, SÖREN, Redaktör, Vänersborg	1934	67
STRÖMBERG, REINE, Fastighetschef, Vänersborg	1938	88
STÅHLBERG, PER OLOF, Plåtslagare, Vänersborg	1944	95
STÅLHEIM, IVAN, Representant, Vänersborg	1927	83
STÅLHEIM, RUNE, Direktör, Trollhättan	1925	80
SULTAN, ANDERS, Ingenjör, Vänersborg	1971	98
SULTAN, JAN, Verkmästare, Vänersborg	1934	84
SUNDBERG, BILL, Konsult, Åsensbruk	1956	98
SUNDBERG, GILBERT, Konditor, Vänersborg	1931	91
SUNDEFORS, BILL, Konsult, Åsensbruk	1956	98
SUNDEFORS, HARTVIG, Fd Järnvägsexp. Vänersborg	1927	94

Yngves
ELEKTRONIK AB

Dialect

Försäljning och service av:
Mobiltelefoner, bilstereo, kom.radio, jaktradio, VHF-radio
Service på radio, TV, video, videokameror
Installation och service av villaantennor, parabolantennor
och kabel-TV-anläggningar

Onsjö Företagsby, Box 1620, 462 28 Vänersborg, Tel. 0521-665 00

SPECIALRESOR ÄR VÅR SPECIALITET!

BEKVÄMA TURISTBUSSAR MED AIRCONDITION TOALETT o. VIDEO

Vi "skräddarsyr" resor för grupper mellan 10-71 personer efter behov och önskemål t.ex.

- FÖRETAGSRESOR
- FÖRENINGRESOR
- GRUPPRESOR

0521-

666 66

- SPORT-
OCH
IDROTTSRESOR

Du är alltid välkommen att prata bussresor med oss!

VL VÄNERSBORGS
LINJETRAFIK
Box 3020, 462 03 VÄNERSBORG

Telefax 651 30

Svetsargatan 5, Torpa ind.område

PHILIPS TV - VIDEO

Fri hemkörning och installation

SUNDELIUS, BJÖRN, Mellerud	1940	82
SUNDELIUS, CLAS, Ingenjör, Vänersborg	1936	75
SUNDELL, SUNE, Överingenjör, Vänersborg	1917	94
SUNNERDAHL, SVEN-OLOF, Reparatör, Vänersborg	1938	79
SVANBERG, GÖSTA, Civilekonom, Vänersborg	1924	84
SVANBERG, HENRIK, Vänersborg	1966	84
SVANBERG, MARTIN, Ingenjör, Vänersborg	1962	84
SVANBERG, PER-OLOF, El.ingenjör, Vänersborg	1952	85
SVANBERG, ÅKE, Informationschef, Göteborg	1943	96
* SWARÉN, BENGT, Kontraktsprost, Vänersborg	1904	73
* SWARÉN, STEN, f.d Landstingsdirektör, Vänersborg	1906	70
SVEDUNG, MIKAEL, Studerande, Vänersborg	1964	88
** SVENSSON, ALF, Direktör, Vänersborg	1923	48
SVENSSON, ALF, Bussägare, Vänersborg	1957	94
** SVENSSON, ARNE, Elektriker, Vänersborg	1916	43
* SVENSSON, BENGT,Representant, Vänersborg	1932	64
SVENSSON, BERTIL, Brandförmän, Vänersborg	1924	93
SVENSSON, CHRISTER, Verkstadsmontör, Vargön	1943	90
SVENSSON, EVERT, Ingenjör, Vänersborg	1916	86
SVENSSON, GÖSTA, Yrkeslärare, Vargön	1914	93
SVENSSON, JOHAN, Göteborg, <i>ständig medlem</i>	1975	76
SVENSSON, LARS, Civilingenjör, Barsebäck	1950	76
SVENSSON, LARS-GUNNAR, Vänersborg	1952	80
SVENSSON, LENNART, Vänersborg	1952	80
SVENSSON, OLE, Vänersborg	1920	80
SVENSSON, PETER, Göteborg, <i>ständig medlem</i>	1972	72
SVENSSON, REINE, Vargön	1945	96
SVENSSON, SVEN EVERT, Driftsverkm. Eskilstuna	1942	92
** SVÄRD, TAGE, Helsingborg	1910	35
SÖDERBOM, LARS-ÅKE, Målare, Vänersborg	1954	81
SÖDERQVIST, BIRGER, Högsäter	1947	95
SÖDERQVIST, NILS-ERIK, Riksdagsman, Brålanda	1948	95
SÖDERQVIST, GUNNAR, Snickare, Vänersborg	1955	92
SÖDERSTRÖM, GÖRAN, Fd skogsdirektör, Vänersborg	1916	91
SÖDERSTRÖM, LEIF, Vänersborg	1960	84
* SÖDERSTRÖM, PER ARNE, Kamrer, Vänersborg	1933	66
SÖDERSTRÖM, STIG, Vänersborg	1940	83
SÖDERSTRÖM, SVEN, Postmästare, Vänersborg	1933	83
TALLBO, BO, Sportchef, Vänersborg	1952	95
** TAUBE, EDVARD, Greve, Länsombudsman, Ljungskile	1916	46
* TENGBERG, GUNNAR, Vänersborg	1944	69
TENGBLAD, SVANTE, Ekonomichef, Vänersborg	1953	87
* THERNQUIST, KJELL, Redovisn.konsult, Vänersborg, 2:a ålderman. Innehavare av Gillets medalj (1990)	1939	50
THORELL, SUNE, Ekonomisekreterare, Uddevalla	1955	88
TORRESTAD, JONAS	1968	99
THORNELL, NILS, Bankdirektör, Vänersborg	1924	80
THUFVESSON, ALLAN, Servicechef, Vänersborg	1922	83

**När Du skall köpa nästan ny bil
köp den hos**

NYMANS BIL

**Tenggrenstorpsvägen 12 Vänersborg
0521 - 670 04 • www.nymansbil.se**

Bokia

Vänersborgs Bokhandel
Kungsgatan 5, Box 88, 462 21 Vänersborg
Telefon 0521-679 00. Telefax 0521-71 10 51

**KYL – FRYS – TVÄTT – DISK – SMÅEL
SYMASKINER – BÅTAR – MOTORER**

***Lotta*
SPARKÖP**

Skyttegatan 3 – Tel. 0521- 613 50, 172 16 – Vänersborg

THUNBERG, SVEN, Kommunalarbetare, Vänersborg	1935	79
* TIBBLIN, ARNE, Posttjänsteman, Vänersborg	1925	51
* TIBBLIN, BERT, Direktör, Främmestad	1930	61
* TIBBLIN, LENNART, Arbetsledare, Lerum	1935	61
TIBBLIN, RONNY, Verkstadsarbetare, Vargön	1954	76
TIDSTRAND, LENNART, Kamrer, Alingsås	1936	76
TOMELIUS, HALVARD, Vänersborg	1921	98
TURTELL, LARS, Byggnadsingenjör, Vänersborg	1942	80
TVIKSTA, INGEMAR, Herr, Vänersborg	1933	85
TÖRNER, SVEN-OLOF, Vargön	1950	98
UGGLA, ARVID, Professor, Uppsala	1948	95
ULLDAHL, CONNY, Distributör, Vänersborg	1956	88
ULLDAHL, ÅKE, Badmästare, Vänersborg	1931	87
ULLGREN, SIXTEN, Konstruktionschef, Göteborg	1919	75
* ULVEGÄRDE, DAG, Pol.mag. Belgien	1941	69
UTTER, KARL ANDERS, Frändefors	1947	95
VILGEUS, JAN, Lagman, Saltsjö - Duvnäs	1939	98
WADMAN, DAG, Bankdirektör, Vänersborg	1949	80
WAERN, FREDRIK, Lantmästare, Vargön	1943	89
WAHLIN, BJÖRN, Distr.överläk, Malmö	1942	85
* WAHLIN, CARL-VIKING, Köpman, Vänersborg <i>Bisittare</i> <i>Innehavare av Gillets medalj (1989)</i>	1932	51
WAHLIN, JACOB, Vänersborg	1960	71
WAHLIN, TORKEL, Docent, Vänersborg	1943	85
WALLENGERBERG, REINHOLD, Posttjänsteman, Vänersborg	1947	98
WALLIN, BJÖRN, Civilingenjör, Vänersborg	1939	94
WALLIN, KENNETH, Målare, Vänersborg	1964	92
WALLIN, ROLAND, Målare, Vänersborg	1930	82
WALTIN, STEN-ÅKE, Redaktör, Vargön	1937	90
WASSENIUS, SVEN, Tandläkare, Vänersborg	1927	77
WEGRAEUS, BJÖRN, Stockholm	1969	82
WEGRAEUS, ERIK, Riksantikvarie, Stockholm	1940	83
WEGRAEUS, FREDRIK, Stockholm	1965	82
** WEINSTOCK, ERLING, Direktör, Farsta	1916	42
* WEISS, ANDERS, Byrådirektör, Karlstad	1940	66
* WELANDER, GÖSTA, Bitr. Länspolismästare, Järfälla	1935	61
* WELANDER, STEN, Kronofogde, Lund	1939	61
WELÉN, LARS, Handelsbiträde, Vänersborg	1965	73
WELÉN, PER, Civ.Ingenjör, Trollhättan	1960	73
WENNBERG, LENNART, Kontrollant, Vänersborg	1951	75
WENNBERG, YNGVE, Telearbetare, Vänersborg	1934	79
WENNERBERG, HENRIK, Vänersborg	1948	85
WENNERBERG, LARS, Advokat, Vänersborg	1916	85
WENNHAGE, PER, Civ. ing., Vänersborg	1966	80
WENNHAGE, ÅKE, Revisor, Vänersborg	1923	80
* WERNER, BENGT, Ingenjör, Vänersborg	1925	60
* WERNER, BO, Vårdare, Vänersborg	1936	72
WERNER, SVEN, Tekn. Dr, Haverdal	1952	77

Hardies

REKLAM & GRAFISKA AB

Inte störst, men vackrast!

Regementsgatan 29 • 462 32 Vänersborg • tel 0521-621 95 • fax 0521-168 08

=Vivo=

Meny

VÄLKOMMEN

*till en bra livsmedelsbutik
i centrum*

Sundsgatan 19 B, Vänersborg, tel. 0521-660 55

**VÄNERSBORGS
BOSTÄDER**

GILLEBRÖDER
bor gärna hos
Vänersborgsbostäder

0521 - 260 260

VESSBY, SVEN-OVE, Reparatör, Frändefors	1944	84
WESTERBERG, BERTIL, Malmö	1917	76
WESTERBERG, BO, Ingenjör, Vänersborg	1940	76
WESTERBERG, LARS, Vänersborg	1928	81
WESTERBERG, PER-OLOF, Chaufför, Vänersborg	1923	77
WESTERLUND, ÅKE, Kamrer, Göteborg	1950	80
* WESTHALL, HÅKAN, Kronofogde, Vänersborg	1938	74
WESTHALL, SVEN, Ingenjör, Vänersborg	1945	75
WIK, INGEMAR, Vänersborg	1940	96
* WULF, ERIK, Civilekonom, Lerum	1950	63
VÄNERLÖV, INGEMAR, Riksdagsledamot, Vänersborg	1944	94
* WÄRNE, ORVAR, Kontorist, Trollhättan	1928	53
ZETTERBERG, CHRISTER, Näringslivssekr., Vänersborg	1945	88
* ZETTERBERG, SVEN OLOF, Vänersborg	1950	64
* ÅBERG, FOLKE, Lagerchef, Vänersborg	1920	55
ÅBERG, GERT-OLOF, Byggnadssnickare, Vänersborg	1958	74
ÅBERG, GUNNAR, Fritidschef, Vänersborg	1930	75
* ÅBERG, SVEN OLOF, Tjänsteman, Vänersborg	1923	61
ÅHLUND, BO, Ingenjör, Vänersborg	1944	95
** ÅKESSON, NILS-ERIK, Överstelöjtnant, Halmstad	1922	46
ÄNGERMARK, WILHELM, Antikvarie, Uddevalla	1924	85
ÖBORN, LENNART, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1934	95
ÖRTENBLAD, ROLF, Distriktschef, Vargön	1934	93
ÖSTERBERG, JAN, Inköpschef, Ljungskile	1937	90
* ÖSTLING, HARRY, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1920	74

Antal medlemmar 934

*tilldelade 25-årstecknet

Gillet Postgironummer är 32 93 19-8

**tilldelade 50-årstecknet

För att underlätta arbetet med medlemsförteckningen ombedes gillebröderna att till Gillet anmäla ev. ändring av adress, titel m.m. till

Vänersborgs Söners Gille
Göran Hagborg, Edsgatan 2
462 34 Vänersborg

*Välkommen
på en nostalgitripp
tillbaka till 60-talet*

RESTAURANG
KOPPAR *Grillen*
Sundsgatan 11 B
Box 140
462 22 Vänersborg
Källarm. Gerhard Hagemann

LK:s Tandtekniska AB

Tel 0521 - 66228, 18905

Allt inom tandteknik

Guld, titan, helkeram, kobolt-krom

**Med hjälp av lasersvets lagar vi även glasögonbågar i titan
samt guldsmycken (Östra vägen 8, Vänersborg)**

***Love me
tänder...***

 Team
SALONEN

Modern munvård inom

Edsgatan 23 • tel 0521-71 18 88

PRAKTIKERTJÄNST

Gillebroder

Låt din hustru/sambo
sticka in till
Garn- och Broderiaffären

Lilla Boden

Sundsgatan 7, Vänersborg

Vi har Trestads största utbud
av bussresor.

Vi arrangerar Er grupp och konferensresa,
ring oss för en förmånlig offert

ReseMakar'n

0521 - 695 35

Välkommen till fackhandeln med kvalitet,
service och fackkunskap

Måndag – fredag 9.00 - 18.00, Lördagar 09.00 - 13.00

FÄRG & TAPETLAGRET

Vårt rabattsystem gynnar Dig

Östra vägen 16 • 462 32 VÄNERSBORG. Tel 0521-109 64

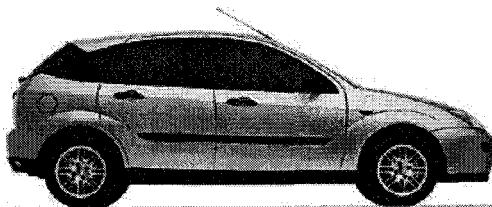
Årets bil i Europa 1999
i USA 2000

Ford Focus

köper Du hos

Ajohan

Trestads Center
Stampgatan 12
Tel. 0521-25 56 60

Trestad Center – Vänersborg – 0521-25 53 30

Kungsgatan 7
Tel 0521-109 06

Edsgatan 20
462 33 Vänersborg
0521-668 30

Torrestad

EVENEMANG & NÖJE

Jonas Torrestad

Postadress:

Box 31, 462 21 Vänersborg

Tel

0521-154 80

Fax

0521-154 80

Besöksadress:

Residensgatan 7

Hem

0521-688 97

Mobil

070-636 49 88

E-mail evenemang@torrestad.se

Sandbergs Ur & Optik

Box 148, 462 22 Vänersborg

Tel. 0521-107 62 Fax 0521-691 20

Ståhlbergs Plåtslageri

Tenggrenstorpsvägen 17

462 56 Vänersborg

Tel. 0521-194-16. Fax 0521-642 45

**Bäst
när det gäller
transporter av
alla slag**

 SCHENKER-BTL
Stinnes Logistics

DISTRIKT VÄNERSBORG 0521-26 05 00

Vbg.s Sycenter AB nu över 23 år i staden

Vår huvudsakliga affärsidé är försäljning av symaskiner och sybehör.
Egen symaskinsverkstad där vi reparerar och servar alla symaskinsfabrikat.
Sedan några år säljer vi **GLOBAL** kockknivar. Vi har nästan hela sortimentet i lager. Besök vår Internetbutik www.kockknivar.nu

Sycenter

Köpmansgatan 2 Box 24
462 21 Vänersborg

Tfn: 0521-711090 Fax: 0521-711830
E-post: sycenter@ebox.tninet.se
www.sy.husqvarna.se/poo1

 Husqvarna

VIKING

Rock, Opera Fotboll...

Biljetten köper Du här

Gillbergs Tobak

Sundsgatan 14 ☎ 101 83

SPELBUTIKEN I VÄNERSBORG

GB Glace

Trestad Center, Tel. 0521-255335

MALMSTRÖMS

ur guld • vänersborg

Din Guldbutik i Trestad

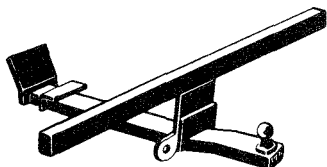
Edsgatan 21 Vänersborg

Tel. 0521 - 106 95

R EKONOMIKONSULT AB
ROLF JACOBSSON

Nu är det slut
denna annons får bli vår salut

draganordningar för personbilar

VBG **BRINK**

Brink Sverige AB

Industrigatan 8
462 28 VÄNERSBORG
Tel. 0521-27 36 00
Fax. 0521-27 36 01

LEDANDE DRAGKRAFT

I "Lilla Paris" finns VBG, en av Europas ledande tillverkare av lastfordonsutrustning, med dotterbolag i såväl England, Norge, Danmark och Tyskland. VBG:s första produkt var lastvagns-
grundens för företags-
1 produktprogrammet
skivor, Onspotautoma-
flakstolpar och bromsskivesvarvar – produkter med kvalitet och egenskaper utöver det vanliga, som uppskattas av miljontals användare världen över.

kopplingar, som lade
framgångsrika utveckling.
ingår numera även vänd-
tiska snökedjor, Armaton

VBG AB, BOX 1216, 462 28 VÄNERSBORG. TELEFON 0521-27 77 00, FAX 0521-648 61.

*Senapen som
Vänersborgs Söner Gille*

Box 2056, 462 02 VÄNERSBORG
SVERIGE, Tel. 0521-123 90

Edsgatan 27 VÄNERSBORG 0521-17300

GODISBANKEN

Med stora möjligheter – 130 sorters lösgodis

• Kyllda drycker	• Glass	• Tobak
• Tips on line	• Lotter	• Tidningar

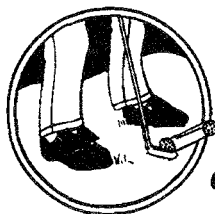
VÄNERSBORGS MÅLERI

Verkstaden Sundsgatan 37
Tel. 71 12 25, Fax 71 12 36

Vi utför under ansvar alla slag av
MÅLNINGSARBETEN

Nybyggnader Reparationer

**En köpupplevelse!
Allt en golfspelare kan önska sig**

NEIL'S GOLF SHOP

Onsjö•Vänersborg Tel 0521-688 75

– Säljande samarbete på 190 orter –

SVENSK FASTIGHETSFÖRMEDLING

Edsgatan 6 VÄNERSBORG Tel. 0521-655 50

ENDA FRISTÅENDE RIKSOMFATTANDE MÄKLARFÖRETAG

Att välja rätt
FASTIGHETSBYRÅ
är början till en bra affär

 **Vänersborgs
MÄKLAREN**

Sundsgatan 25 – Vänersborg
0521 - 128 00

Vänerhamn

Vänersborgs hamn – i nyckelposition vid Vänern
Skeppsstuveri – uthyrning av truckar och hjullastare
0521-678 95

Gillebröder ekiperar sig bäst hos

Lundborgs
HERREKIPERING

EDSGATAN 14 VÄNERSBORG TEL 104 14

Gåvor av värde

**finner Ni bland vår utsökta
sortering i guld- och silver-
arbeten samt matsilver**

Vänersborgs Guld AB

Edsgatan 18 VÄNERSBORG Tel. 102 26

MÄKLARKONSULT

Lennart Hansson

**Kyrkogatan 15, 462 33 Vänersborg,
Tel 0521 - 197 40, Fax 0521 - 71 14 11**

Förmedling och värdering av fastigheter

**BOUPPTECKNINGAR • ARVSKIFTEN • TESTAMENTEN
REDOVISNING • BOKSLUT • DEKLARATIONER**

BLOMMOGRAM®

interflora®

BLOMMOGRAM™

*Thernquist
Blomsterhandel*

Box 1, Edsgatan 16, 462 21 Vänersborg
Telefon 0521-100 63, 622 20

Peugeot 406 Sport.

Premiär för en familjebil med upp till 210 hästar.

Från: **1.366:-** per månad.

Peugeot 406 Sport är familjebilen som får dig att längta till nästa kurva. Du kan få den med tre olika motorer och massor av standardutrustning. I priset ingår bland annat ABS-bromsar, ACC klimatanläggning, fyra airbags, förstärkningsbalkar i dörrarna, CD-RDS radio, fjärrstyrt centrallås, trepunktsbälten på alla sittplatser samt regnsensor. Sportpaketet kan vi finansiera från 141:-/månad. Välkommen in och provkör!

406 2,0. 137hk från 173.900:- eller 1.366:-/månad

406 2,2. 160hk från 184.900:- eller 1.590:-/månad

406 V6. 210hk från 204.900:- eller 1.990:-/månad

Sportpaket: 16" aluminiumfälgar, vinterhjul, färd dator, sportstolar med skinn- och plyschklädsel samt elhissar fram/bak för endast (värde 24.900:-).

Nu: **6.900:-**

Kombitillägg: 5.000:- **Metalitillägg:** 4.000:- **Peugeot Finans:** 36 månaders kredit, ränta 6,30%, restvärde 40% av totalpris, inbyte/kontantinsats från 71.600:-, effektiv ränta 7,15%. **Försäkring:** 50:-/mån i 6 månader, därefter individuell premiesättning. **Garantier:** 2 års nybilsgaranti utan milbegränsning med Peugeot Assistance, 3 års vagnskadegaranti, 12 års rostskyddsgaranti, 3 års lackgaranti. **Miljöklass:** 3. **Bränsledeklaration:** 8,4 l/100 km blandad körning.

LARS HANSSON BIL AB
Vänersborg
PEUGEOT • center

406

PEUGEOT
www.peugeotsvetge.com

AFFÄRSJURIDIK
FAMILJERÄTT · SKADESTÄND · BROTTMÅL
KONKURSER · FÖRSÄKRINGSÄRENDEN · FASTIGHETSÄTT
HYRES- O ARRENDERÄTT · BOUTREDNINGAR · TRAFIKRÄTT
ALLMÄN RÄTTSHJÄLP · RÄTTSSKYDD

A D V O K A T E R N A

BERNLING · BOBERG · CEDER

Box 12 · KUNGSGATAN 9 · 462 21 VÄNERSBORG
TEL 0521-66200 · TELEFAX 0521-66229

Sture Carlssons Bil AB

Östra vägen 18, 462 32 Vänersborg. Telefon 0521-611 11

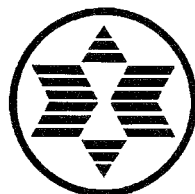
www.mitsubishi.se

Öppet vardagar 9-18, lör 10-13.

expert

Vi är vad vi heter.

Edsgatan 19 c Vänersborg. Tel 0521-147 00

Styrelseberättelse

Styrelsen för Vänersborgs Söners Gille får härmed avgiva följande berättelse för verksamhetsåret 1999. Gillets 94:e verksamhetsår.

Gillet har under året samlats till Årsstämma den 14 april och till Högtidsstämma den 5 november, vid båda tillfällena i Frimurarelogens lokaler.

Vid Årsstämman berättade Björn Johansson om sin tid som tävlingscyklist och vid Högtidsstämman gav gillebrodern Peter Johansson en målande beskrivning av sina resor i Axel W. Erikssons fotspår.

Gillets Ungdomsstipendium utdelades till Svenska Scoutförbundet och SMU-scouterna med 5000 kronor vardera.

Gillet har donerat 50 000 kronor till Vänersborgs Dötrars Gille i samband med deras 50 års jubileum. Avkastningen skall utdelas till en kvinna som gjort Vänersborg känt.

Under hösten har det genomförts en inventering av gravplatser på Vänersborgs tre kyrkogårdar. Syftet var att skydda gravar som hotades av igenläggning. Gillet har uttalat intresse för att ta ansvar för Halvord Lydells grav på Strandkyrkogården.

Under året har Gillet arkiv systematiserats. Protokoll kommer i fortsättningen att arkiveras hos Folk rörelsearkivet och Gillets samlingar deponeras i Museet. Delar av Gillets arkiv har visats vid utställningen Arkivens Dag på Medicinhistoriska museet.

Gillet har under året haft 11 protokollförda sammanträden. Styrelse och beredningsnämnd har dessutom varit samlade till arbetssammanträden för skötsel av hus och trädgård vid Gillets lokaler på Kronogatan.

Gillets årsskrift har utkommit med sin 68:e årgång.

Styrelsen har under året bestått av Stig Larsson Förste Älderman, Kjell Thernquist Andre Älderman, Göran Hagborg Kassafogde, John-Olov Ericsson Gillevärd, Göran Ahlin Gilleskrivare, Mauritz Björnberg och Carl-Viking Wahlin Bisittare.

Vänersborg i mars 2000.

Stig Larsson

John-Olov Ericsson

Carl-Viking Wahlin

Kjell Thernquist

Mauritz Björnberg

Göran Ahlin

Göran Hagborg

Årsbokslut 1999

Resultaträkning

Intäkter

Medlemsavgifter	113 400:-
Ränteintäkter Gillet	74:-
Ränteintäkter Fonder	36 761:-
Övriga intäkter	1 110:-

Kostnader

Kostn årsskrift	71 425:-
Annonstäckter	/ 25 650:-
Nettokostnad årsskrift	45 775:-
Lokalkostnader	55 480:-
Telefon porto	7 372:-
Sammanträdeskostn	1 138:-
Medlemsregistrering	9 525:-
Uppvaktningar	7 418:-
Annonsering	4 561:-
Övriga kostnader	4 285:-

Årets vinst 15 791:-

Summa 151 345:-

Summa 151 345:-

Balansräkning 1999 12 31

Tillgångar

Kassa bank postgiro	47 139:-
Fonder	/ 119 351:-
Inventarier	45 000:-
Interima fordringar	23 550:-

1 235 040:-

Skulder, Eget kapital

Diverse skulder	2 138:-
Eget kapital Fonder	918 515:-
Eget kapital Gillet	314 387:-

1 235 040:-

GRANSKNINGSBERÄTTELSE

Undertecknade, som utsetts att granska Vänersborgs Söners Gilles räkenskaper och förvaltning för 1999, får efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse.

För uppdragets fullgörande har vi tagit del av Gillets samt dess fonders räkenskaper och styrelsens berättelse samt i övrigt företagit de granskningsåtgärder vi ansett nödvändiga. Någon anledning till anmärkning föreligger inte beträffande de till oss överlämnade handlingarna, bokföreningen, inventeringen av dess tillgångar eller eljest beträffande Gillets förvaltning.

Med anledning härav tillstyrker vi full ansvarsfrihet för den tid granskningen avser

Vänersborg den 8 mars 2000

Kent Lång
Granskningsman

Bengt Flink
Granskningsman

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE 1998

Styrelse

LARSSON, STIG, *Direktör, Förste Älderman 1990 (1974)*
THERNQVIST, KJELL, *Redov.konsult, Andre Älderman 1993 (1974)*
AHLIN, GÖRAN, *Ingenjör, Gilleskrivare 1995 (1990)*
HAGBORG, GÖRAN, *Redov.konsult, Kassafogde 1993 (1980)*
ERICSSON, JOHN-OLOV, *Tandläkare, Gillevärd 1993 (1980)*
WAHLIN, CARL-VIKING, *Banktjänsteman, Bisittare 1994 (1972)*
BJÖRNBERG, MAURITZ, *Kamrer, Bisittare 1993 (1980)*
SKOOOGH, GUNNAR, *Fastighetsmäklare, Ersättare 1990*
BERGER, GUNNAR, *Ersättare 1995*

Beredningsnämnd

GILLESKRIVAREN
ERICSSON, JOHN-OLOV, *Tandläkare*
SALONEN, LARS, *Tandläkare*
LIND HÅKAN, *Jur.kand*
LUNDBORG, ERIC, *Köpmän*
ZETTERBERG, CHRISTER, *Näringslivssekreterare*

Årsskriftsnämnd

LARSSON, STIG, *Direktör*
THERNQVIST, KJELL, *Redov. konsult*
BJÖRNBERG, MAURITZ, *Kamrer*
NISSEN, PETER, *Antikvarie*
GRANAT, STELLAN, *Antikvarie*
MALCOLM, KARL-ERIK, *Redaktör*

Räkenskapsgranskare

LÅNG, KENT, *Bankdirektör*
FLINK, BENGT, *Revisor*
BOMAN GÖRAN, *Regionchef, Ersättare*

GILLET'S ÄLDERMÄN

Stadskassören Ferdinand Hallberg	1905-1920
Direktören Edwin Andersson	1921-1935
fd. Fältläkaren Karl Gustaf Cedergren	1936-1941
Borgmästaren Bertel Hallberg	1942-1953
Landskamreraren Gunnar Hjort	1954-1964
Länspolischefen Erik Sahlin	1964-1973
Kamreraren Olov Jansson	1973-1979
fd. Disponenten Sven Lind	1980-1990
Direktören Stig Larsson	1991-

Gillet's styrelse leddes till 1933 av en ordförande, detta år infördes beteckningen Förste Älderman samtidigt som styrelsens övriga ledamöter fingo sina nuvarande titlar.

STYRELSE OCH FUNKTIONÄRER
I VÄNERSBORGS DÖTTRARS GILLE

1:a åldermor:	Mary Janson
2:a åldermor:	Inga-Lisa Sundefors
1:a gilleskrivare:	Greta Brorson
2:a gilleskrivare:	Britt Johansson
Kassafogde:	Annette Andeling-Malmberg
Värdinnor:	Birgitta Robertson, Britt Johansson, Anita Nilsson, Maj-Brith Wallin
Ersättare:	Eivor Sahlin, Inger Johansson
Krönikör:	Marianne Berntson
Arkivare:	Maj-Britt Mellqvist
Siffergranskare:	Birgitta Högström, Gunvor Emilsson
Ersättare:	Marianne Runberger, Gun Joelsson

*Bakre raden fr. vänster John-Olof Ericsson, Göran Ahlin, Göran Hagborg, Carl-Viking Wahlin.
Främre raden fr. vänster Kjell Thernquist, Stig Larsson, Mauritz Björnberg.*

[illegible]